

371
te ecclesie et tunc censetur reprobata p. d. c. ecclesia. d. 2sti.
c. i. d. 2sue. Si vero non contra libertatem ecclesie sed
est onerosa aut illud onus principaliter respicit sub
ditum suum quod artat ad certam solennitatem obser
uabilem et factibilem et tunc valet illa lex et licet non
astringat ecclesias astringit subditum suum qui non potest
disponere de re sua sprete lege sui superioris. aut
principaliter illud onus respicit ecclesias vel cleri
cos et tunc autem est in rebus ecclesie questus et censetur re
probata illa. l. et non valz autem est super rebus querendis
et tunc videtur quod valeat arg. l. quid autem. ff. que in frau
cre. vide que plenissime dixi in repetitioe rubra. de
re. eccl. non alie. Ultimo do. Cardi. hic dicit cle
ricus obligavit se ad observandum statutum ciuita
tis qui conuenit in foro ecclesie refert bal. in questione
facti consuluisse quod iudicabit secundum statutum ciuita
tis non ea ratione quod statuta astringant clericum sed quia
clericus ad hoc se potuit obligare quoniam videtur suum
interesse et non ecclesie. Et per ista fit expedita hec de
cretalis. Si quid mali dixerim subijcio corrigendi iudici doctorum et scholarium. Si autem aliquid bo
ni dixerim optimo ac sanctissimo deo tribuat cui
sit honor et gloria et imperium. Andreas Barbaria.

Licet ex suscepto. Legit
modis hoc intendit Laycus laycum
super re civili coram ecclesiastico iu
dice conuenire non potest nisi ineffe
ctum iusticie secularis vel nisi consuetudo illud ha
beat. h. d. Primo ponitur dictum cum sua modifica
tione. Secundo ibi licet prouidet circa recusatio
nem eorum sed secundum intellectum quem hic tenet do. Car.
sumatur sic ipse apostolice impetrare a layco sed lay
cum in loco in quo est consuetudine per appellatio
nem vel recusationem de iudice seculari accedit ad
ecclesiasticum et decernunt irritum et non tenent donec
iudex secularis exhibebit iusticiam. h. d. secundum esse.
Primo ponit decisum exordium. Secundo manda
tum cum modificatioe ibi mandam. Tertio prouid
et contra grauamina prouidit ibi liceat. Quarto pro
uidet circa recusationem ipsorum ibi. si vero. **C**um po
derat quo ad eum sumarium doctorum quod mihi videtur
cum honorificentia antique et moderne iuris prudetie
quod non recte adapte sumarium istud ad textum. ex eo
quod aliud est agere coram ecclesiastico iudice et aliud
est impetrare ad agendum iste est textus. multum prestans. c.
causam. s. de iudi. vbi capitulum potest impetrare litte
ras ad agendum sine consensu prelati et valent et tenent
tales littere sed agere non potest sine consensu prelati
et pulchre voluerunt dñi de rota in decisionibus no
nis decisionibus. clxxxii. quod filiusfamilias potest impe
trare rescriptum sine consensu patris sed agere non po
test sine consensu patris. et adduco glo. sing. in. l. i.
C. qui admit. que voluit quod filiusfamilias potest impetrare
iudicis officium sine consensu patris et tamen agere non
potest sine eius consensu. et refert bal. ibi se in contingen
tia facti consuluisse quod filiusfamilias cui fiebat do
natio potuit adire iudicem et impetrare insinuatio
nem fieri. idem voluit bal. in. l. si. s. necessitate. C. d.
bo. q. liber. facit. l. seruus. ff. de bo. poss. et adduco
glo. in. c. si. de procu. que voluit quod vnus de ecclesia
potest impetrare pro ecclesia sed non agere. et adduco. c.
dilecti de except. vbi excipiat in causa appellationis
potest impetrare et allego quod habet in. c. quod frustra d. vsur.

2
cum ergo iste textus loquat de lris impetratis et de
agere nihil dicat ergo non bene summat summando
illud quo ad materiam agendi et queniendi et ex istis
videtur quod non bene dixerit Inno. et sequaces inquatus
voluit lras hic impetratas for ipso iure nullas quod p
iura supradicta videtur quod ista impetratio de iure fieri pos
sit et de iure valeat. **C**onsidera et quod summarius
do. Cardi. videtur magis congruere huic littere ex eo
quod ista impetratio facta per laycum et laycum coram iudi
ce ecclesiastico habuit quedam velatum colorum iusti
cie quod ex certo casu iudex ecclesiasticus vendicabat
sibi iurisdictionem contra laycos ideo non est admiratio
ne dignum si laycus impetravit contra laycum in causa ci
uili coram illo tali iudice ecclesiastico et tamen ipse di
xit quod talis impetratio non tenuit quod videret videtur
per iura que ego adduxi superius quod multo fortius impe
tratio tenuit in casu huius. c. quoniam iudex ecclesiasti
cus in alio casu erat iudex eorum. et per quos non vide
tur bene dicere do. Car. **C**onsidera et quod tenendo
communem lecturam doctorum hic probatur quod licet consue
tudo certo casu conferat iurisdictionem iudici eccle
siastico contra laycos tamen extra illum casum non exten
ditur consuetudo non solum quo ad facultatem conue
niendi sed et quo ad facultatem impetrandi sed tunc
obstant iura allegata superius in primum. Et scilicet hoc
erit hic casus pro eo quod dixit Bar. in auct. quare
C. de sacrosan. ecc. quod consuetudo exercita in vnica
sum non extendit ad aliam. l. i. s. iij. ff. de itinere actuum
priuato. et pro eo quod voluit L. i. l. i. C. que sit lo.
consue. in. iij. oppo. Et sapienter refert Petrus de
ancha. in. c. cum ex officio de prescrip. Jo. de ligna.
dicere quod quidam archidiaconus prouidit visitare cer
tam ecclesiam per se ipsum modo volebat eandem visi
tare per vicarium suum fuisse obtentum in cancellaria pa
pe quod non potuit quod consuetudo exercita in vna p
sona non poterat extendi ad aliam et singulariter dicit In
no. in. c. in lris. de resti. spo. Consuetudo est ecclesia
ad hoc ut quis acquirat possessionem totius dignita
tis installet in aliquo loco quod non extendit ad alium
locum et si bene ponderet ille textus. ista omnia prouident
per istum textum. vel iste textus. per iura predicta. **N**am hic dicitur
quod si a sena consulunt lata in causa laycorum consue
uit appellari ad episcopum quod appellat ad episcopum vel ad pa
pam et sic iste textus. prouidit dicta Inno. Bar. L. y.
Jo. de ligna. et fere omnis seculi et conuassabit ca
pita in terra multorum. **N**ec est doctor quod aiaduerit
illas doctrinas magnorum viro prouidit per istum textum.
quod licet procedat dignetur altissimum deus inferi aperire
nobis suam veritatem. **C**onsidera et aliud quod po
sito quod papa non habeat exercitium iurisdictionis ipsalis
ut dicitur hic doctores omnes quod christus rex non prohibuit
Petri exercitium illud et sic non potest iudicare in causa lai
ci sed laicum regulariter tamen non sequitur ergo non potest com
mittere causam vel cedere lras impetrandas. Et ad
hoc adduco stupendum textum. i. c. pastoralis d. rescrip.
cum glo. sua ubi probatur formaliter quod illi qui non habent exer
citiu iurisdictionis sed habitum possunt tamen committere causam
et sic habent iurisdictionem in habitu et non in exercitio po
terunt cedere lras et etiam quod cedere lras vel de
legando non exercet iurisdictionem et per quos non datur quod
non habet. c. quod autem d. ius patro. c. gra. i. q. i. et c. diabet
tum q. vii. Et adduco quod volunt omnes. et ibi do
minic in. c. si a subdelegato d. offi. dele. lib. vi. Et
quo sequitur quod si iudex laicus ad quem spectet iurisdictione

3
sit parat⁹ reddere ius petenti sine non q^o littere im-
petrate a papa valebūt z potuit papa cedere istas
litteras licet nō habeat iurisdictionis laycorū exer-
citiū quo ergo spiritu dicit hic tex. lras irritas z
inanes propter pauperiē i^ogenij mei ista fecerūt me
hac nocte dubitare soluat apollo z ideo v^o posse sic
sūmari. ¶ Larent effectu littere impetrate per lai-
cum contra laicum in causa seculari coram iudice
ecclesiastico z i loco quo de consuetudine appellat⁹
ad iudicem ecclesiasticum nisi in defectum iusti-
cie secularis vel nisi aliter se habeat consuetudo. b. d.
Et sic iste tex. inquantū dicit irritas decernimus
z inanes debet intelligi quo ad effectum q^o illaz
vigore non potest laycus ueniri coram iudice ec-
clesiastico simpliciter tamē valent z tenēt quia licet
papa nō habeat exercitiū iurisdictionis secularis
tamen cōmittendo causam vel cōcedendo lras nō
videtur exercere iurisdictionē vt dictum ē. ¶ No-
tā scdm domi. Anto. q^o ipso iure non valet rescri-
ptum delegationis cōcessum ab ecclesia inter lay-
cos in causa mere temporalis z ad forum civile spe-
ctante z sic videtur omnino deficere in habitu iu-
isdictionis secularis vel saltem in exercitio ligato
Et sic solus defectus exercitiij aliquando reddit
actum nullum. c. prudentiam in principio de offi.
dele. c. romana. §. i. de offi. or. lib. vj. z ex hoc pa-
tet ecclesiam iurisdictionis exercitiū in laycum
quo ad laycos confirmatum a deo. x. di. c. quoni-
am. xvj. di. c. cum ad nostrū non posse a layco re-
uocare per quod limitatur. l. iudicium soluitur. ff.
de iudi. z sic non poterit hodie populus romanus
reuocare iurisdictionem a populo trāslatam in ip̄s
imperatorem per. l. ij. §. deinde. ff. de ori. iur. q^o il-
la ē confirmata per legem canonicam z pecclesiaz
c. per venerabiles de cle. ita colligit hic do. Anto.
Sed do. Abb. colligit ex isto tex. q^o licet fm com-
munem sententiam canonicarum iurisdictionē i tē-
poralibus sit penes papam in habitum vt nota. i.
c. nouit. §. de iudi. z i. c. causamq^o. qui si. sint legi-
tamen ipsam iurisdictionem in laycum exercere n̄
potest z sic non potest papa pro libito voluntatis
iurisdictionē imperatori concessam reuocare neq^o
ipsam remanentem apud imperatorem exercere. z
ex hoc infert q^o imperator non pōt dici simpliciter
vicarius pape cum vicarius p̄ssit ad libitum re-
uocari vt in cle. z si principalis. de rescriptis. z per
Inno. in. c. romana. de appel. lib. vj. nec simpliciter
imperator habet hanc iurisdictionē a papa cum n̄
possit indistincte illam reuocare z sic non vindicat
sibi locum. l. iudicium soluitur. ff. de iudi. z. c. sup
questionum. de offi. dele. z ita residet hic do. Ab-
bas. Sed do. Petrus de ancha. hic colligit non
valere lras apostolicas impetratas p̄ laycos ipso
iure z aliud n̄ dicit. l. neq^o canonē. ad hoc allegat
verecūdū profecto fuit doctozī tam p̄claro. ¶ Tu-
vero adde q^o do. Anto. nō videt bene dicere quod
in romano pontifice deficiat habitus iurisdictionis
secularis imo pessime loquit⁹ q^o penes ecclesiam
z penes ipsum petrum sunt duo gladij. vt scribit⁹
in passiōe dñica. Et purissim⁹ dñs noster Ihesus
non prohibuit Petro habitum iurisdictionis se-
cularis sed exercitiū dūtaxat. nam dicit petro po-
ne gladiū tuū in locum suū z in hoc do. Anto. lo-
quit⁹ p̄tra cōmunē opi. oīum interpretū in hac cē

4
sura pōtificia. vide que dixi in. c. nouit. §. de iudi.
z ideo meli⁹ dixit cū voluit q^o saltem non h^oz exer-
citiū iurisdictionis secularis. ¶ Secūdo adde cū
dicit ipsas lras apostolicas eē ipso iure nullas ex
quo nō h^oz exercitiū iurisdictionis secularis. ¶ Pro-
certo istud ē reprehensione dignū per glo. z tex. in. c.
pastoralis. de rescriptis. z per idē q^o nota. in. c. si a
sub delegato de offi. dele. lib. vj. Et p̄ ea que dixi
superius z p̄ q̄ns male loquit⁹ z do. Petr. de an-
cha. in hac incidit labē. Item cū dicit q^o ecclesia nō
potest reuocare exercitiū iurisdictionis secularis quo
ad imperatorem restringe istud dictū pro libito vo-
luntatis sed ex iusta causa pōt vt in. c. venerabile
de elec. z als p̄iuaui regē francie regno. vt habe-
tur. xv. q. vj. c. alius. Item cū dicit q^o hodie popu-
lus romanus nō pōt desuestire imperatorem per. l. ij.
§. deinde. ff. de ori. iur. q^o iurisdictionē illa ē p̄firma-
ta per ecclesiam z sic v^o sentire q^o si iurisdictionē impa-
toris nō esset cōfirmata p̄. l. canonicam. z p̄ ecclesi-
am posset hodie populus romanus desuestire im-
peratorem. ¶ Pro certo iu iocūda z min⁹ generosa ē
hec doctrina sua imo ē erronea q^o hodie populus
roman⁹ est trāslat⁹ in ecclesiam romanā vt in. c. fū-
damenta. de elec. lib. vj. z nō h^oz locum hodie. l. ro-
ma. ff. ad munici. Nec roma hodie ē cōmunis pa-
tria sed curia romana. z ideo popul⁹ romanus ho-
die non gaudet illa p̄stantia. qua olim potit⁹ exi-
tit iuxta illud virgilianū. Nō ea vis aīo nec tan-
ta supbia victis. Et adduci posset quod cicerōi no-
stro venit in ore in inuestiuis. Sui fuit inquit ista
quondā in hac republica virtus. Et adduco illud
quod voluit do. Anto. in. c. fi. j. co. vbi dicit q^o ho-
die roma nō ē cōis patria z sic nō h^oz illā p̄oga-
tinā quā habuit olim. Et adduco eundē do. An-
to. in. c. trāslato. §. de consti. vbi dicit se credere q^o
hodie populus roman⁹ nō posset facere legem p̄ti-
cularem absq^o consensu principis z sic pape q^o ro-
ma ē in dominio beati Petri. vt in. d. c. fundamē-
ta q^o bene notabis pro hijs que dicta sunt i. c. p̄-
cedenti. in vlti. q. neq^o h^oz hodie administrationē.
reipublice romanorū. Sed Guil. de eu. quez refert
z sequit⁹ Barto. in. l. nō ambigif. ff. de legi. diē q^o
populus roman⁹ posset reuocare potestātē impa-
toris p̄. l. i. §. fi. ff. de offi. eius cui mā. est iurisdic-
tio maxime cū p̄i⁹ imperator cui fuit data illa po-
testas non potuit querere successorī naz creatio im-
peratoris nō ē ex successione s^o ex electione. Nam
iste nō est d̄ casib⁹ in qu^o b⁹ querit⁹ ius p̄ alium vt
not. in insti. de inutili. stip. §. alteri. q̄nimo plus di-
cit q^o populus posset hodie euz degradare. allegat
c. i. in ti. si de inuesti. inter dñi z vass. lis oriatur z
ita residet ibi Bar. Sed pro certo Guil. z Bar.
male p̄siderarēt glo. sing. z vnicā in. d. c. i. in ti. si d̄
inuesti. Nā Bal. ibi dicit eē glo. sing. volentes q^o
populus romanus possit hodie degradare impa-
tores z ita p̄suevit allegari illa glo. vt voluit L^o.
in. d. l. non ambigif. s^o certe gl. illa dicit totū p̄ius
quod apparet in si. fm Bal. ibi decidit enī p̄ius
posse imperatorem p̄ populū q^o est verū s^o bal. ibi q^o
hoc dicit iur⁹ p̄sult⁹ in. l. barbari⁹. philipp⁹. ff. de
offi. p̄to. vñ potuit olim hodie vō nō tex. ē elegans
in. l. ij. de adop. si bene inspiciatur ideo caueat po-
pulus romanus a nouis opinionibus z cogitatio-
nib⁹. et facit quod voluit Bald. in. l. fi. C. d̄ legi.

5
q̄ populus romanus non potest facere legē hodie
q̄ eius potestas fuit translata ī principē ⁊ per p̄ci-
cipem in papam ideo falsa ē s̄m eū opi. dicentium
q̄ populus romanus posset d̄ponere imperatorem
nam ad quem non pertinet creatio nō pertinet de-
stitutio solus ergo papa p̄t deponere imperatorem
⁊ non ex omni causa sed solum ex cā notoria ex q̄
turbatur vniuersalis status xpianitatis vel eccle-
sic. c. ad apostolice de re. indi. lib. vj. facit qd̄ vo-
luit glo. in. c. alius. xv. q. vj. Et ex hoc sequitur q̄
q̄ posito q̄ imperator nō fuisset confirmatus p̄ pa-
pam nihilominus populus romanus nō posset de-
gradare imperatorem. Et adduco quod voluit idē
bal. in. l. ij. C. de adop. vbi per illū tex. dicit q̄ ap̄d
populum nō remansit iurisdictio ex quo a se abdi-
cauit illam ⁊ innuit illa l̄ra q̄ hodie apud populū
nulla remansit iurisdictio quod dicit esse verum
q̄ remansit apud papā nō de lege regia que ē de
imperio locuta sed ex assignatione quā fecit Con-
stantinus pape Siluestro de quo p̄ glo. in. d. auc.
quomodo oportet episcopos. nam dicunt decreta
les cum oībus satrapis ⁊ toto populo trāstulit vo-
luit p̄o certo allegare. c. constanti. xvj. dist. ergo
multominus hodie poterit cum desuēstire euz ho-
die imperator habeat potestatem a papa sed non
habet a populo ⁊ ideo dicit do. Anto. in. d. c. trāf-
lato q̄ hodie populus non potest facere leges par-
ticularem absq̄ consensu principis q̄ habet prin-
cipem ⁊ sp̄alem habentem iurisditionem sp̄aliter
in roma vel saltem papaz vt. d. c. fundamenta. vñ
de non potest facere legem absq̄ consensu im-
peratoris vel pape tenendo q̄ roma sit in dominio
beati petri neq̄ habet populus romanus admini-
strationem reipublice romanorū imo illam habet
imperator vel papa. Ego miror q̄ d. Anto. loqua-
tur ita alternatiue quasi dubitare videat vtrū ro-
ma sit dominio p̄tificis. ego ī hoc teneo illd̄ qd̄ t̄z
sacro sancta romana ecclesia in hoc passu ⁊ in om-
nibus alijs. ⁊ faciat etiam q̄ populus nō possit de-
gradare imperatorem. naz penes imperatorem ē ple-
nitude imperij in qua nullus ei absolute cōpara-
ri potest. l. i. ff. de consti. prin. Seruare ergo debet
populus legem regiam que de imperio loquuta ē
non enim est debitoris obrumpere vinculum obli-
gationis sed soluere debitum. obligatio enim pas-
sua potestatiua non est q̄ vbi obligatio est ibi nō
est libertas insti. de obli. i. prin. Quz ergo populus
non sit liber sed obligat⁹ imperatori nō poterit pri-
uare principem ⁊ dissoluere vinculum obligatiōis
nam eius cuius ē obsequi non ē imperare. c. ecclesia
sancte marie. de consti. c. bene quidez. xvj. di. S̄z
populi est obsequi ⁊ principis ē imperare ergo. ad-
duco quod pulchre voluit Bal. in. c. i. vt lite pen-
den. vbi refert celebrem doctorem Augustinum di-
centē q̄ magna abusio est dominam ancillari ⁊ an-
cillam dominari ⁊ dicit facere contra subditos ca-
ptiuantes reges suos. ⁊ allegat. l. moueor. C. d̄ ser-
uis exoz. quod est bñ ponderandum p̄tra multos
anglicos captiuantes regem suum Henricū. ⁊ al-
lego quod pulchre voluit Bal. in. l. ex hoc iure. ff.
de iusti. ⁊ iur. vbi dicit q̄ subditi nō possunt expel-
lere regem p̄ suas iniusticias intollerabiles ⁊ fa-
cientem tyrāniam quia non possunt derogari iuri
superioris. ideo licz de facto expellatur rex seu su-

6
perior non tamen amittit suam dignitatem. ⁊ al-
legat. d. l. moueor. quod bene notabis p̄o obser-
uande memorie illustrissimo principe Philippo
maria duce mediolani vt semper retinuerit digni-
tatez ducalē ī inclita ciuitate Janue lz enim ianuē-
ses demerint arma ducalia ⁊ expulerint officiales
ducales nihilominus retinuit nomen ducis ⁊ hec
sunt auditu ⁊ recitatione digna. Sed in quantum
do. Abbas dicit q̄ imperator non dicitur vicari⁹
pape licet confirmetur a papa in ip̄erio vide que
circa hoc dixi in. c. nouit. s̄. de iudi. Et pondera
si dici posset q̄ illa sit potius quedam approbatio
q̄ confirmatio nam p̄toris edictū ius civile appro-
bat tñ non proprie d̄ confirmare vt not. in. l. i. ff.
como. insti. de actio. s̄. sed iste illud enī proprie d̄
confirmari quod indiget confirmatiōe. l. aureli⁹.
s̄. testamento. ff. de libera. lega. l. tribun⁹. s̄. vlt. ff.
de testa. mili. l. legata inutilit. ff. de leg. i. l. qua in
prouincia. s̄. i. ff. de ritu. nup. l. adoptio. ff. d̄ adop.
auct. de d̄fensio ciui. s̄. interim. l. ⁊ quia. ff. de iur.
risdi. om. iudi. l. si quos. C. de decurio. lib. x. c. i. d̄
confir. vtili vel inuti. c. i. de transac. cum similibus
ideo recurre ad ele. i. d̄ iur. iur. cuius decisionē me
in perpetuo eno ⁊ in omnibus lecturis ⁊ cōmentis
meis me subicio ⁊ submitto. Nota s̄m do. De-
trum de ancha. q̄ iudex q̄ cognoscit de iuribus lit-
terarum principalū p̄t ipsas decernere irritas ⁊
inanes de quo in. c. super litteris de rescriptis ita
residet. Tu pondera istū tex. in d̄. decernim⁹ irri-
tas vbi papa ē qui decernit irritas litteras ⁊ ina-
nes ⁊ non iudex ⁊ sic iste tex. non probat dictū do.
Petri pro quo dicendum vt in. d. c. super litteris.
⁊ adde vnum p̄o certo bellissimum q̄ vltra hoc
poterit iudex condemnare male impetantem in
expensis tex. ē melior de iure in ele. i. de rescriptis.
nota in. c. ff. eo. titu. ⁊ in. c. dispendia. eo. ff. lib. vj.
Nota s̄m do. Anto. q̄ littere pape inter puros lai-
cos in causa temporalī concessę sunt ipso iure nul-
le neq̄ validantur in casu negligentie iudicis se-
cularis ⁊ procedit istd̄ s̄z vnā opi. sed s̄z aliā opi.
colligit contrariū ex hoc videtur q̄ imediate da-
ta negligentia iudicis secularis possit haberi re-
cursus ad iudicem ecclesiasticum de quo infra in
glo. de hoc dicas vt dixi superius circa summariū
Nota tres casus in quibus se intronittit papa
Primus ē in casibus negligentie iudicis secula-
ris. Secundus ē si hoc habeat consuetudo. Ter-
tius ē quando subest defectus iudicis secularis.
Et dicit hic do. Abbas q̄ ē ratione habitus iurif-
dictionis secularis qui ē penes papam allegat qd̄
habetur in. c. nouit. s̄. de iudi. ⁊ dicit q̄ vniuersa-
liter papa impedit se de iurisdictione seculari ra-
tione consuetudinis. c. si clericus laycum. s̄. eo. c.
si duobus. s̄. de appel. s̄m do. Abbatem. Tu pon-
dera q̄ facile ē habitum reduci ad actum ideo fa-
cile ē iurisdictionem secularem quam habet papa
in habitu rednci ad exercitium q̄ dicente phylo-
sopho in habentibus symbolum facilior ē transi-
tus. l. si rem. s̄. item quecūq̄. ff. de rei vend. Sed
vnum ē quod facit me dubitare in hoc q̄ licet pa-
pa habeat habitum hui⁹ iurisdictionis nihilomi-
nus deducēdo eaz ad exercitiū turbat iurisdictionē
layci in. d. c. nouit. vbi papa dicit q̄ non intendit
perturbare iurisdictionem iudicis secularis ergo

ista consuetudo est contra prohibitionem piissimi regis
 nri. Iesu xpi prohibentis. Retro tale exercitium
 ergo talis consuetudo est contra euangelium et sic non est
 quod neque potestas papalis neque imperialis potest aliquid
 facere contra euangelium ut in. c. dixit dominus. et in. c. iulianus.
 et in. c. is qui preest. et in. c. qui resistit. xi. q. iiij.
 Et pulchre dicebat apostolus quod si angelus de ce
 lo aliter diceret quod esset in euangelio esset anathema.
 Et speciale est in personis miserabilibus. c. ex te
 noze. j. eo. Et si dicat omnis christi actio nostra est in
 fructio. c. significasti. de elec. sed christus exercuit iurisdictionem
 temporalem contra laicos quod creavit euentes et
 videntes de templo. Non est ergo mirum si stante
 consuetudine posset successor christi exercere iurisdictionem
 onem secularem quod ad hoc responderi posset quod il
 lud fuit crimen ecclesiasticum quod illi euentes et ve
 dentes abutebantur sacra dei domo. Erat enim
 domus orationis et eam fecerant speluncas latro
 num. Nam ubicunque laycus offendit sacra dei
 templa et aras puniri potest per iudicem ecclesiasticum
 ut in. l. si quis. in hoc genus. C. de episco.
 et cle. et sic christus verberavit laycos et eiecit eos delin
 quentes de templo neque istud notabile doctorum
 recte probatur hic quod hic erat consuetudo quod appel
 laretur a gravamine illato laycis a iudice secula
 ri ad episcopum in terra quam episcopus habebat in
 feudum. unde non disponebat consuetudo simpli
 citer quod iudex ecclesiasticus haberet iurisdictionem
 secularem supra laycos nihilominus tene commu
 nem opinionem fauentem ecclesie hac ratione propter unum
 quodque illud maius philosophus in primo poste
 riorum habetur in. c. cum in cunctis. de elect. sed con
 suetudo confert iurisdictionem homini privato. ut
 est glo. sing. in. l. iubemus. C. de emancipa. liber. et est
 tex. melior de corpore iuris. in. c. cum contingat. j.
 eodem. ergo multo fortius deducet consuetudo ad
 exercitium habitum iurisdictionis secularis iudi
 ci ecclesiastico et licet altissimus ihesus christus probi
 buerit exercitium non tamen prohibuit tanquam irrationabile
 Sed ideo fecit ut dicitur in euangelio que sunt Cesari
 reddite Cesari. voluit enim exercitium esse cesari.
 Si ergo layci patiuntur per consuetudinem intro
 duci ut recurratur ad iudicem ecclesiasticum imputet
 eis quilibet enim potest renunciare iuri suo. l. si quis
 in describendo. C. de pac. c. per rectum. de regula.
 Nota ibi pregruari. quod per gravamen appella
 tur licite. ij. q. vi. c. quotiens. et c. ad romanam se
 de. quod est bene notandum per iudicem tarditate a qua
 non appellatur ut in. l. si. illud. C. de tempo. ap. ali
 bi hunc passum luculenter expressi. Nota ibi ser
 natur quod consuetudo tribuit iurisdictionem. l. viros. C.
 de diuer. offi. li. xij. c. cum contingat. j. eo. Sed ubi
 tribuit iurisdictionem quo ad unum gradum superio
 ritatis extenditur ad alium gradum superioritatis
 unde si facit iudicem appellationis episcopus facit etiam
 iudicem papam. et sic ubi causa submittitur iurisdictioni
 ecclesie quo ad iudicem principalis cause submit
 tit etiam quo ad iudicem appellationis secundum do. Anto.
 qui allegat arg. ij. q. vi. non ita. Sed do. Car.
 hic colligit quod eo casu quo consuetudo dat pote
 statem appellandi de iudice seculari ad episcopus potest et
 appellari ad papam et sic extendit consuetudo. et ad hoc
 istud tex. reputat sing. Et si opponatur quod ecclesia
 non se debeat impedire de iure seculari ut in. c. no

nit. s. ti. i. Rndet quod episcopus hinc ius in terra quod appel
 let ad eum. Sed ad papam appellatur iure imperij secundum
 Inno. Sed Hosti. dicit quod hic appellatur ad episcopus est
 de iure quod est dominus civitatis quam et ab impatore in
 feudum et dicit se vidisse a potestate et consulis ap
 pellari ad episcopus. dicit etiam quod in hoc posset facere eodem
 consuetudo quod obmissio potestate et consulis appelleret
 ad episcopus sicut. j. de preben. c. referente. et c. signifi
 cantibus. de ope. no. nu. alias de iure nedum ad pa
 pam. sed etiam ad archiepiscopus appellatur ab ipso episcopus. s.
 quo dicitur in. c. romana. s. d. de ap. li. vi. ita hic
 dicit Hosti. et in hoc non clare appet si vult dicere quod
 ab episcopus cognoscente de causa iuris feudi possit appel
 lari ad archiepiscopus vel ad papam. dic melius secundum do.
 Car. quod imo ad impatorem ut dominum feudi nisi aliud
 sit de consuetudine ut in. d. s. d. vel secundum Hosti. illud
 procedit in personibus hoc autem procedit in reali
 bus ut in. c. novit. s. ii. prolixo. voluit forte dicere
 quod. c. novit. quod convenit laicus actione personalis quod
 tunc ecclesia non se intromittit secus si reali super
 re spectante ad ecclesiam ut. c. si clericus laicus. s. eo.
 dicit Hosti. quod in hoc operatur consuetudo quod consules re
 cusati non committunt negotium sed habetur recursus
 ad episcopus vel ad papam quod sic hactenus observa
 tum est vult dicere quod consuetudo operatur quod possit ap
 pellari ad episcopus vel ad papam et ad laycos ibi ad tuas
 supple sicut hactenus observatum est de consuetudine
 istud est violare laycos nam illa verba sicut hactenus ob
 servatum est referunt duntaxat ad verbum tuam tamen sa
 tis dici potest quod referatur ad utrumque quod si cessaret hec
 consuetudo etiam presumpto quod appellaretur ad episcopus iu
 re feudi non tamen ad papam cum esset feudum imperiale. Sed
 si de consuetudine appellaretur ad episcopus. ut dicitur quod
 ad papam possit appellari quod consuetudo intelligitur in
 ducta sub qualitate appellationis que fit ad iudi
 cem ecclesiasticum que est talis nature ut sit in optione
 appellatis an immediatus ecclesiasticum an ad papam
 appelleret secundum do. Car. hic qui adducit simile de. c.
 vno. de iure patro. li. vi. ubi si a laico donatus ius
 patronatus ecclesie hinc ecclesia sex menses ad pre
 sentandum sicut hinc alius patronus ecclesiasticus et tamen
 laicus habet tamen quattuor menses. et sic illud quod trans
 fert in aliud assumitur natura eius in quo transferret quod
 est diligenter notandum secundum do. Card. et idem dicit hic
 do. Anto. quod hoc operatur consuetudo defferens iurisdictionem
 ad tribunal ecclesiasticum quod censetur de
 ferri secundum consuetudinem illius. fori ideo iurisdictionis episcopi
 extendit ad papam iuris auctore et idem si potest appellari
 ad ipsius ergo sequitur quod et ad papam quod ista est natura
 fori ecclesiastici. Sed do. Abbas nullam faciens me
 tionem de do. Card. dicit non placere sibi hec di
 cta do. Anto. quod si sola consuetudo defferat iurisdictionem
 episcopo non potest defferri alibi extendi ad papam quod
 secundum hoc non servaret ipsa consuetudo. et sequeretur unum
 absurdum quod prescriptio extendetur contra naturam
 suam ut in. c. cum contingat. de deci. et adduci potest quod
 voluit Inno. in. c. vlti. de offi. archi. Nec ob. iura
 dicitia quod possit appellari ad papam obmissio medio
 quod loquuntur in iurisdictione mere ecclesiastica non se
 culari que iure spali defferret ad episcopus ut prius et per
 hanc rationem dicit tolli aliud dictum do. Anto. hic di
 centis quod poterat appellari ante diffinitivam a iudi
 ce seculari et quod dicitur attendi consuetudo tribunalis ad
 quam iurisdictionis transferret quod responderet do. Abb. quod

9
consuetudo de seruari in terminis suis. Et quo
ad preparatoria et ordinatoria iudicij semper serua
mus consuetudinem et statuta loci ubi exercet iurisdic
tio ut in c. q. clericis. s. eo. et p. Innoc. in rubrica
de consue. s. cum facultas appellandi ante sententiam con
cernat ordinaria iudicij ut voluit Archi. in c. non
ita. q. vi. q. non potest appellari ante sententiam a iudi
ce seculari nisi in casibus a iure expressis ut i. c. sup
eo. de ap. Et ad istum textum respondet do. Abb. q. hic ha
bebat consuetudo ut hic innuit lra ista. vel de intel
ligi quoniam sentiunt se grauari ante diffinitiuam sententiam
vel ante interlocutoriam in ciuitatibus in quibus potest
iure appellari ad papam. et sic stat conclusio do. Abb.
hic q. consuetudo in vno actu non potest extendi ad alium
Ego allego elegantem textum in c. q. translationes. de
offi. leg. ubi potest absolueri excoisitos que de consue
tudine competit legatis apostolicis non extendit ad
similem potestatem de consuetudine. Et adduco illa
pulebra iura et dea que superius allegaui in textua
libus. et vide quod ego dixi in d. c. post translationes.
Sed opponere posset quispiam q. imo consuetudo
extendat de eo quod voluit Archi. in c. reatina ec
clesia. lxxij. di. ubi voluit consuetudo disponit q.
mortuo prelato denunciatur mors eius regi ut ha
beat eius consensum ad eligendum et rex reperitur extra
regnum nec commode haberi potest consensus eius. decidit q.
recurrat ad eius vicarium. Ecce nunc q. consuetu
do exercita in vna persona extendit ad aliam. et al
legat istud deum Gal. in c. cum venerabilis. de con
sue. et tenebis illud meum perpetuo quod est de decisio
nem cancellarie papalis et de doctrina Jo. de lig.
in c. cum ex officio. de prescript. quod superius retuli.
Nec hic quispiam doctentius aduertit de hoc.
et adduco quod voluit Hosti. i. c. cum ecclesia futri
na. de ca. poss. et pro. ubi dicit q. si quis prescripserit
ius postulandi vel prescripserit ius eligendi. et quod
voluit Gal. in l. ij. C. de seruitu. ubi dicit q. si quis
prescripserit ius excoicandi vel prescripserit ius absol
uendi et faciat glo. in l. de quibus. ff. de legi. et p. co
sequens non vel absurdum q. consuetudo exercita in v
no casu extendat ad simile quod est de do. Abb.
Tamen mihi vel q. non sit necessaria ista inuestigatio
ex eo quod doctrina do. Ant. et do. Car. vel mihi vis
sima et pro ea dico fore casum in terminis i. l. epa
le. C. de epi. aud. ubi est casus q. si aliquis litiget
coram aliquo prorogando eius iurisdictiones q. de
sententia lata ab illo iudice iudicet sicut de sententia quas
ipse dat vigore proprie iurisdictionis ut si ab eo
alibi appellari non possit q. non poterit modo appel
lari id iudicet sicut visres et similitudinem iurisdictionis
prorogate quod est meum tenendum sicut Bar.
ibi. Et mix est q. tam magni doc. non aduer
terunt ad illum textum. formaliter probantem doctrinas
eorum. et id collige ut colligit hic do. Anto. q. consue
tudo tribuens iurisdictionem in causa appellatiōis de
fert illam sicut qualitate tribunalis cui defert non
sicut qualitate tribunalis a quo defertur. unde
defert ad ecclesiam ut appellari possit obmissio me
dia non vel non possit appellari sicut qualitate tribu
nalis secularis ut l. impatores. ff. de app. Et ex
a quolibet grauamine etiam quo sentit quis graua
ri non appellat quo ad tribunal seculare. et tamen
appellabitur cum tunc sentit se grauari quod est nota
dum sicut in ea. Et ex isto textu. not. ibi ad episcopum vel ad

10
papam de appellatione alternatiua de qua no. in c.
si duobus. de ap. Hic tamen non loquitur de tali al
ternatiua appellatione ut patet in v. maluerit q.
sequitur et est sensus lra sicut in do. Car. q. possunt ap
pellare ad episcopum vel si maluerit obmissio episcopum potest ap
pellare ad papam. Nota papam succedere in iur
isdictione imperij vacante imperio. et ad hoc quo
tidie allegat sicut in do. Car. et dicit hic do. Anto. q.
alterat tunc iurisdictionis ut appellet quotiens gra
uatur. et hoc quod iudicare tunc censet ratione habitus
iurisdictionis antiquae quod deficiente laico ecclesia
naturaliter fit iudex ex antiquo iure. secus putat
si succederet laico ratione pure deuolutionis. S. d.
Car. hic. in. xiiij. oppone dicit q. si hec lra alleget
per oēs q. vacante imperio succedit papa tamen hic so
lum de q. vacante imperio. quod non subest alius iu
dex secularis ad quem possunt hi qui opprimuntur
in sua iustitia habere recursum potest accedi ad pa
pam per appellationem. secus vel de causis agitan
dis principaliter coram impatore quod in talibus cau
sis expectandus est successor in imperio. Et hoc li
mitat nisi surgat magnus dispendium in expectatio
ne quod tunc supplebit papa vices impatoris argu
buius lra. als cessante dispendio expectet succes
sor ne videat ecclesia usurpare iurisdictionem tempo
ralem sed solum exerceat illam in precisus i defectu
iustitie quod est bene notandum sicut in eu. Ego ad
duco quod voluit Bar. i. l. i. s. denique. ff. de aqua
plu. ar. ubi dicit q. forte nulla ciuitas Italie pre
scripsit mez vel mixtum impium quod non sunt vte
tali imperio sciente et patiente impatore quod iam est
longum tempus q. impator non fuit in Italia. et sub
dit q. vacante imperio succedit papa. S. v. v. isto
casu sufficiat scientia pape reliquit cogitandum
Et sic tenet Barto. succedere papam imperio va
cante. Sed dubitatur si scia et patientia pape no
ceat futuro impatori. Jo. s. imo. ibi dicit q. vacante
imperio non currit prescriptio sicut non currit ecclesie
vacante sede ut in c. i. de prescrip. Sed de ista do
ctrina ob. vnus quod cum succedat papa imperio vacante
extat qui possit tueri et defendere iura imperij quod
ipse papa succedit. Tamen ego teneo q. non preiudicet
scia pape. et moueo ex quodam singulari deo Im.
in c. olim. el. i. de resti. spo. ubi dicit q. si vacante se
de possit prelatus superior agere pro ipsa ecclesia tamen
non currit prescriptio ex quo ecclesia non habet proprium
et immediatum platum. ita vel dicendum imperio vacante
vel non noceat prescriptio vel patientia et taciturnitas
alterius superioris ex quo imperium non habet pro
prium et immediatum pastorem. Tene menti quod ad
hoc propositum est noua doctrina et est mea. et ideo
dici posset illud nostra neque erubuit siluas habi
tare talia. Virgilio teste in. viij. egloga in bucol
cis. Et do vnus quod tibi videbitur memoria dignus
quod dicit Sof. in c. cum venissent. de eo q. mit. i. pos.
videlz q. in terris imperij vacante imperio succedat
papa ut hic. non tamen succedit ei legatus. quod est bene
notandum ad limitationes huius textus. et doctorum. et hoc
voluit Spe. in ti. ij. in. s. nunc ostendendum. s. xij. et sic
si ad papam accedi possit vacante imperio non tamen acce
di poterit ad suum legatum. et hoc id est quod legatus habet
potestatem durat in his que spectant ad papam de iure speciali
et ita voluit do. Car. i. d. c. cum venissent. vide dea

in. c. vey. s. c. z ex his dat precipuū lumē ad istuz
 tex. q ex privilegio spēali vacāte impio succedit
 papa z nō de iure cōi. Sed difficultas est si veruz
 sic indistincte q vacante impio succedat papa idu
 bitant istud dcm nō probat hic vbi dī p̄fertiz hoc
 tēpore quo vacāte impio ad iudicē secularē neq̄
 unt recurrere q a supioribus in suā iustitia oppri
 munt. z sic loqmur eo casu quo opprimunt subdi
 ti uacante impio recurrēt ad papā. z sic loquit in
 casu opp̄ssionis. sed eo casu quo non opprimunt
 nō loq̄ iste tex. ¶ Ego nō repio aliud ius exp̄ssuz
 q vacāte impio succedat papa. Videt̄. n. dare
 materia ut diu uacaret impiū qd̄ esse non d). arg.
 c. ne pro defectu. de elec. ¶ Considera tū dictum
 Bar. in. l. ubi absunt. ff. d̄ tuto. z cura. da. ab his
 ubi dixit q vacāte sede papali appellat̄ ad colle
 giū cardinaliū ut ita dicamus in simili ut vacāte
 impio potius succedāt electores impij. ¶ Et pō
 dera. c. nouit. de iudi. ubi papa nō intēdit impedire
 se de iurisdictione seculari. cū ergo hic nō expri
 matur p̄iū nisi in casu opp̄ssionis. ergo nō vī pro
 cedere q papa succedat impio uacante nisi i casu
 opp̄ssionis. z iō expectabit̄ successor uel recurrēt
 ad electores impij. p̄ illud dcm Bar. in. d. l. ubi
 absunt. Ego tū submitto me decisioni sacrosce
 romane ecclesie. z etiā pōdera q illud dcm Bar.
 in. d. l. ubi absunt. in se nō est uey. z pfunditur p
 cle. ne romani. de elec. Vide ibi dca mea. ¶ No.
 fm do. ¶ De. de ancha. q pp negligētiā iudicis se
 cularis deuoluit iurisdictione ad iudicē ecclesiasti
 cū. oz ergo negligētiā p̄cedere impetrationē at̄s
 ex negligentia subsequēte post datā l̄raz non re
 cōualescit impetratio fm Inno. z est rō qz quali
 tas que requirit̄ ad esse ad substantiā act̄ d̄z ad
 esse a principio nec ratificat qd̄ a principio nullū
 est. c. si hoc tēpore. de rescrip. in. vi. l. in delictis. s.
 si extraneus. ff. de noxa. ¶ Dinc est q iurisdictione su
 pueniens in p̄onā iudicis nō ratificat retrogesta
 q fuerunt nulla rōne defect̄ iurisdictionis. l. ob
 seruare. in fi. ff. de offi. procō. q tex. etiā facit p̄tra
 Inno. in eo q t̄z s̄ Hosti. l̄ras non p̄ualefcere pp
 negligentia iudicis subsequētē. facit etiā s̄ eū in
 l. i. c. q pro sua iurisdic. vbi non valet qd̄ q̄s gessit
 vt delegatus principis si nō erat z si postea dele
 gatio supueniat nō firman̄ gesta ante sed postea
 gesta tenēt de hoc dicit̄ hic in glo. ¶ No. arg. q
 de iure cōi in ciuitate populari iurisdictione ē penes
 p̄sules ciuitatis. i. penes maiores natu q eligunt̄
 a p̄lo vt p̄sint ciuitati. c. cū oēs. z. c. cum accessis
 sent. de p̄sti. z p̄nt recusari tanq̄ suspecti qd̄ facit
 ad illud q collegiū seu vniuersitas possit recusa
 ri tanq̄ suspecta. facit glo. in. c. in singulis. de sta.
 mo. qd̄ est s̄ glo. c. i. s̄. de iudi. sed illa pōt̄ itelligi
 de p̄cilio generali fm do. Abb. hic. vbi p̄est papa
 arg. c. cūcta p̄ mundū. ix. q. ii). secus i alijs cle. pa
 storialis. s̄. p̄isana quoqz ciuitas. de re iudi. Tu vi
 de qz exq̄site dixi in. d. c. i. s̄. d̄ iudi. ¶ No. q vbi
 subditi opprimunt a supioribus obuiandū est. l.
 iij. ff. de alie. iudi. vbi dī q potētioribus pares eē
 non possumus. facit. l. illicitas. s̄. ne potētiores. ff.
 de offi. p̄si. vide ibi Bar. post Guil. qd̄ ē bene no
 tandū s̄ multos tyrānos q sanguinē populoz ex
 hauriūt z vix p̄cartū dimittunt sp̄m vt dicit̄ bal.
 in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. z iure. ¶ Nota casum

12
 fing. fm do. Car. in quo ordinarius secularis re
 cusat s̄. l. aptissimi. z. l. fi. C. de iudi. z. c. cū spēali
 de ap. z iō dicit̄ hic Abb. antiqū esse arg. q vbi
 ecclesiastic̄ iudex b̄z iurisdictionē tēporalē iudi
 cat fm canones z nō fm leges. c. si duob̄. de ap.
 z iō. colligit̄ hic do. Anto. q in p̄ferenda iurisdic
 tione p̄ p̄suetudinē quo ad actū recusatiōis attē
 dit̄ ritus supioris ad quē defert̄ z nō ritus inferi
 oris a quo. ¶ Nā nō recusat̄ ordinarius in foro ci
 uili vt. d. l. aptissimi. z tū recusat̄ i foro canonico
 z hoc qn̄ ad tribunal ecclesiasticū d̄fert̄ recusatio
 iudicis laici p̄ q̄cludunt̄ hic doc. q cā laicoz de
 lata iudici ecclesiastico tractat̄ fm ius canonicuz
 d. c. si duob̄. Ego allego elegantē tex. in. l. epale.
 C. de epi. audi. ¶ No. ibi suspecti. q suspitio cau
 sat recusationē grauamen vō appellationē vt ibi
 p̄grauari. z iō opprimūt. facit. c. ad hec. de appel.
 ¶ No. q cā recusationis d̄z probari esse iusta et
 vera. c. scdo regis. z. c. cū spēali. de ap. ¶ No. q
 arbitri assumpti sup cā recusationis non cogno
 scūt de principali negocio sed supior qd̄ est s̄ illō
 qd̄ voluit Hosti. in. c. suspicionis. de offi. dele. et
 sic est casus aptus hic fm do. Anto. s̄ Hosti. i. d.
 c. secudo regis. ¶ No. arg. q p̄suetudo tribuens
 iurisdictionē in cā appellationis extendit̄ ad cām
 recusationis. c. sup. eo. de ap. qz talia regl̄ equi
 parant̄. de quo vide Lap. allōne. i. Et sic sicut pa
 pa adif̄ obmissō medio p̄ viā appellōnis ita adif̄
 per viā recusationis sup negocio principali agēdo
 ¶ Ultimo no. q certificari posse qn̄qz p̄ relatio
 nez ad aliud vt hic in. v. sicut superī est exp̄ssum.
 quod inducit do. Anto. ad testes de qb̄ notarī
 scribit̄ deposuit vt prim̄ testis z remittit do. An
 to. ad. c. nihil. de v. sig. vbi dicit̄ q testes non sunt
 sic exāandi. reddunt̄. n. suspecti qz vident̄ eundē
 p̄meditatū sermonē dixisse qd̄ esse nō d̄z. l. iij. s̄. i.
 ff. de testi. ¶ Tu pondera qz pro certo tātus doc.
 defecit in suo salutari qz non probat̄ hic dcm suū
 z male applicat̄ istū tex. ad dca sua ex eo quia iste
 tex. loquit̄ d̄ vno z eodē deponēte. papa. n. refert̄
 hic se ad seipm qz dicit̄ sicut est exp̄ssum a nobis
 z loquit̄ de actu quē immediate ipse exp̄ssit. vnde si
 vnus testis dicit̄ vnū in vno articulo z postea idu
 ctus in testē sup eodē articulo dicat̄ depono vt iā
 deposui. hoc facere pōt̄ z hoc probat̄ iste tex. neqz
 orit̄ p̄sumptio falsitatis vel subornationis z reci
 pit̄ ista testificatio ad euitandā varietatē test̄ pp
 labilē hominū memoriā. l. qdā tabular. ff. de fur.
 l. iij. s̄. due cāc. ff. ad carbo. s̄. d. An. inducit̄ istū
 tex. alr̄ qz dicit̄ q si testis dicat̄ Ego depono ita
 vt deposui talis testis. dico q hoc nō probat̄ hic
 neqz bene fecit̄ sic adducere istū tex. nec ē admi
 ratione dignū qz adeo nutrit̄ intellect̄ speculati
 uis ex nouis inuētōib̄ q sepe numero docētes
 vt aliqd̄ noui afferāt dicit̄ nō dicēda z sic dormi
 tant̄ do. An. Sed quo ad diuersos testes ita de
 ponētes. vide Bal. in. ti. de pace p̄stā. in. s̄. fi. i. ij.
 col. vbi tex. dicit̄ sacm fecerunt vt p̄dci rectores
 fecerunt p̄ quē tex. dicit̄ ibi probari q si tabellio
 scripsit̄ primo dcm vnī testis z postea scripsit̄ idē
 p̄ oia dicit̄ alī testis siue sub eadē die siue sub a
 lia nō ē vis q̄ talis scriptura probet̄ testes in vna
 p̄sonātia p̄cordasse l̄z aliq̄ dicāt q̄ ista scriptur̄ a n̄
 valeat pp̄ incertitudinē. aliq̄ dicant q̄ non valeat

13
qz scds profert eundē pmeditatum sermonē . sed
nec prima rō valz qz totū v̄z repetitū . nec scda qz
qd̄ dī de eodē pmeditato f̄mōe h̄z locū qm̄ testes
sunt suspecti sec⁹ si sunt bōe fame . iō p̄ hos testes
fit probō z remittit ad no . in . d . c . m̄bil . i . nouella .
vide eundē bal . in . l . i . C . de emen . iustin . codi . vbi
dicit q̄ i similitudine relinq̄ arbitrio iudicis qui
ex p̄iecturis p̄siderabit an testes videant suborna
ti p̄ vnū eundēqz f̄mōe p̄meditatu . De isto pas
su ego remitto ad docētes i . d . c . cam . z . c . ex teno
re . de testi . z ad Spe . in . ti . de teste . § . nūc tractādū
v̄ . cautū . z ad Bal . in . l . testiū . C . de testi . z . l . v̄bū
volo . C . de fideicō . z . l . ampliorē . § . i . refutatoris
C . de ap . alibi forte dabit locas dicēdi . **E**xpe
dita sunt textualia venio ad glo . Et pro enuclea
tione q̄ro v̄z l̄e ipetrate a papa int̄ puros laicos
sunt ipso iure nulle absqz alio euentu . Glo . i . dicit
q̄ sunt in pendēti an valeāt vsqz ad sniaz mouet
p̄ istū tex . in . v̄ . dūmō . qz v̄ l̄as euacuare p̄dictio
nalit̄ videlz deā negligentia i administrāda iusti
tia . Si ergo p̄sules sūt negligētes i processu vsqz
ad sniam p̄nt isti delegati iurisdictionē assumere
Et iste v̄ intellect⁹ glo . vt intel̄ igat̄ de snia pro
ferenda a iudice seculari . z sic etiā v̄ eā itelligere
Jo . an . z eā seq̄ v̄ l̄z referat Jo . z Uincē . tenuisse
l̄z sub dubio forte l̄as spirasse i choato iudicio co
rā iudice seculari tūc . n . p̄t dici p̄plemētū . Sz pri
mā t̄z Jo . an . z p̄ hoc v̄ velle q̄ l̄e nō sunt ipso
iure nulle . z sequit̄ Hosti . z ad tex . q̄ dī irritas z
inanes . r̄idet debere itelligi cū suppletioe hoc mō
q̄ p̄ tales l̄as nō p̄t procedi sicut procedi nō
posset si p̄staret ipsas irritas zc . q̄si uelit q̄ nō se
cuta negligentia p̄ iudicē ē in effcū ac si essent irri
te . vel p̄t itelligi f̄m euz q̄ sint irrite q̄n̄ exp̄ssit
falsitatē ut qz ipetrans suggessit in rescripto q̄ p̄
sules erāt negligētes . cū tū sup hoc nō fuerint
req̄siti . c . sup l̄ris . d̄ rescrip . z f̄m hoc subaudit ad
l̄ram nec alr̄ dēret ipetrari vel ad iudicē ecclesiasti
cū recursū hēri . z ita itelligit tex . in . v̄ . dūmō .
Sed Inno . t̄z l̄as ipso iure fore nullas euz p̄pa
ante negligentia nō hēat iurisdictionē supra eos .
z ad tex . dū dicit dūmō r̄idet q̄ sensus ē data ne
gligentia p̄nt l̄e ipetrari q̄si uelit dicere q̄ l̄e nō
sunt simplr̄ nulle . qz data negligentia tēpore ipe
trationis l̄e ualēt . z quo ad istud . c . idē t̄z d . Ant .
Jo . cal . z do . Lar . i . c . ex tenore . j . e . z qz . d . c . ex te
nore . ē h̄m̄ h̄m̄ . c . Do . Ab . hic dicit se dare quā
dā dist . per enumerationē casuū in q̄bus papa adi
ri p̄t a laicis . Sed do . De . de anch . t̄z vt rettuli
supi⁹ in nota . mibi aut̄ v̄z vt iā dixi circa summa
riū q̄ l̄e erāt valide . z q̄ l̄z papa nō hēat exerci
tiū iurisdictionis secularis nihilomin⁹ p̄t cōcede
re l̄as sed nō data negligentia erāt sine effectū vt
iam dixi . vide ibi . **E**t cū querit̄ an papa adiri
possit a laicis . do . Ab . hic p̄numerat plures ca
sus q̄ sic . primus est q̄n̄ hoc h̄z p̄suetudo . c . si duo
bus . de ap . c . si cleric⁹ laicū . s . eo . Pro certo istud
nō v̄ mibi ita absolute v̄z ex eo qz d̄ns n̄ Je
sus x̄ps prohibuit Petro exercitiū iurisdictionis se
cularis . Ego nescio videre rōnem quō possit itro
ducti p̄suetudo p̄ prohibitionē ipsi⁹ dei iuxta not .
in . c . fi . de p̄sue . z in cle . si vna . de re . ec . nō ali . z in
cle . statutū . de elec . z in . l . dudū . C . de p̄ben . emp . z
l̄z glo . cōif̄ dicāt h̄m̄ forte egeret hoc declaratiōe

17
p̄tificia . vide q̄ dixi i . d . c . si cleric⁹ . **S**cds ca
sus ē f̄m Ab . si sum⁹ i terris tēporalr̄ subiectis ec
clesie quo ad t̄palē iurisdictionē qz adit̄ papa vt
papa vt . d . c . si duob⁹ . z . c . q̄ si clericis . s . eo . z isto
casu decidet̄ cā f̄m leges canonicas faciat glo . in
c . ij . de arbi . li . vi . z hoc dicūt oēs scribentes . Et
ego vt indign⁹ discipul⁹ eoz amplex⁹ vestigia ita
scripsi z tenui . sed mō p̄sidero vnū q̄ ad hāc mate
riā ē nouissimū vt attēdamus si terra vel ciuitas
subiecta tēporalr̄ ecclesie ita ē incorporata in p̄i
monio ecclesie q̄ pro illa ciuitate ecclesia ē mera
d̄na nec recognoscit aliquē in d̄m tēporalē illius
ciuitatis . z isto casu iudex ecclesiasticus p̄gnoscat
vt ecclesiasticus z decidat f̄m leges canonicas . z
si appellat̄ ab eo appellabit̄ ad supiorē ecclesiasti
cū vt . c . romana . § . v̄z . de ap . lib . vi . z ita procedat
cōe dēi doctor . Si v̄o ciuitas illa nō ē ita incor
porata ecclesie nec ē penitus libera a d̄no tēpora
li qz ecclesia cognoscit supiorē laicū in d̄m illius
ciuitatis . z tūc l̄z ecclesia cognoscit nō tū cognos
cet vt ecclesia s̄z vt vice regens laici . z ita v̄ pro
cedere iste tex . z v̄ q̄ isto casu iudicabit̄ f̄m leges
z nō f̄m canones . z iō si clericus ē fact⁹ rector ali
cuius ciuitatis nō iudicat vt eps seu cleric⁹ s̄z vt
rector talis ciuitatis . z ita v̄ dicendū si vnus rex
hēat aliquā ciuitatē in comitatu vt incl̄y⁹ rex Jo
annes q̄ est rex Aragonū z comes Barcilone qz
iudicabit vt comes z nō vt rex in cāis Barcilo
ne . Et ad sic dicendū induxit me quedā celeb̄is
dist̄nc . Bar . in . l . i . § . sigs in appellōne . ff . de app .
Tertius casus ē si cā spectet ad for̄ ecclesiasti
cū vt qz est sp̄ualis vt . c . tua . de or . cog . c . latoz . q̄
fi . sint legi . c . tenoz . d̄ re iudi . c . cū sit generale . s . e .
Quartus casus f̄m eū q̄n̄ vacat impius z adit̄
papa in reb⁹ spectantib⁹ ad impium vt hic . Sed i
dubitant̄ iste tex . nō probat cōez doctrinā doctor
vt supius induxi . **Q**uint⁹ casus est data negli
gentia p̄ncipis secularis in admistranda iustitia
q̄d̄ itellige f̄m do . Ab . vt . j . dicit̄ . **S**ext⁹ ca
sus est q̄n̄ impetrat̄ a p̄sona miserabili vt . c . signi
ficatibus . de offi . dele . c . ex pre . j . eo . xxiiij . q . iij . c .
si qui de potētibus . h̄z . n . ecclesia istas p̄sonas sub
sua protectioe . lxxvij . di . p̄ totū . c . sunt quibusdā .
ad fi . de v̄ . sig . **E**t si sint paupes l̄z aliter nō ap
pareat de oppressioe vt pro iustitia sua possint adi
re imediate iudicē ecclesiasticū qz satis opprimū
tur paupertate vt sentit Inno . in . c . significatib⁹ . de
offi . dele . vbi probat̄ in tex . z in . d . c . sup quibus
dā . Si v̄o sunt al̄s miserabiles p̄sone sed nō pau
peres nec oppresse vt quia sunt vidue vel orphani
vel infirmi diuites . tū tunc p̄nt imediate adire ec
clesiam z l̄as impetrare q̄ erūt in pendēti in eue
tu negligentie iudicis secularis vt . j . eo . c . sequēti
z in hoc restringit glo . hic . z hoc est veruz nisi l̄e
sint subreptitie vt pura facta est in eis falsa mēto
de negligentia iudicis secularis . vel fuerunt ipe
trate post inchoatū processum corā iudice secula
ri nō facta mētionē de tali processu tūc sunt nulle
saltē opponēdo exceptionē arg . ē . sup l̄ris . de re
scrip . z . c . int̄ monasteriū . de re iudi . facit . c . vt de
bitus . de ap . in glo . ij . c . prudentiā . § . sexta . in glo .
de offi . dele . z . c . i . de rescrip . in glo . Si v̄o nō sunt
miserabiles p̄sone tūc regulr̄ l̄e sunt nulle ipso i
re vt hic . Rō diuersitatis est f̄m Jo . de lig . qz in

non miserabili iudex ecclesiasticus nō h3 iurisdic-
 ctionē nec habitu nec actu. sed in miserabili h3 in
 habitu l3 nō in actu. sed hoc ē falsum fm do. Ab.
 q2 in nō miserabili h3 in bitu iurisdictionē vt i. c.
 nouit. de iudi. z hoc idē voluit Jo. de lig. i cle. ad
 nostrā. de hereti. S3 do. Ant. dicit q2 i miserabili
 psona ecclesiasticus h3 exercitiū inter dcm. S3 hec
 rō nō satisfact fm d. Ab. q2 si h3 illud ligatū non
 d3 illud posse aliquaten? exercere durāte ligamēte
 arg. c. romana. s. nec pro eo. de offi. or. li. vi. l. ob
 seruare. ff. de offi. procō. tūc etiā q2 hec diuersitatē
 iure non probat Inno. in. c. i. j. proxiō dixit papā
 habere iurisdictionis exercitiū i psona miserabili
 sed ea nō vti de gratia. Sed h3 hoc dcm facit dcm
 c. j. proxiō. vbi dī q2 faceret iniustitiā cōmittendo
 effectualitē ante negligentia. si enī hoc posset d iu
 re non dicere? facere iniustitiā q2 nemini facit in
 iuriā qui iure suo vti. c. cū ecclesia vultana. de
 elec. l. gratus. C. de adult. z iō d. Abb. reddit hāc
 rōnem diuersitatis videlz q2 in psonas miserabi
 les seu in eas delinquētes h3 papa iurisdictiones
 magis latā q2 i alios nō miserabiles. nā miserabi
 les h3 sub protectione. iō cōmittendo vī exerce
 re opus protectionis quasi cōmine? seculari si nō
 processerit ipse q2 procedet per suū delegatū sicut
 in fili papa dat pseruatozē ante iuriā illatā. c. i. d
 off. dele. li. vi. Et sic facit iudex i citatozior vī i
 pemptoria. ff. d iudi. l. ad pemptionē. c. ex lris. de
 in inte. resti. sed alios laicos non h3 sic in prote
 ctione. iō nullo mō pmittit ante negligentia vt. d.
 l. obseruare. z. c. s. proxiō. z ita hic residet d. Ab.
 Tu dicas q2 si psona miserabilis opprimī indu
 bitatū est posse adiri iudicē ecclesiasticū. c. ex pre
 b. j. eo. z est rō q2 iudex ecclesiastic? est spēalis pro
 tector eaz. iō poterit adiri imediate. Et eodē mō
 dico q2 si psona miserabilis est diues l3 nō oppri
 mat tū poterit ipetrare lras a iudice ecclesiastico
 ante tēpus negligentie q2 ex quo h3 habitū iuris
 dictionis l3 nō hēat exercitiū nihilomin? pceden
 do lras nō dī exerecere iurisdictionē vt ē tex. sing.
 p iuncta sua glo. in. c. pastoralis. s. de rescrip. z pp
 hoc non sunt spargeuda tot vba super isto passu.
 Septim? casus ē cū iudex secularis recusaf su
 spect? z hūc casum ponūt hic doc. p istū tex. z p
 auctē. vt differēces iudices. s. si vō ptingerit. z po
 nit glo. xvi. q. i. in summa. qd intellige qn recusaf
 iudex q ē caput prouincie z imediate subest impa
 toz. tūc. n. adit ecclesiastic? z ita loq. d. s. si vō. se
 cus si in eadē prouincia ē supior q2 tunc ille talis
 d3 adiri ita voluit Hosti. in. c. nouit. s. de iudi. se
 quif hic d. An. Nec ob. iste tex. q2 hic vigeat cō
 suetudo vt appet in lra. vel nō erat ali? supior in
 prouincia. Ego pōdero istū tex. in. v. si vō psules
 vbi tex. nō refert se ad negligentia vel suspitionē
 psulū. ergo si psules sunt suspecti nō recurre? ad
 alios seculares supiores. z sic nō hū loq. hosti. et
 d. Anto. z adduco. c. ex tenore. j. e. i. v. p iudicē se
 cularē vbi sufficit negligentia iudicis secularis. et
 sic loq. in singulari nūero. z p pns sufficit negli
 gētia vni? z nō pluriū. z alto Inno. i. c. significā
 tib?. de of. dele. vbi hoc tenuit. nihilomin? ego in
 d. e. significātib?. tenui h3 Inno. vide ibi deā p me
 z est valde pulchz hoc hodie q2 cū qlibet ciuitas
 sit hodie vna prouincia vt dicit glo. sing. in. l. si. C

de pserip. lō. tem. z vnus dicitur epif supior in
 illa prouincia qd tūc nō hēbit locū dcm Hosti. z
 d. Ant. z d. Ab. Octau? casus ē in cā reconēti
 onis. ij. q. viij. cū? in agēdo. ego dixi plenissime
 in. c. ar si clerici. de iudi. Non? casus ē in cāis
 mortualioz a defunctis relictoz in auctē. de eccle
 siasticis titulis. s. sin aut pro redēptione. Decim
 mus casus ē fm Inno. qn impator vel iudex secu
 laris inuocat brachiū ecclesie. xxiij. q. v. c. admini
 stratores. xvi. di. c. cū ad vey. iō singl? dicit In
 no. q2 si impator nō ē negligens s3 subditi sunt sic
 inobediētes vt non possit facere iustitiā papa d3
 impatorē iuuare z domare rebellionē subditozū
 s3 dubiū pro certo eēt disputatione z iuestigatiōe
 dignū. si rex vt ē serenissim? dñs me? dñs ioānes
 rex aragonū z sicilie q2 habet ciuitatē subditā suā
 barllonā indomitā pro certo z rebellē vtz scissi
 mus dñs nī papa dēret adiuuare regiā suā coro
 nā ad domandū vrbē illā. z sic de alijs illustrissi
 mis regib? hūitibus ciuitates suas rebelles z ido
 mitas. z vī dicendū q2 non q2 illud qd scribit de
 impatore nō h3 locū in regibus. vā pulchre dicit
 Bal. in. l. sigs maior. C. de trasac. q2 impator ibi
 indignaf si sup transactionē iure? p nomen suum
 z non seruet q2 illud non h3 locū i regibus. z ad
 duco qd voluit Bal. in. l. ij. C. de seruit. vt dicit
 q2 statuit in impatore non h3 locū in regib? faciat
 etiā q2 maior p iunctio ē inter papā z impatorē q2
 int papā z reges sicut dī in simili in. c. regiffi. de
 testa. z q2 papa impatorē examināt z psecrat i cle
 i. de iureiu. z impator est ei? aduocatus z ei iurat
 z ab eo t3 impiū. c. venerabilē. de elec. non aut sic
 est in regib?. z p psequēs non tenet papa domare
 rebelles regū sicut tenet domare rebelles sacri im
 peratoris. tū hū vī de iure verius. Et adduco
 qd voluit Bal. in. l. penul. C. de dona. int vix et
 vī. vbi dicit q2 illud qd statuit ibi in impatore et
 in impatrice h3 locū in regibus z reginis. z nibi
 lomin? illa lex ponit quoddā pceptū spēale i impa
 toze exorbitans a legibus cōibus. z tū h3 locū in
 regibus. ergo multo fortius hēbit locū in regib?
 q2 pcernit quietē regni z decorem regalē. z ē act?
 pijssimus. Et adduco qd voluit idē Bal. in. c. i.
 in. s. si. de pace iura. fir. an vsib? feudoz. vbi ē ca
 sus q2 in quolibet inramēto itelligat excepta ma
 iestas impatoz extēdit illū tex. Bal. ad reges
 vt in quocūq3 iuramēto pstito a subditis intelli
 gat excepta maiestas regū z maxie inqt de rege
 Frācie q2 int alios reges ē fm cū tāq? stella irra
 diās matutina. Nā z saluator nī pijssim? Jesus
 xps approbavit reges vt h3 Luce in passiōe sua re
 ges inqt gentiū dñant eoz. z in veteri testō pmis
 sa fuerūt regna z reges vt in Saul David Salo
 mone regibus. z in pluribus alijs approbatis a
 deo vt p3 in. c. i. de sacra vnc. z dī Proverbioruz
 viij. Per me reges regnant. z i psalmo Deus iu
 diciū tuū regi da. z in pluribus sit mēto de regi
 bus in veti testō. z Petrus aploz cephas i epla
 sua Deū inquit timete regem honorificate. z etiā
 dicit Subditi estote oī potestati sine regi tāq? pre
 cellenti. c. solite. de maio. z obe. Si ergo papa ad
 iuuare d3 impatorē ad domandū subditos rebel
 les. ergo eodē mō z reges maxime q2 de regibus
 reperit expssa mētio in veteri testō z nouo. ergo
 m ij)

fatiat etiā quod voluit **Gal.** in. c. ceter. de iudic. ubi vbi regis hī pro lege z allegat. l. bene a zeno ne. C. de quadri. prescrip. z sic cū illa lex loquat p̄cipue de impatore v̄z habere locū in rege facit qd̄ voluit **An.** de yfernia in. c. i. q̄ seu. da. pos. vbi sapi enter tetigit v̄z. l. cū multa. loquens de largitiōe facta p̄ impatorē filiofamilias hēat locū i feudo donato a rege alicui filiofamilias. facit qd̄ voluit **Gal.** in. c. cū venissent. de eo q̄ mit. in. pos. vbi dicit q̄ rex in regno suo est monarca sup̄remus. et faciat quod idem voluit in. l. i. ff. de off. p̄fec. p̄to. z in p̄ria p̄stōne. ff. de off. p̄fec. faciat qd̄ voluit dō. **Ab.** i. c. pastoralis. in p̄rin. de of. dele. ubi equipat delegatū a p̄ncipe sup̄mo ad delegatū a rege quo casu possit sic argui ubi duo regularit equipant ius loquens de uno v̄ficat in reliquo ista est glo. sing. in. c. si postq̄. §. si. de elec. li. vi. S̄z imparoz i uniuerso z rex in suo regno equiperant qz q̄libet ē sup̄remus monarca in regno suo. ergo ius loquens de uno h̄z locū in reliquo. Sicut ergo papa d̄z iu uare ip̄eratore ad domādū rebelles sibi ita tenet adiuuare regē ad domādū subditos suos rebelles. z lz ego i. c. ceter. s̄. d̄ iudi. argumētauerit nō esse validū argumentū de impatore ad regē z reseruauerim me in locū dictuz tñ hic mibi v̄f dicendū q̄ de vno argui posset ad reliquū z pp̄ hoc non bene v̄f dixisse **Gal.** in. d. l. sigs maior. C. de transac. z in. d. l. i. C. de seruitu. Et iō si subdit⁹ **Joannis** regis iuraret p̄ splendiduz z gloriofum nomen eius in transactionē quam non obseruaret incideret pro certo in penam. d. l. si quis maior. **P**reterea faciat iex. iste vbi dicitur q̄ laici oppressi a suis superioribus adiuuandi sunt a papa in sua iustitia. presertim eo tempore quo vacat imperium. ergo fortius debet adiuuari rex iniuste oppressus a suis subditis eleuantibus calcaneum suum contra dominum vt dicit dominica veritas Qui manducat meus panem eleuat calcaneū suum contra me. ergo. Itēz faciat quod habetur in libris regum. Nam cum **Saul** rex superatus fuisset a philisteis z percussus ad mortem manderet seruo suo vt eum exanimaret ne duceretur in fortiam inimicorum qui exanimauit quem **Dauid** postea occidit improperando q̄ in **Christum** dominum iniecerit manus. Si ergo rex vocatur **Christus** domin⁹ z **Dauid** vindicauit necē eius. Non ne z multo fortius papa qui est vicari⁹ xp̄i debet domare rebelles regis qui dicitur **Christ⁹** domini. **P**reterea faciat si nos consideramus q̄ ideo papa adiuuat imperatorem quia succedit imperio vacante eadem ratio militat in rege vacante regno. singulare dictum fuit **Hosti.** hic extendentis istum tex. loquentem de imperio ad regnum. Sed certum est q̄ quo ad subditos rebelles regi quos rex domare non potest regnum dicitur vacare. Et ad hoc adduco in argumentum glo. valde singularem in. l. plagiarij. C. de plagiarijs. que voluit q̄ si mulier habeat maritum inutilem q̄ dicitur vidua quam glo. magnā facit ibi **Gal.** Si ergo rex est inutilis respectu rebellium regnum dicitur viduatum quo ad rebelles. ergo papa succedit ad adiuuandum regem. faciat etiā quod habetur in. c. i. de offi. ordi. in. v̄. cum opus fuerit publicum conuocent auxiliuz. vbi iudex ec

10
 clesticus potest implorare brachium seculare c. quoniam eo. ti. c. cum ad verum. p̄. vi. di. cum si milibus. quandoqz e contra iudex secularis inuocat auxilium brachij spiritualis. Et facit quod voluit **Oldra.** consilio. lxxxix. z quod habetur in l. i. C. de his qui latrones occultant. z in. c. ij. de iudi. z in. c. p̄ncipes seculi. xxxij. q. v. Cum ergo in casu isto sit opus auxilio pape debet papa impendere auxilium suum ad domandum rebelles regios. z ideo poterit eos excomunicare z anathe matizare z licet sit maior coniunctio inter papam z imperatorem vt in fili dicim⁹ in. c. requisiti. d̄ testa. q̄ int̄ papā z regē. tñ ex quo eadē rō est ad iuuādū v̄trunqz debet adiuuare v̄trunqz. z per consequē serenissimus dominus meus rex poterit implorare auxilium sacre sedis apostolice que semper fuit leuamen z quies illustrissimorum regum z maxime sacrat⁹ regis **Aragonum.** cuius insignis pro ornamento magno v̄titur sedes apostolica vt vidimus papam **Hadrianum** transeuntem per hanc v̄bem. **Undecimus** casus est ratione administrationis quā assumit laicus d̄ ecclesiasticis. c. iudicatum. lxxxix. distin. vide que dixi in. c. ij. supra d̄ iudi. **Duodecimus** si serui ecclesie vel homines ecclesie indebite fatigentur a laicis aucten. nulla cōmunitas. C. de epi. z cler. xij. q. ij. c. ecclesiarum serui. **Decimustertius** si locus caret iudice vt quia in prouincia non est superior laicus. ideo tñc potest episcopus adiri vt in aucten. vt differentes §. si vero contingit. **Circa** hoc dō. **Abb.** confiderat tres casus. **Primus** est si vacat imperiū tunc succedat ecclesia vt dictum est. **Quisqz** in prouincia deest iudex seclularis vt quia mortuus est vel qd̄ simile. z tunc potest adiri episcopus vt dicto. §. si so cōtingit. **Quisqz** vacat totū regnum. Et hoc casu **Inno.** ponit tres opi. **Prima** ē q̄ deuoluit ad proximū sup̄iorem nō ad papā. Ratio est qz maior diuictio est int̄ papā z impatores q̄ inter papas z aliū p̄ncipem sicut in simili d̄. d. c. requisiti. de testa. z qz papa impatorē examinat z p̄secrat z impator ē ei⁹ aduocat⁹ z ei iurat z ab eo t̄z imp̄. c. venerabilē. de elec. iō in inre qd̄ t̄z ab ecclesia succedit papa. **Secdo** dicit q̄ si ē p̄iceps nō recogno scens sup̄iorē succedit papa argu. c. ali⁹. xv. q. vi. S̄z hoc nō iō facit qz ab eo teneat regimē qz ab eo nō t̄z s̄z d̄ plenitudine potestatis quā h̄z qz vicari⁹ xp̄i ē. **Tertio** dicit q̄ vacatib⁹ regnis z p̄ncipatib⁹ nō pōt papa se itromittere nisi prout h̄f i. c. nouit. de iudi. S̄z **hosti.** t̄z q̄ in regnis vacatib⁹ et filibus papa succedit nō solum d̄ plenitudine potestatis s̄z etiā de iure z p̄suetudine. z dicit q̄ hoc ē sentit **Inno.** i alia glo. dō. **Ant.** h̄ segf. xij. opi. **Inno.** s̄. positā ne p̄tingat p̄turbatio iurisdictionis. **Dō.** **Ab.** t̄z vltimā opi. **Inno.** s̄. positā vt idifficite sicut talis sup̄ior cognoscat sup̄iorē siue nō succedat siue nō succedat nō pōt se ip̄edire nisi occurreret aliq̄s ardu⁹ casus quo posset se ip̄edire etiā regnis nō vacatib⁹ arg. c. i. de homi. li. vi. z refert se dixisse i. d. c. nouit. z mouet qz p̄ncip̄r exercitiū iurisdictionis secularis ē indictū dieēte dño ad petriū mitte gladiū tuū i vaginā. **Aut.** n. ipator nō recogno scit impiū a papa. aut sic. **Pr̄io** casu d̄z succedere qz a deo potestātē obtinet in toto orbe in tēporalibus. vt in. c. impator. p̄. vij. dist. z in. l. bene z

agenone. C. de quadri. prescrip. unde si vacat loc^o debz ad eius iurisdictionem redire qz res de facili reuertitur ad suam naturam. l. si vnus. §. pactus nec peteret. ff. de pac. xxxvj. di. c. ab exordio. z qd not. Inno. in. c. cumana. d. elec. aut recognoscit imperium a papa z idem dicendum cu simili rone qz eadez ratio dz esse in parte que in toto. l. que d tota. ff. de rei ven. c. pastoralis. de offi. dele. sicut. n. in tota iurisdictione temporali spectante ad ecclesiam de plenitudine potestatis preest impator ita e in hac parte que eodem iure deuoluitur ad ecclesiam z non iure singulari. Et per hoc habes declaratum primum casum exceptum in glo. ij. ¶ Exci pit etiam scdm casum quando iudex secularis est negligens in iusticia administranda z hunc casuz supra excepi. Sed pro declaratione queritur vtru iste casus procedat indistincte vt data negligentia iudicis secularis recognoscentis alium superiorem secularem possit adiri ecclesiasticus z pretermissio suo superiore Inno. z Hosti. per omnia videntur sentire vt dixi in casu vacationis. sed do. Anto. distinguit quando negliges e iudex superior alium no recognoscentis pot adiri papa in causa negligentie vel appellationis ad hoc adducit. c. per venerabile. qui ft. sint legi. ubi Hosti. loquit de rege francie z de multis ciuitatib⁹ liberis sicut sunt in Italia q no recognoscent superiores saltem de facto ut sunt Veneti Florentini z similes. Si iudicibus suis dant iudices appellacionu adiri pot papa negligentib⁹ suis superiorib⁹ argu. eoz que notat hic Inno. et ego adduco qd pulchre uoluit Bal. in. l. impialem in. §. preterea. el. iij. de probi. fe. alie. per Sede. vbi dicit q si dñs feudi no recognoscit superiorē vt rex francie z contentio e cu ipso q cognoscent pares curie. Et si forte pares curie eent nimis fauorabiles vel nolent cognoscere nec litigantes vellent compromittere cognosceret papa rone peccati. vt in. d. c. nouit. z eo modo dicit propter defectu iusticie. c. ex transmissa. s. eo. c. ex tenore. j. eo. fm Bal. ibi. idem dicit do. Anto. i iudice prouincie vbi difficilis e aditus ad impatorē vt in auct. vt differentes iudices. §. si vero contingit. z not. Hosti. i. d. c. nouit. Si vero recognoscat talis negligens superiorē si persona e miserabilis pro iusticia vel negligentia statim pot adiri papa vt dicit Inno. z Hosti. in. d. c. ex tenore. j. eo. qz satis dicit opssa eo ipso q negligit iusticia vel opponitur iniusta snia. c. ex parte. b. j. eod. Idem putat si granat psona ecclesiastica. c. si. de iudi. c. cu sit generale. s. eo. hoc limitauit vtz in casu negligentie sed in casu appellationis putat hoc veru vt possit imediate appellari ad papā si ca est ecclie secus si ca e clerici tunc. n. appellandū e ad proximū supio rez ipsius iudicis vt sentit Archy. i. c. no ita. ij. q. vj. hec dicta no placent do. Abb. in duob⁹ casib⁹ primo si no cognoscat superiorē pot adiri papa imediate i ca negligentie imo dicit aduendū eē impatorē. Et mouet rone qz isti inferiores pseribetes et iurisdictionē ordinariū loci dicunt habere eā in quātū sunt vigiles in administrāda iusticia als superior pot se impedire dicit eē elegantē tex. in. c. irrefragabili. §. excessus. de offi. or. forzi⁹ dz procedere qn iurisdictione no e prescripta p inferiorē z impatorē sed dūtaxat defacto no recognoscit impato

rem sicut. n. dicit Inno. qn subditi volunt de facto obedire impatori papa no succedit dz adiuuare imperatorē eo modo e dicendū qn ille negligit facere iusticia z multo forzi⁹ qz hoc casu no vult o facto obedire impatori nec iusticia debito mo ministrare. ¶ Itē no placet sibi dictū do. Anto. indistincte volētis q in ca miserabilis psonē vel ecclia rū posset appellari imediate ad papā z no ad proximū superiorē ipsius iudicis dicit. n. q hoc casu appellatio dz fieri gradatim cu no repiat in iure contrariū ergo stabit cōib⁹ regulis. c. dilecti. z. c. duobus. de appell. vbi papa dicit ad se appelladū quādo loc^o est de tpali iurisdictione ecclie nihil aut dicit si psona e miserabilis nec p interpretationē obe mus recedere a cōib⁹ regulis. c. ad audiētā. de de ci. l. pcpim⁹. C. de app. maxime hoc procedit attēto q iudex no dz inferre violētā seu oppmire qn proeedit iudicialr. z sic cessat rō do. Anto. allegat tex. z glo. i. c. pntiū. xij. q. i. z qd not. in. c. cōquerēte. de resti. spo. z qd not. Archy. i. c. no ita. ij. q. vj. z hoc tenet expsse Inno. i. c. significantib⁹ d offi. dele. vbi dicit q lz iudice ordinario negligēte pos sit psona ecclesiastica imediate adire ordinariū ecclesiasticū p. c. ex tenore. j. eo. si tñ pot appellare de iudice seculari ad ecclesiasticū sz ad proximū superiorē qz gradatim e appellandum. ij. q. vj. anterior. Adibi v⁹ q do. Anto. meli⁹ dixerit z moueoz ex eo qd hzin. l. i. C. qn impator int papillos z viduas. vbi psona miserabil no pot trahi extra prouincia sed ipsa hñ pot trahere alios extra prouincia coraz impatore z e rō qz impator e spālis protector eaz sed pp e spālis protector miserabilū psonaz vt in e. ex pte. b. z i. c. ex tenore. j. eo. z. d. c. significantib⁹ ergo. Itē vbi psona miserabil oppmif pot adire imediate ipsū papā. d. c. ex pte. b. z in casu isto oppmif p iniustā sniaz ergo seqt q imediate possit appellari ad papā. z isto puto d iure vi⁹. Ad do et ad primū casū qn rex vl pplus n recognoscit superiorē qz i casu negligē v⁹ recurrēdū ad papā. ex eo qz vbi pplus n recognoscit superiorē illd n recognoscer. ve nit puatiue nā si puatiue n veniret seqret q impator posset madare regi aut pplo libero vt. j. certū terminū exerceat iusticia vt e casus i. d. c. irrefragabili. §. excessus. sz hoc facere n pot qz nullā hz iurisdictionē. sz i casu. d. §. excessus. cap⁹ n puauit oio iurisdictione ep⁹. sed pplus liber oio puauit ipatorē iurisdictione quo ad se z subditos suos ergo seqtur q imediate recurrēt ad papā vt voluit Bal. i. d. l. iperialē. §. pterea. z p pñs dēz. d. Anto. v⁹ vi⁹ Xiiij. casus e cu aliqd abigū fuerit vl difficile super quo variāt iudices qz tūc recurrēt ad sūmū pastorē. c. p venerabile. §. rōnib⁹. q si. sint legi. istū casuz ponit gl. et faciat. c. maiores d bapti. faciat qd voluit glo. i. c. q trāslatiōez. s. d offi. leg. vide ibi dictū qd idurixit d. Abb. ad qōnē d duab⁹ artz de trahētis vt stes dclaratiōi pape. c. ratinuci⁹. d testa. qd fac ēt ad dēisionē. c. sup lris. d rescriptz. z ad. c. lras d fsti. spo. z sic dēisio ardui cāus siue sit i censura pōtificia sic i civili spectabit ad ppz. Sz h⁹ fac. l. i. z. l. fi. C. dle. solutio pro dnbio legali recur rēdū e ad pncipē. sz si pp illd iterptat z no pnceps stabit iterptatiōi ppli z in foro cesarz qz vna ptās adinnat aliā. c. enz ad vtz. xvj. di. nā si psuetudo e optima intpres legū. l. si de intpretatiōe. ff. de le.

21
e. cum dilectus. de consue. ergo multo forti⁹ pote-
rit papa hoc facere qz p̄dicator canonis ē subditā
omnis creatura vt sapienter dicit Inno. in. c. i. de
constitu. Nam vnum ouile ⁊ vnus est pastor. ⁊
ideo Christus in euangelio dixit habeo oues que
sunt de alio ouili sed fiet vnum ouile ⁊ vnus pa-
stor. Et facit illud qd̄ cecinit puella hebreā apud
magnum Thomā apostolū vn⁹ inquit ē deus isra-
el non erit ergo admiratione dignū si interpretatio
dubioꝝ cuiuslibet spectet ad papaz nā ⁊ doctor hz
ptātes interpretandi. vt in. l. i. C. de professorib⁹ q̄ i
vrbe cōstantinopolitana lib. xij. sed papa ē doctor
in vtroqz iur. vt ē casus que ita intelligit Bal. i. c.
i. j. de confessis quāmo plus dico q̄ interpretatio no-
ui ⁊ veteris testamēti spectat ad papā ē. n. doctor
in nouo ⁊ veteri testamēto ita probat in. c. sup. eo. j.
de vsu. nō tamē pp̄ hoc tollit interpretatio imperialis
que seruabit in terris imperij sed interpretatio pa-
pe seruabit in terris ecclie. ¶ Decimus quintus ca-
sus ē quā agit p̄ viam denūciationis. c. nouit. s. de
iudi. vide ibi dicta. ¶ Decimus sextus casus ē rōe
cōnexitatis ponit glo. exēplū in dote q̄ venit acces-
sorie ad matrimoniū. c. de prudētia. d. donā. inter
virz ⁊ vro. ⁊ sic sentit glo. q̄ si p̄ncipalit̄ dos petat
d̄z peti coram iudice seculari. Si aut̄ incident̄ pōt
peti corā ecclesiastico remittit se do. Abb. ad not.
in. d. c. de prudētia. ⁊ dicta p̄ se in. c. nō ē de spō.
gl. in. d. c. de prudētia tenet vt hic quā sequitur
ibi do. Anto. ⁊ idem voluit in. c. ex litteris. de pig.
Idem voluit Angel. in. l. i. ff. so. matri. ⁊ Barto.
in. l. in fctibus ad fi. C. d. non nu. pecu. Sed In-
no. ⁊ Hosti. in. d. c. de prudētia tenent huius q̄ im-
mo indistincte adiri pōt iudex ecclesiasticus. ⁊ dicit
Petr⁹ de anch. in. c. ex litteris. d. pig. fore ibi tex.
pro Inno. ⁊ Hosti. ⁊ idē voluit Jo. de imo. in. l. i.
ff. so. ma. loquit tamē rex. in muliere opp̄ssa iniu-
ste a iusticiario ⁊ loquit in dote recuperanda. Et
adduci posset in argu. c. ex parte. b. j. eo. Ego satis
luculenter expressi in. d. c. ex litteris. Sed pondero
q̄ pro opinioe glosaz nostraz ē casus in. c. fi. d. iu.
lib. vj. vbi filius familias potest stare sine consensu
patris in iudicio in casu matrimoniali ⁊ in depen-
dentibus ab eo glo. ibi exponit de pendentib⁹ i do-
te ex quo sequit̄ q̄ ita pōt peti dos coram ecclesia-
stico si incidit in matrimonio. ergo de per se coram
ecclesiastico peti nō poterit aliē tamē allani. d. c. fi.
in. d. c. ex litteris. sed istud v̄z veri⁹ egeret pro cer-
to dubitatio hec generosa pontificis declaratione
Sed p̄ predicta opponit q̄ papa nō pōt se impe-
dire in casib⁹ predictis d̄ iurisdictione tpali s̄ lay-
cos nec v̄z sibi credendū cū hoc statuerit in suū fa-
uorē. l. i. ne quis in sua causa. l. de etate. s. i. ff. iter
ro. act. Solut̄ Innoc. q̄ hij q̄ dicunt si diligenter
attendant nō euadūt culpā sacrilegij ergo ⁊ q̄ pos-
set papa se impedire d̄ hij casib⁹ probat hoc mo-
do a principio creauit deus celū ⁊ terrā ⁊ oīa que i-
eis sunt angelicam ⁊ humanā naturā spūalia ⁊ tē-
poralia q̄ p̄ se ipsum rexit sicut factor rem suaz gu-
bernare solet ⁊ hominī quā fecit precepta dedit ⁊
trāsgredienti penam imposuit gen. c. ij. Ex ol̄ li-
gno inquit comedetis zc. Ipsis. n. peccantibus pe-
nam imposuit p̄ se ipsum a de ⁊ eue. vt h̄z genesis.
ij. ⁊ p̄ se ipsū penituit Caym ⁊ lamech. ⁊ quosdā
gen. iij. ⁊ sic legit̄ deū rexisse mundū vsqz ad noe

22
Tempore noe cepit de⁹ creaturas si: as regere p̄ mi-
nistros quoz p̄mus fuit Noe ⁊ quod fuerit rector
populi ex eo apparet qz sibi deus gubernationem
arce tradidit p̄ quā significat ecclesia gen. c. vj. et
q̄ Noe ⁊ filijs eius rectoriā dederit appet gene-
sis. ix. c. vbi etiā licz nō appareat q̄ Noe sacerdos
fuerit tamē sacerdotis officiū exercuit post egres-
sum ab archa anteq̄ leges populo daret gen. viij.
edificauit autem Noe zc. Officiū sacerdotis q̄
Abel ⁊ Caym primo fecerunt in hac autē vicaria
successerūt patriarche iudices ⁊ reges sacerdotes
⁊ alij qui pro tempore p̄fuerūt populo iudeoz ⁊ sic
duravit vsqz ad tempus xp̄i qui fuit natural̄ rex
noster de quo dicit psalmista deus iudiciū tuū re-
gi da. Et Isaias. xxxij. c. dñs iudex noster dux le-
gis n̄r̄e rex noster ecce. ⁊ adduci potest qd̄ scribit̄
tur in euāgelio. ecce rex tuus venit tibi mansuet⁹
sedens sup̄ asinam ⁊ pullum ⁊ ipse Ihesus xp̄s vt
cariā constituit Petrū quando ei dedit clauē re-
gni celoz ⁊ dixit pascē oues meas ⁊ lz i multis di-
stincta sint officia ⁊ regimina mūdi tñ quicunqz ne-
cessitas ē recurrat ad papā siue sit necessitas iuris
puta qz ē passus dubius nec ē aliqz iudex supior
siue sit necessitas facti qz de facto minores iudi-
ces nō pōt exequi suas sentias vel negligunt vbi de-
bent exercere iusticiā. c. p̄ venerabilē. s. rōnibus. q̄
fi. sint legi. Et pro p̄dictis facit. c. pro humano. de
ho. lib. vj. fm̄ Inno. hic. Et hec dicta placēt Ho-
sti. que coniungenda sunt cū hij que dicta fuerunt
in. c. nouit. s. de iudi. fm̄ do. Abb. ⁊ ita transeunt
doc. omnes hic generosa pro certo ē hec conclusio
Inno. excelso ⁊ stupendo doctore digna ⁊ cum ea
hic transeo. Sed vt detur p̄stantior̄ inuestigandi
via videt̄ non procedere. Nā xp̄s rex noster lz cō-
stituerit Petrū vicariū suū ⁊ successorē procedit
in spūalibus qz iam in tpalibus cōstitutus ē impa-
tor vt in auct. quomodo oz̄ ep̄os in prin. ⁊ scribit̄
libro. gen. fecit deus duo luminaria magna vt in
c. solite. d. maio. ⁊ obe. p̄ vnū importat̄ papa per re-
liquoz importat̄ impator ⁊ faciat qd̄ scribitur in
euāgelio. Que sunt cesaris reddite cesari. Et pro-
hibuit xp̄s Petro exercitiū temporalis iurisdic-
tionis dum dixit pone gladiū tuū in vagina. et
go si papa exercet iurisdictionē temporālē in terris
imperij videt̄ facere p̄tra prohibitionē xp̄i nec le-
gitur q̄ christus exercuerit iurisdictionē tempo-
ralē ideo omnis ch̄z ista actio nostra fuit instructio
ē. significasti. de elec. ⁊ licet eiecerit ementes ⁊ ven-
dentes de templo illud fuit delictum ecclesiasticū
qz domum dei faciebant spelunchaz latronū quo
casu layci effecti sunt d̄ iurisdictionē ecclesiastica. l.
fi quis in hoc genus. C. de epi. ⁊ cle. ¶ Item xp̄s
voluit p̄demnare mulierem deprehensam in adul-
terio quāmo Christus dixit regnum suum non ē
de hoc mundo. ⁊ licet psalmista dixerit iudiciū tu-
um regi da hoc tamē intelligit̄ de iudicio spūalia
li ⁊ ecclesiastico ⁊ nō temporalī. Et adduco illud
quod psalmiste venit in ore. Iudicabit in nationi-
bus implebit ruinas quo casu capitur iudiciū cir-
ca animas ad replendas ruinas angeloz. Et isto
mō videt̄ intelligi qd̄ voluit psalmista. Nō stres-
si iudiciū cū fno tuo. Et adduci pōt qd̄ voluit O-
dradus. i suis consilijs. consilio. lxx. vbi loquens
de imperatore dicit non esse credendū suis legib⁹

23

quia in facto proprio loquitur in quo nullus est idoneus testis. l. nullus. ff. de testi. Et adduci posset quod sacro scriptum est euangelio. Tu de te ipso testimonium perhibes testimonium tuum non est verum et multo minus crederetur legibus et scripturis suis. ut in c. l3 ex quadam de testi. nec in nouo nec in veteri reperitur testimonium quod papa succedat imperio vacante. nec iste textus probat eandem doctrinam doctores nihilominus teneo illud indubitanter quod tenet sacrosancta romana ecclesia cui me humili corde subijcio. Et pondero unum istum textum loquitur impio vacante ut intelligatur per omnem modum vacationis non solum si impator est mortuus sed et si renuntiavit vel est depositus dicas quod sic. Et adduco in medium glo. multum sing. in cle. ne romanus. de elec. ut textus loquitur in papa mortuo et glo. extendit idem in papa renunciante vel deposito. vide ibi quod multum luculenter materiam hanc ibi explicauimus in repetitione mea. Venio nunc ad glo. si. et oppono cum ea de text. c. cum spali. de app. et d. c. si quis clericus. s. eo. ubi ordinarius recusatus committit causam sed hic dicitur quod recurrit ad superiorem ergo solutio superius ponit ius commune sed istud ponit ius locale sicut glo. vel aliter sicut Goffre. hoc. c. potest intelligi quod superius aditur per appellationem puta quod consules recusati nihilominus procedebat et hoc probat textus in ver. sicut superius quasi per appellationem. nam dicitur ea erat superius dictum vel aliter sicut eum potest intelligi quod dicitur recurrat. i. committat vel sicut Vincen. sufficit quod iudex secularis non possit causam cognoscere ad hoc ut fiat transitus ad ecclesiam vir. n. contingeret quod per alium cognoscere posset. c. coram. de offi. dele. quod solutio non placet domino Abbati per ea que dicta sunt per d. c. si quis clericus. Hosti. dicit hoc procedere de consue. vel sicut eum procedunt superius cum episcopus recusatur hic autem recusatur minor episcopus et hoc favore dignitatis pontificalis. sed hec ultima solutio multum restringit. d. c. cum spale. vide que plene dixi in d. c. si quis clericus. Extra glosas opponitur et videtur quod non poterat hic appellari neque ad episcopum neque ad papam a iudicibus secularibus. c. si duobus. de appel. Innoc. soluit quod ad episcopum poterat appellari de iure spali habebat. n. hoc ius in illa terra quod ad eum possit appellari sed ad papam iure impio poterat appellari quod papa succedit impio vacante. Sed obstat textus. iste in v. presertim ubi presupponitur quod poterat appellari ad papam et impio non vacante sol. tenendo hunc intellectum expositione v. presertim. i. tm. xij. di. c. illud. cum suis 2 cor. sicut Goffre. et Vincen. et satis sentit In no. Sed tunc obstat quod tunc poterat hic cognoscere loco et iure impatoris non debebat ad eum posse appellari obmissis medijs sicut nec ad ipsius impatores et impatores. ff. de appel. Qui. n. succedit loco alterius eodem iure uti dicitur ut in regula is qui in ius lib. vj. et cle. quod regulares de supp. negli. prela. ergo debebat hic potius appellari ad ipsum episcopum vercellensem sol. Vincen. et Jo. intelligendo istam quam episcopus non erubet iusticiam timore consilii vel sicut Vincen. non omnes cause deferri poterant ad episcopum per appellationem ut sunt cause grauiiores. c. ut debitus de appel. ideo dicitur eas deferredas ad se vel ad episcopum quod cognoscet quasi delegatus pape de illis de quibus prius cognoscere non poterat. Sed do. Anto. aliter dicit videtur quod ex quo iurisdictio deuoluitur ad fore ecclesiasticum deferretur sicut qualitate fore ecclesiastici et tunc dictio presertim stat

291

proprie pro maxie et militat hec ratio impio non vacante. Sed non placet istud dictum do. Anto. do. Abb. hic quod arguit quod consuetudo debet seruari in terminis suis et non extendi. Sed contra do. Abb. superius ego allegaui. l. epale. C. de epi. audi. Et ideo ista non est extensio sed est iuris dispositio. et per predicta dicit do. Abb. se solvere aliud seruum quod potest hic formari per litteras. In d. n. secularis et ordinarius non potest preteru suspitionis in totum remoueri a iudicando sed datur sibi adiunctus. ut no. in. l. apertissimi. cum auc. ibi posita. C. de iudi. do. Anto. hic dicit in notabilibus quod consuetudo tribuens iurisdictionem in casu appellationis extendit ad causas recusationis. c. sup. eo. de app. quod appellatio et recusatio regulariter parificantur hoc reprobat hic do. Abb. quod prescriptio tanquam odiosa non debet extendi. nec obstat parificatio predicta quod procedit in quibusdam casibus non in omnibus. ut in text. et glo. c. si quis unum. de offi. dele. lib. vj. et etiam quod in paribus non debet fieri extensio ultra prescriptionem. c. cum contingat. j. eo. ideo aliter ipse soluit quod hic erat consuetudo. ut et sentit glo. que operabat ne dum quod possint illi consules recusari sed etiam quod non possent committere vel loquitur quod non volebat admittere recusationem aliquo modo et sic fuit appellatum vel procedit in loco subiecto ecclesie quo ad temporales iurisdictiones sed leg. Hosti. et sicut hoc colligit do. Abb. quod in terris ecclesie sic procedit ad recusationem ordinarij secularis sicut canones. et non sicut leges. facit. c. si duobus de appel. Illa tamen lectura quod ciuitas erat de temporalis iurisdictione ecclesie ex toto non placet do. Abba. qui ita residet dicens ex istis haberi expeditam materiam huius. c. et c. sequentis. Pro certo do. Abb. non bene loquitur et verior videtur doctrina do. Anto. quod sic ostendit ubique duo regulariter equipantur a iure et eadem ratio est in utroque tunc ius exorbitans loquens de vno habet locum in reliquo ista est glo. que comiter reputatur sing. in. c. si post. q. si. de elec. lib. vj. Sed bene facit glo. in cle. i. de offi. vica. et in cle. i. de rescriptis. Sed appellatio et recusatio regulariter equipantur a iure. ut plene scribit Lapus in suis allegationibus allegatiode prima ubi omnino vide. ergo sequitur quod consuetudo deferrens appellationem ad episcopum vel ad papam videtur deferre recusationem. Item et posito quod regulariter non equiparentur nihilominus in hoc equiparantur et in hoc equiparat ea textus. iste quem ad hoc reputo singularem in iure in ver. ad te vel ad uos pro iusticia recurratur sicut superius expressum est. Sed superius expressit quando appellatur et hic non exprimit quando recusatur. ergo si consuetudo defert appellationem ad episcopum vel ad papam eodem modo defert recusationem et per consequens ista non est extensio hominis. ut dicebat dominus Abbas sed est extensio legis. Et ad istum textum. ista sunt noua. Si quid recte aut luculenter dictum est Deus nobis hec omnia fecit pijsimo Ihesu Christo medio. Sit ergo gloria et imperium patri et filio et spiritui sancto in secula sempiterna amen. Andreas Barbatia. Sequitur. c. ex tenore.

Ex tenore. Hoc interdictum vidua contra laycum coram iudice ecclesiastico conueniri non potest nisi super causa ecclesiastica vel

in defectu iudicis secularis. b. d. fm oēs. In pri-
ma ponitur comitis q̄stio. In secunda pape prou-
sio ibi nos igit que tria facit. causas reddit super
federi mandat. et duos casus exceptit. Ego aut li-
cet tenuis et indignus iuris amator sum. Adibi ta-
men non uidetur esse hic casum illum quem docto-
res omnes asserunt v3 q̄ littere impetrare per lay-
cum a papa per miserabilem personam ad iudices
ecclesiasticum sint in pendentem sed mihi uidetur fo-
re hic casum apertum contra Inno. Hosti. in. c.
de prudentia de dote post diuor. resti. et cōtra Pe-
trum de ancha. et Jo. de imol. et alios in. c. ex litte-
ris. de pigno. et contra Raphaelem in auc. q̄ lo-
cum. C. de colla. contra Jo. de imol. et Lodo. ro.
in. l. i. ff. solu. matri. et contra do. Abba. in. c. supra
proximo. et in. d. c. de prudentia. qui dicunt q̄ iu-
dex ecclesiasticus potest adiri principaliter et ime-
diate pro causa dotis per. d. c. ex litteris. et d. c. de
prudentia. nam hic erat questio dotis huius in lit-
teris uidue ut apparet in v. pro sua hereditate con-
iuncta glo. hic et cōiuncto. c. nuper. de dote post di-
uor. resti. ut intelligatur iste tex. q̄ ista mulier re-
petebat dotem et iam dos dicitur patrimonium mu-
lieris. ut in. l. pomponius filadelph. ff. famil. her-
cif. et in. l. iij. §. sed utrum. ff. de mino. et sic est hic ca-
sus sing. et notandus q̄ licet dos possit repeti i cō-
sequentiam et incidenter coram iudice ecclesiasti-
co. ut probatur in. c. fi. de iudi. in v. et in. d. c. de pru-
dentia tamen principaliter et immediate peti non po-
test imo debet recurri ad iudicem rei et sic ad iudi-
cem laycum et per consequens est hic casus pro glo-
sis damnatis a multis et imerito hoc. n. voluit gl.
in. d. c. ex litteris. et in. d. c. de prudentia. et cū sit ge-
nerale. s. codez. et sequitur do. Anto. in. d. c. de pru-
dentia et Ange. in. l. i. ff. so. matri. et Bal. in. l. i. cō-
tractib. C. d. non in. pccu. ad fi. et ideo adduci po-
test quod scribitur canticorum v. qui stabant i por-
ta aduersum me loquebant vulnerauerunt me per-
cusserunt me pallium meum tulerunt ita dici potest
de glossis nostris male reprehensis ab hijs qui eas
tutari deberent et ideo posset sic sumari littere im-
petrate super dorem ad iudicem ecclesiasticum cō-
tra laycum per personam miserabilem nō tribuunt
iurisdictionis exercitium nisi data iudicis secula-
ris negligentia. b. d. Nota ibi ex tenore littera-
rum quia consueui allegare istuz tex. ad hoc v3 q̄
quale sit rescriptum recurrimus ad eius tenorem
concordat. c. ex tenore litterarū d. rescript. et sic ad-
duci possunt oia iura p̄tinentia hunc modū loquē-
di. Et adduco elegans simile q̄ quale sit feudum
recurrimus ad tenorē inuestiture nec nō vim ver-
boruz et sensuz p̄bentū intuentes quē tex. ad hoc
adducit Bal. in p̄lud. ijs feudoz. et allego. c. i. de
duo. fratrib. a capi. inuesti. quē tex. Bal. ibi dicit
eē egregiū ad hoc. Et adduco q̄ idē Bal. vo-
luit in. l. vnica. C. d. lati. liber. toll. et q̄ voluit In-
no. in. c. i. ne sede vacan. Et adduco simile q̄ dē d.
p̄nlegio q̄ quale sit recurrimus ad ei tenorē. c. por-
ro. c. p̄cepi in. de p̄uul. et allego simile q̄ dicimus
in emphyteosim vt qualis nature videat recur-
rimus ad p̄ctum emphyteoticū. l. i. C. de iure em-
phyteotico. et adduco tex. bellissimū in. l. ad pro-
bationē. la prima. C. d. proba. in v. sed quem tenor
scripture designat adiunat p̄ quē tex. dicit Bal.

in. l. ex hoc iure. ff. d. iusti. et iur. in. ij. coll. q̄ regnū
apulie nō disponit natura sed pacto q̄ est feudū et
legē transmissionis assumit ex conuentione iō a te-
nore inuestiture recedere nō possumus p. d. l. ad pro-
bationē. tene menti hec q̄ p̄ Jovez pulchra sunt.
Nota ibi comitis britanie q̄ probat hic q̄ iste
erat proprie comes q̄ erat iā inuestitus d. comita-
tu. ergo sine comitatu non dē quis comes proprie
sed abusiue sicut sunt comites sacri palatii q̄ cre-
ant tabelliones dant tutores et alia faciunt q̄ i co-
rum priuilegijs cōtinent. vt not. in. l. i. ff. d. tuto. et
cura. da. ab hijs. vide tex. et Bald. et alios in. c. i.
qs dicat dux marchio et comes q̄ facit alibi de
canonicis sine prebenda q̄ dicunt canonici in her-
ba et pro multis episcopis nulla tenentib. q̄ et no-
tabis pro multis doctorib. iuris et magistris sacre
pagine cōuentuatis p̄ bullam et pro multis popu-
lis modernis q̄ credunt se habere libertatē et dici
populi liberi reuera vt videm. nō sunt et ideo vi-
cunt habere libertatē abusiua et ymbratili. Et ad-
duci posset illud q̄ Luciano nostro venit in ore in
tertio. Libertas inq̄t populi quā regna cōbereēt li-
bertate perit cui. seruaueris ymbrā si qcqd iuba-
re velis. Nota ibi aurib. nostris q̄ vidi semel
quādā humanā bestiā credētes profiteri leges par-
tispendētē hec nostra sacra pontificia iura vtentia
verbis illis aurib. nostris. Pro certo fatue loq̄-
bat q̄ neduz sacri canōes s3 et sacrate leges et im-
periales et ciuiles vtunt illo modo loquēdi. vt i. l.
maximū vicisū. C. d. liberis p̄teritis. et in. l. fi. C. de
acquiren. poss. et in. l. si extraneus. ff. d. in re dot. qn
simo sacro sancta ecclesia in die veneris sancta vtrū
illo modo orandi. Inclina dñe aures tue pietatis.
Nota q̄ vidua s3 sit sub protectiōe ecclesie. vt in
c. sup. q̄busdā de v̄b. signi. et in. c. significantib. de
offi. dele. et lxxvij. di. p̄ totū nō tamē potest cōue-
nire laycū corā iudice ecclesiastico aliter non data
negligentia iudicis secularis q̄ est intelligēdū q̄
est dūtaxat vidua s3 si esset vidua et paup. vt vidua
op̄ssa esset sec. et sic intellige q̄ habet in. d. c. si
gnificatib. et in. d. c. sup. q̄busdā. Nota s3 do.
Anto. q̄ supior. h̄is iurisdictionē et aliam superio-
ritatē p̄t p̄cipere subiectis ne litigent corā alio iu-
dice illis nō competente et sic potest impedire pro-
rogationem iurisdictionis. vt in. c. ex trāmissa su-
pra codē quod est verum secundum eum quādo al-
ter subiectus est quam ratione nude iurisdictionis
allegat Inno. in. c. ceterum. de iudi. et Bal. in. l. i.
§. et post operis. ff. de oper. nō. nun. et in. l. i. ff. de iu-
di. nisi ex consuetudine adeatur iudex ecclesiasti-
cus allegat Specu. in titu. de compe. iudi. adi. in
ver. sed pone. §. i. sub ver. xxx. e. §. ver. viij. S3 do-
minus Abbas qui videtur fuisse baculus repre-
hensionis contra dominū Anto. dicit q̄ iste tex. nō
patitur hanc restrictionem cum hic non a pareat
istum comitem habuisse aliam prorogatiua vt pu-
ta ius feudi vltra nudum exercitium iurisdictionis
nec hic dicit q̄ impediēbat prorogationem q̄ tan-
tum vidua instabat vt iudicium agitaretur corā
ecclesiastico iudice iō mandatum fuit dūtaxat di-
rectum illi vidue vt patet in tex. et ex hoc colligit
quod videtur potius factū in fauorem conuenti q̄
forte p̄querebat trahi coram iudice ecclesiastico ex
tex. et dūtaxat colligit q̄ dñs ad istā iā rei potest

5

precipere actori ne trabat aduersariū coram iudice incōpetētī. Tu vero p̄sidera q̄ si subtilit̄ ponde-
 retur iste tex. lz expresse comes mādauerit mulieri
 ne litiget corā iudice ecclesiastico. vt appet in ver.
 mulieri tñ videt̄ q̄ mandauerit vtriqz ne litigaret
 coram iudice ecclesiastico qz mandando actori vi-
 detur mandare reo ne compareat coram iudice ec-
 clesiastico z p̄ consequens v̄z inibuisse prozoga-
 tionem fieri p̄ eos. Et hoc colligo tex. iste dicit q̄
 vterqz ipsoz erat de foro comitis. ad quid. n. con-
 siderasset tex. q̄ vterqz esset de foro suo ideo man-
 dando actori ne agat videt̄ mandari reo ne respō-
 deat. Et quo vterqz ē de foro suo z licet ius expri-
 mat vnum de correlatiuis tacite tamē videtur ex-
 primere alterum ar. tex. z glo. c. ij. de confess. li. vj
 vbi dispositio in vno ex correlatiuis comprehendit
 alterum correlatiuū z per q̄ns verius videtur di-
 ctum do. Anto. ē enim in se verum per nota. in. d.
 c. ceterum. z etiam quo ad istum tex. ē verum neqz
 ob. q̄ non appareat hic q̄ iste comes vltra iurisdic-
 tionem habuerit aliam superioritatem quia licet
 non appareat quo ad corticem verborum tñ quo
 ad medulam bene apparet q̄ prohibuerit vtrique
 parti cū ambo essent de foro suo z papa approbat
 illam prohibitionem quam non approbasset si dū
 tarat respectu nudī exercitij iurisdictionis eēt d̄
 foro comitis neqz est verisimile q̄ comes probi-
 buisset nisi vltra iurisdictionē esset sibi subditi et
 per q̄ns videtur q̄ ratioe comitat⁹ erant sibi subie-
 cti hoc etiam apparet inquātum hic tex. dicit litte-
 rarum comitis britānie vnde videbant̄ subditi ra-
 tione comitatus z inquantū Hostien. hic colligit
 vt refert do. Card. q̄ iudex secularis pōt manda-
 re subdito ne accedat ad iudicē ecclesiasticum sed
 ad se pro consequēda iusticia z dicit potuit māda-
 re sub debito fidelitatis si erat de feudo et⁹ vt no-
 tat̄ in. c. ex transmissa. s. eo. Sed mihi videt̄ q̄ ex
 verbis positis hic ambo erant subditi rōne comi-
 tatus z per q̄ns dictum do. Anto. ē verius lz legē-
 do z etiam in recolectis als a me datis tenui con-
 tra do. Anto. z non bene. ¶ Nota q̄ talis delega-
 tio contra laycum ad petitionē persone miserabilis
 non oppresse neqz pauperis nō ē ipso iure nulla lz
 ē in dependenti vt assumat vires sequuta negligē-
 tia iudicis secularis neqz requiritur necessario ne-
 cesse q̄ recurratur ad superiorē ipsius iudicis sed
 imediate pōt delegatus procedere quod ē secus i
 delegatione facta ad petitiones miserabilis perso-
 ne oppresse vel pauperis illa. n. continenti habet ef-
 fectum licet non precesserit negligentia iudicis se-
 cularis. vt in. c. s. proximo. ita hic colligit do. Ab-
 bas post alios. Ego de hoc satis plene dixi. s. c.
 proximo. Sed pondera vnus quod tibi videbitur
 nouum q̄ iste tex. non probat si subtiliter ponde-
 retur hanc cōmunem doctrinam doctoruz ita sim-
 pliciter vt ipsi asserunt ex eo qz istud. c. loquitur i
 causa dotis z per consequens in causa in qua cer-
 to casu iudex ecclesiasticus habet exercitium iuris-
 dictionis contra laycum non data negligentia iu-
 dicis secularis. vt in. c. fi. de iudi. in vj. z in. c. de
 prudētia de dote post diuoz. resti. vbi potest iudex
 ecclesiasticus incidenter cognoscere de dote cōtra
 iudicem laycu3 ideo non d̄ esse admiratione di-

gnum si littere impetrare ad iudicem ecclesiasticū
 super dote adhuc non data negligentia iudicis se-
 cularis stent in pendentī z non sint ipso iure nulle
 qz certo casu habet exercitium iurisdictionis su-
 pra dote z hoc probat iste tex. in ver. sua heredi-
 tate coniuncta glo. ergo sequitur q̄ iste tex. nō pro-
 bat q̄ littere impetrare ad iudicem ecclesiasticum
 sunt in pendentī super re cuius exercitium nō spe-
 ctat ad iudicem ecclesiasticum miserabilis. n. per-
 sona si non oppressa nec pauper non potest conue-
 nire laycum coram iudice ecclesiastico. vt plene di-
 xi. s. c. proximo. ergo iste tex. nō probat illd̄ ad qd̄
 cōmuniter allegatur. z est pro certo consideratio
 hec non iucunda. ¶ Nota ibi ita sumus viduis
 in institta debitorēs q̄ alijs iniusticiam facere
 non debemus sapientem z pulchrum loquēdi mo-
 dum z vide elegantiozem modum loquendi supre-
 mi predicatoris ad ro. primo. Ceteris inquit gen-
 tibus grecis latinis barbaris sapientibus z insci-
 pientibus doctor sum. z facit tex. in. c. deniqz. xiiij
 q. ij. quā allegat hic do. Abb. z sic nota q̄ ad peti-
 tionem fauorabilis persone z miserabilis persone
 non debet alicui ministrari iniusticia. z sic fauor al-
 terius nō debet esse tantus q̄ alteri p̄iudicet in-
 iusticia ministranda qz vnde iura emergunt nō de-
 bet oriri iniuria. c. qualit̄. de accu. c. nōnulli. de re-
 scriptis. l. memincrint. C. vnde vi. fm do. Car. hic
 Ego adduco tex. z Bal. ibi in. l. si quis p̄s by ter
 C. de epis. z cle. vbi colligit q̄ ecclesia que est cul-
 trix iusticie non vult iuri alterius p̄iudicare ideo
 dicit non posse ecclesiam patronalem erigi in eccle-
 siam collegiatam patrono inuito. facit quod ha-
 betur in. c. nobis. de iure patro. facit etiam quod
 voluit Bal. in. l. si ea. l. C. de condi. ob. causam. et
 quod habetur in. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de ver.
 obli. facti. tex. sing. in. l. si quis ita. C. de pac. inter
 empto. z vendi. faciat tex. peregrinus in. l. si pars.
 ff. de inoffi. testa. vbi capitur ista q̄ fauet testamē-
 to nisi aperte esset iniqua z sic lz regulariter faue-
 atur pauperibus z ecclesijs. c. fi. de testa. c. sup̄ pru-
 dentiam. xiiij. q. ij. c. religiosam. xij. q. ij. l. sunt et
 persone. ff. de religiosis z sumpti. fu. non tamē de-
 bet faueri cum iniusticia alterius. facit. c. i. §. diuer-
 sum in titu. de alie. feu. Et consului superioribus
 diebus statuto Bononie cauetur q̄ si subditus
 statuentis. faciat donationē debent adhiberi duo
 notarij als donatio non teneat z subditus dona-
 nit clerico z non interuenerunt duo notarij q̄ ta-
 lis donatio non tenuit quia non debet fauere cle-
 rico vt iniusticia fiat alteri z allegaui istum tex. z
 addaxi do. Card. in repetitione. c. perpendimus. j
 de sen. excom. vide quod dixi in. c. q̄ clerici. s. eo.
 z ē elegans iste tex. ad statutum Bononie dispo-
 nens q̄ potestas teneatur disponere causaz vidua-
 rum secundum equitatem vt restringatur per istū
 tex. dūmodo illa equitas non pariat iniusticiam
 alteri. z pondera accurate quia posset quispiam re-
 stringere istum tex. vt intelligatur de viduis z si-
 milibus personis q̄ papa non debeat fauere vi-
 duis q̄ faciat iniusticiam alijs viduis z hoc pro-
 bat illa dictio implicatiua alijs hic posita. Et
 de hoc animaduertit nemo docentium hic ta-
 men recte dicit potest quod illa dictio alijs non
 stet hic implicatiue sed copulet ad maiora ex-

6
pressis. ut dicit gl. in cle. i. de re iudica. et in cle. ne
romani. de elec. iuxta illud evangelicum et suspensi
sunt duo alij nequas vide de hac implicatiua ple
ne dicta per me in. c. sedes apostolica. de rescript.
Que autem dicatur vidua. do. Car. hic post phi
lippu. dicit illa cuius maritus mortuus est. faciat. s.
vidua. xxxiiij. distin. Ego dico quod etiam dicitur vi
dua ea que habet maritum sed inutilem puta quia
est condemnatus ad carceres perpetuos ista est gl.
unica et sing. in. l. plagiarij. C. de plag. que utilis
est ad statutum bononi. disponens quod in causis vidua
rum procedatur de sola equitate ut etiam gaudeat
beneficio statuti mulier habens virum inutilem quoniam
imo plus videtur dicendum quod do. Card. sic i errore
quod casus est singularis in contrarium quem ipse non vi
dit iuxta illud quod scribitur apud prophetam. Ocu
los habet et non videbunt quod in. l. malu. s. vidua. ff.
de verb. signi. dicit quod illa que nunquam habuit vi
rum dicitur vidua. ergo non solum illa que habuit
virum etiam mortuum. ergo non recte loquitur tex. i
d. c. vidua. et d. s. vidua. et facit quod habetur in. l.
filijs. s. vidua. ff. ad municip. et in. l. quociens. C. de
privilegi. scholarium. lib. xij. posset dici quod illud. c. vi
dua recipiat suppletionem. ex. d. l. malu. s. vidua.
vel posset dici quod illa iura canonica procedant secundum
communem modum loquendi. quod vidua dicitur ea
que habuit virum et mortuus est. sed. l. malu. s. vi
dua procedat secundum dispositionem iuris pro quo vide
scribentes quos hodie non vidi in. c. ex parte. b. j.
eo. ubi dicitur sed stat difficultas pone quod statutum
loquat de vidua. Atque intelligatur tamen de ea que
habuit virum et mortuus est vel etiam de ea que
nunquam habuit virum videtur dicendum quod cum ver
ba statuti debeant intelligi secundum communem modum
loquendi ut. c. ex litteris de spo. l. liberoz. s. quod tamen
cassius. ff. de le. ij. et pulchre dixit Jaco. de butri.
in prima consti. ff. quod propter eorum modum loquendi
recedimus a proprio significato vocabuli et i auc.
sacra. C. si adversus vendi. dicit etiam quod communis
usus loquendi dat verbis proprium significatum
et quod voluit Barto. in rubri. ff. de oper. no. nu.
et in. l. i. C. de iura. calu. et in. l. i. ff. de suis et legip.
et quod pulchre voluit Jo. an. in. c. fundamenta. d.
elect. lib. vj. et do. Fran. de rampo. in quodam co
silio suo posito inter consilia Jo. cal. in ti. de testa.
et ideo dicit Bal. in. s. infra. quod omnis intellectus qui
non consonat auribus vulgi dicitur extraneus de
quo dixi ad plenum in repe. rubri. j. de fide instr. et
per consequens posito quod istud statutum ederetur
a iurisperito tamen deberet intelligi secundum usum lo
quendi communem. Nota quod super causa spectata
te ad forum ecclesiasticum potest laycus contra lay
cum impetrare litteras apostolicas de quo dicitur
in glo. Nota quod iudex ecclesiasticus supplet ne
gligentiam iudicis secularis de quo in glo. Ul
timo nota secundum do. Anto. quod comes et dominus coipso
quod est dominus habet iurisdictionem. c. si. de offi.
archi. c. nimis. de iur. iur. c. causam que. et. c. latoz.
qui si. sint legi. et. c. statutum. c. inquisitionis. de he
reti. lib. vj. Tu pondera quia mihi videtur quod iste
tex. aliud probet nisi quod coipso quod quis est comes non
solum habet iurisdictionem sed etiam superiorita
tem in suis hominibus sui comitatus si recte pon
deretur iste tex. hoc sentit eo quod est dominus perpe

tuus pro hoc iste comes prohibuit ne litigarent co
ram iudice ecclesiastico et ex hoc iste comes probi
buit prorogationem iurisdictionis ut iam dixi. Op
pono papa mandat suspenderi nisi cognitio spectet
ad forum ecclesiasticum hoc est falsum quod heredi
tas est quid temporale nec potest aliquo respectu
submitti iudici ecclesiastico. c. latoz. quod filij sint le
gip. Solne quod hic erat questio hereditatis. i. rei he
reditarie date in dote et sic erat questio de dote quod
res erat sibi in dote legata vel ex successione debi
ta que potest aliquo casu deduci coram iudice ec
clesiastico. l. quod legatur. ff. de iudi. dos enim potest
intelligi hereditas mulieris quod suum patrimonium
appellat. l. proponis filadelphus. ff. famil. heredi.
l. ij. s. utru. ff. de mino. de qua potest ex causa co
gnoscere. c. de prudentia de do. post divortium re
sti. maxime cum vidua repetit dotem. ut in. d. c. d.
prudentia. et in. c. nuper. eo. ti. Et in quantum supe
rius dixi quod vidua dicitur que habuit virum et mor
tuus est. ut in. d. c. vidua. quod hoc procedit secundum comu
nem usum loquendi quod istud dixit hic do. Abbas
pro certo heri ego non videram non. n. vellem inci
dere in penam iuris. Sed posset quispiam dicere
quis revelavit quod iste est communis usus loquendi do.
Abbati imo potius dicendum quod. d. c. vidua. sup
pletur per. d. l. malu. s. vidua. tene menti. Ites
pondera accurate quod ex quo erat hic questio de do
te videtur hic esse casus quod in causa dotis non potest
adiri iudex ecclesiasticus inter laycos principaliter
et sic est hic casus contra Inno. Hostie. et comuni
ter omnes ut supra dixi. dicit etiam do. Anto. et do.
Cardi. post alios quod ratione testamenti potest spe
ctare ad ecclesiam. c. tua. de testa. quod dicit esse be
ne notandum quod executio testamenti spectet ad ec
clesiam inter puros laycos non solum quando agi
tur de dispositione legati sed et institutionis ex quo
tota hereditas defertur quod dicit esse bene nota
dum do. Abb. aliter fatendum est quod ecclesia non se in
tromittit regulariter de hereditate. ut in. c. latoz. ni
ti qui si. sint legi. nisi sit causa talis secundum Hostie. et sic
potest ad iudicem ecclesiasticum pertinere de tare
Item posset ad ipsum pertinere de consuetudine
ita hic dicit do. Anto. post alios. Tu pondera quia
si recte consideres iste tex. videtur decidere contra
rium quod si de ista hereditate posset recurri ad iudi
cem ecclesiasticum non potuisset iste comes probi
bere nec fuisset opus spectare negligentiam iudi
cis secularis ut hic dicitur ergo non probatur hic
doctrina doctorum. Item pondera quod licet hic dicatur
de hereditate sua tamen proprie viventis non est he
reditas. l. si. C. de pac. et sic debet intelligi de patri
monio suo in quo potest instituire heredem. ut. d. l.
proponi filadelphus ergo divinare est dicere quod hic
erat causa testaria. Item in quantum dicunt quod eccle
siasticus potest exequi testamentum inter puros laycos
vide que late dixi in. c. ioanes. et in. c. tua de testa.
et tex. sing. in. l. hereditas. ff. de peti. heredi. Op
pono. quod imo princeps potest alteri inferre iniusticias
ut. l. quotiens. C. de pre. impera. off. et in. c. q. in ec
clesiarum de consti. solve quod contrarium procedit
quo ad leve preiudicium non autem quo ad grave. c.
suggestu de deci. secundum Vinc. Philippum et Hoffre.
tu vide Bal. in. l. i. ff. de consti. prin. ubi dicit quod si
princeps excedit iusticias partis nunquam videtur

excedere nisi modicus allegat. d. l. quotiens. Ideo princeps fm. cum vult oem actum suum regulari a iustitia fori z populi. nec iniuria facimus principi si eum reputamus bonum z equum quinimo maiestas sua per ista duo nomina conseruatur inesse l. ex facto. ff. de vulga. z pupil. z si quid dicat vel pfirmat simpliciter intelligit saluo iure alterius. l. meminerint. C. vii. vi. **O**ppo. q non imediate negligente seculari vt comite recurratur ad papam quia prius debet adiri impator vt. s. c. proximo. z. c. nouit. s. ti. i. So. De. z Abb. dicunt q tex. caute dicit per iudicem secularem z non dicit p comitem quia non sufficit negligentia comitis dntaxat sz exigitur negligentia alioz vt imperatoris z cuiuscuqz alterius vt notat Archie. in. c. no ita. ij. q. vi. Et ideo si forte rex Francie est eius superior prior debet adiri rex q papa vt in. c. ex transmissa. s. eo. Sed do. Anto. dicit sufficere negligentia immediate iustitie qz satis opprimis quo casu pot immediate adiri papa. Item dicit do. Car. respondes ad. d. c. ex transmissa. q procedat in feudum. Tu vide de que dixi in. c. s. proximo. z in. c. significantibus. de offi. delega. **O**ppo. fm glo. ij. q ca viduaz immediate spectet ad ecclesiam vt in. c. ex parte. b. fra. co. c. administratores. xxij. q. v. Respondet glo. q quo ad protectionem spectat ad ecclesiaz cam miserabilium personaz. Idem quo ad defensionem vt in. d. c. administratores. sed quo ad iurisdictionem glo. dicit q si persona est miserabilis z opprima immediate spectat ad ecclesiam vt in. c. ex pte. b. j. eo. q si no est oppressa spectat demum in subsidium Sed si non est miserabilis ca non spectat ad ecclesiam inter laicos nisi in casibus quos glo. ista ponit. Sed posito q miserabilis persona immediate no spectet ad ecclesiam sed in subsidium sequit q miserabilibus personis non erit aliqua differentia cu hoc sit coe oibus vt negligente seculari adeat ecclesiasticus vt. s. c. proximo. z. d. c. ex transmissa. Jo. an. remittit se ad glo. in. c. eos. lxxvij. di. Sed do. Anto. latissime hic distinguit. Tu vide q dixi s. c. proximo. **S**ed ego pondero hic vnu qd ad hoc no est aduersam a nostris maioribus. nam ista glo. vt sentire illud quod voluit in. d. c. de prudentia. de dote post diuoz. resti. z in. c. ex litteris. de pigno. in quantum allegat. c. viru. de dote post diuoz. resti. vult eni q in ca dotis vidua no potest immediate adire iudicem ecclesiasticu s laicum nisi sit oppressa quod est s Inno. Hosti. De. de ancha. Jo. de imo. in. d. c. ex lris. de pig. vide q ibi dixi z indubitanter hoc voluit glo. hic ad quam nullus aduertit. z pro ea est hic casus nouus z sing. vt iam dixi supi. **G**lo. ij. ponit aliquos casus spectantes ad iurisdictionem ecclesiasticam vt est ca natalis. ca iurispatro. iat. ca decimaz z similiu. Tu vide glo. magistrat de hoc in. c. cu sit generale. s. e. vide ibi dea. **O**ppo. pro enucleatione glo. fi. q negligente iudice seculari no reassumit iudex ecclesiasticus iurisdictionem ad petitionem persone miserabilis qz in rescriptis attendit tempus date. c. ea te. de rescrip. c. si eo tepoze. eo. ti. li. vi. cle. l. fas. eo. ti. c. cui de no. de prebe. li. vi. ergo illo tempore sunt nulle ex quo no adest negligentia iudicis secularis vt f. c. s. proximo. ergo ex post facto valida ri no possunt vt regula non firmatur. li. vi. c. dudum

de electi. Solut glo. si. litteras datas ab ecclesia no fore nullas int laicos. sed i pendentem ad negligentiam iudicis secularis. z sic non datur totalis defectus iurisdictionis sed dormit interim iurisdictione sicut in iudice appellationis cu appellat a snia sua. c. pastoralis. d. ap. z pfirmat hoc p file qz videtur data iurisdictione sub conditioe si negligat iudex secularis sicut vt data in ca principali iurisdictione quo ad illa iudici appellationis sub pditione si iustificetur appellatio. c. vt debitus. de app. z q rescriptu possit dari in pendentem hz in. c. sin aut c. plerumqz. de rescrip. Ad obiecta responde aliud est actum oino non valere qz tunc no qualescit. et aliud est valere z stare in pendentem quia conualescit. Et hanc opi. glo. huius tenuit Hosti. s. c. proximo. vt etiaz inter puros laicos etia no miserabiles valeat impecratio rescripti sed stet in pendentem ad negligentiam iudicis secularis qz inter puros laicos ecclesia habet iurisdictiones in habitu nisi ergo opponat valet quod agitur. Sed do. Anto. hic dicit q ecclesia in laicos puros non miserabiles no hz iurisdictionem habitu sed interdictus vt in. c. cu ad ver. xvi. di. q interdum inficit ipso iure iurisdictionem sicut in duobus delegatis sine clausula de offi. deleg. c. prudentia. de hoc satis ad plenum fait dictum z relata fuerunt dea do. Anto. hic f. c. s. proximo. vide ibi oino. Supremo optimo z maximo principi deo sit gloria z imperium in secula sempiterna. Andreas Barba.

S diligentis. Famozus profecto est quoridianam z vtile. capim. z hoc intendit. Clericus non potest pstituere laicum in iudicem etia si propriu iuramentum z aduersarij pensus accedat. b. di. fm omes. Et diuidit in tres partes. In prima ponit falsa opio archiepi pisani. Secundo et opionis impugnatio. ibi imemor. Tertio ponit conclusio. ibi manifeste. Sed do. Lardi. diuidit in. v. partes. Et sic quarto soluit vnu obiectum. ibi cu non sit. Quinto aliud obiectum. ibi iuramentu. **T**ex. iste ita est. clarus vt nulla idigeat nouitate quo ad summarium z psequens no pot dari noua suestigatio aut nouus modus legendi. l. ille aut ille. s. cum i verbis. z. l. no aliter. ff. de lega. ij. z. l. que ex relationibus C. de legi. z. c. cu contingat. de rescrip. z facit illud quod hz apud Quidiu vbi inquit neqz nunc hoz tamine longo tepus ait vt edum e. z i illo Terentia no ita inquit aperte locutus est nulla circuitione vsus. z laborau ingenio hac nocte z aliquid noui inuenire nequiu. Sed vnu occurrit qd profecto est admiratione dignu. na q clericus no trahat coram laico est ex declaratione ecclesie militatis vnde. c. inolita. z. c. placuit. xi. q. i. sunt iura declaratoria z non sunt iura dispositoria. de enis sanctissimus z gloriosus fuit ille qui exemit clericos a iurisdictione laicoz vt probat in. c. si impator. in. v. dens. xxvi. di. z glo. ibi sing. dicit q omis pstitutio iuris positini disponens clericu no subici iudici laico est declaratoria iuris diuini. z iam ille q declarat nihil d nouo iducit. c. f. de summat. z fide ea. li. vi. l. heredes palam. s. sed si vota. ff. de testa. ergo papa potius hic debuit referre se

ad legem optimi maximi dei q̄ ad ꝑcilium marti
rense z carthaginense. z ideo maximus interpres
Hieronymus in prologo Bible deridet, eos q̄
pro Jesu x̄po filio dei adducunt testem Virgiliū
dicentē nate mee vires mea magna potentia sol⁹
nate patris sumi zc. puerilia inquit hec sunt nisi
saluando dicas q̄ ꝑstitutio dei loquit̄ in genere.
Sed constitutio illoꝝ ꝑcilioꝝ loquit̄ magis speci
fice ad casuz quesitum. ¶ No. ibi asseruisti. quia
loquit̄ archiepo pisaz legū doctoz. ideo non v̄
foze admiratione dignū si ignorabat iura sacroz
ꝑcilioꝝ. nam vnusquisqz ꝑsumit̄ peritus in arte
sua vt scribit̄ in primo thopicoꝝ. z dux est profi
teri digne vtranqz cēsaram. pauci enī sunt quos
optimus aurauit deos z audiri alias Salyc. so
litum dicere doctoz vtriusqz ergo null⁹ z hec po
terit esse rō quare papa nō reprehendit eum de in
sufficiētia in. c. prudentiā. de offi. dele. z in. l. mi
nus instructus est. C. de acqui. pos. z in. l. labeo.
ff. d. testa. ¶ No. ibi vsqz ad hec tēpora. quasi di
cat se esse paratum corrigi si papa ꝑrium statuat
aut asserat non enī est ꝑtinax in sua op̄sione. c. dā
namus. ad si. de summa tri. cle. i. in. v. ꝑtinaciter.
de hereti. c. per venerabilē. qui si. sint legi. l. i. in
v. ꝑtinaciter. C. ne quis decuriali coarta. z qd̄
voluit ibi Bar. z do. Car. in cle. i. de summa tri.
z si. ca. z Inno. in. c. cum magna. eo. ti. de electi.
¶ No. ibi tenuisse. i. in ea opi. fuisse ꝑ ꝑdet. z ē
modus loquendi ꝑout dicamus ita tenuit glo.
vel talis doctoz. sed rectioꝝ modus loquendi est.
ego sum in tali op̄sione ꝑm ꝑde. sequit̄ do. Abb.
z do. Card. Sed tu pondera q̄ imo v̄ rect⁹ mo
dus loquendi dicere talis tenuit talē opi. Et ad
hoc adduco quod habet̄ in prima tragedia ꝑope
ꝑrin. vbi d̄r Qui tēpora nunq̄ reditura tenent q̄
quis d̄r tenere tēp⁹ bene opando z tū tēpus fuit
ergo recte dicimus tenere talē opi. Itē quia iuris
lator z maxime sup̄remus vt est papa ꝑsumitur
recte z iure loqui vt in. l. si dictum in. v. nō ita vt
vulgus opinatur. ff. de eue. z facit glo. in. l. qd̄ si
nepotes. ff. de testa. tute. z ꝑ ꝑsequens est rect⁹ lo
quendi modus quē papa hic ponit. Et adduco. c
illud. in. v. tenere. de ꝑscrip. c. sup eo. el. ij. de ap. i
v. tenet. c. ij. de ꝑfir. vti. vel inuti. in. v. tenet. c. cō
saluit. v. qd̄ tenendū. de vsur. c. ꝑ graui. in. v. tene
re. de cri. fal. faciat. l. cū hi. ꝑ. mulier. in. v. in eadez
sit op̄sione. ff. de condi. inde. ¶ No. ordinē dispu
tandi seu scribendi vel recitandi vt primo recitēf
false opi. Secūdo impugnent. Tertio apponatur ꝑa
ꝑclusio z ꝑobef. Quarto respondeat ad ꝑria foꝝ
mata ita ꝑcedit hic papa facit. c. lfas. de resti.
spo. c. sup lfas. de rescrip. ¶ No. ibi in tēporalib⁹
q̄ nō solum in ꝑꝑalibus sed etiā in ecclesiasticis
sed etiā in tēporalibus clericus est conueniendus
coꝝā iudice ecclesiastico z non coꝝā seculari z dic
in tēporalibus. i. in causis in quibus litigat̄ de
tēporalibus ꝑm ꝑde. z Sof. ex hoc infert d. Ab.
istū tex. ꝑcedere siue agat̄ actioe personali siue
reali et remittit se ad. c. qualiter supra de iudi. Tu
dicas ꝑ istum tex. confundi dictum Guil. d. cu.
in aucten. cleric⁹ quiz in. l. de his. C. de epi. z ele.
vbi tenuit q̄ in actione reali ꝑt clericus cōuentri
coꝝam laico. nam hic ꝑobaf̄ ꝑrium z etiā ꝑfundi
tur ꝑ istū tex. ꝑsuetudo que est in regno Fran

cie z in regno Aragonie lz ꝑo illa ꝑsuetudine al
legari possit tex. melioꝝ de iuris coꝝpore l. c. cū ve
nissent istra de eo q̄ mittit̄ in poss. vbi Bal. rāgit
istum passuz z reuera variauit z ꝑrius fuit sibiꝑsi
vide q̄ bellissime dixi in. d. e. qualiter. s. de iudi.
¶ Nota q̄ pacto ꝑriuatorꝝ iure publico nō dero
gatur. l. ius publicum. ff. de pac. z ibi Bart. bellif
sime istum passum examinauit. z in. l. si quis in cō
scribendo. C. de pac. z ꝑ istuz tex. recte ꝑobaf̄
gl. q̄ reputat̄ sing. in auc. matres d̄bitrices aut cre
ditrices. ꝑ. qz vero q̄ voluit nō valere pactū qd̄ fa
ciunt debitoꝝes suis creditoꝝib⁹ de non ꝑoban
da solutione vbi ꝑ instrumenta publica qz vtili
tas testificandi est publica z cōmunis ergo pacto
ꝑriuatorꝝ non ē augustāda. l. qm. C. de hereti. auc.
de teste in ꝑrin. z hanc opi. dicit hic do. me⁹ Jo. d̄
imol. foꝝe cōem. z cum ea trāsit hic Jo. an. do. An
to. quidam tamen fuerunt in contrarias opi. quos
refert Specu. in ti. de ꝑoba. ꝑ. videndū. v. sed ꝑo
ne. qz sicut in certis casibus. l. vult actū ꝑoban
ti ꝑ scripturā. vt. l. testiū. z auc. nisi rogati. C. d̄ te
sti. z. l. generaliter. C. de non nu. pecu. ita ꝑt fieri
pacto. z dicit hic Jo. de imo. q̄ ista opi. est defen
sabilis qz non agit̄ nisi de ꝑiudicio istius renunci
antis tū doc. ꝑz eū cōiter sequūtur ꝑcedentes opi.
fuit z alia opi. v3 q̄ si testes sint legalissimi q̄ non
obstāte peccato illo poterit fieri ꝑobatio ꝑ testes
q̄ do. Anto. in. c. sicut d̄ ꝑoba. dicit eē satis equa
inspecta equitate canōica ne quis locupletetur eū
aliena iactura. l. nā hec natura. ff. de ꝑdi. indebt. z
hanc sequitur Specu. in ti. de ꝑoba. ꝑ. si. v. ꝑz ꝑo
ne. sed Jo. de imo. in. d. c. sicut de ꝑoba. dicit i cō
trarium eē glo. sing. in. d. ꝑ. qz vero. nisi tale pactū
eēt iuramento firmatū quia tunc valeret ꝑ nota
ta in. c. cum contingat de iur. iur. qz tale pactū est
contra publicam vtilitatem secundario z nō ꝑin
cipaliter dicit tamē Specu. ibidem q̄ isto casu iu
dex ex officio suo poterit recipere testes ꝑo verita
te inuestiganda licet pars repellatur arg. c. ad no
stram de iur. iur. quod dictum est singulariter no
tandum ꝑm Jo. de imo. in. d. c. sicut. tū ꝑm eū. d. c.
ad nostrā loq̄tur in iuramēto ꝑestito super vsuris
in quibus magis versatur periculū animarū. Tu
dicas q̄ ꝑo isto dicto Specu. Ego adduco solē
ne dictum Inno. in. c. i. de ꝑoba. vbi dicit q̄ licet
actor non possit compellere reum ad edcndum si
bi instrumenta tamen iudex ex officio suo poterit
compellere ne cultetur veritas. faciat in argumē.
quod voluit Hostien. in. c. i. de testi. cog. z etiam
faciat qz ad iudicem spectat inuestigare veritates
lis apud quem. C. de edē. z faciat quod habetur
in. c. indēnitatibus. ꝑ. sane. de elect. lib. vj. z facit
glo. sing. in. c. nulli de accu. vbi licet reus sit exclu
sus a iure opponendi ꝑ testes nihilominus iudex
ex officio suo repellere potest. z facit quod voluit
do. Anto. in. c. cum dilectus. de consuetu. Fuit z
alia opi. quam tenuit Ly. Bal. Barto. in auc. in
bemus. C. de iudi. vbi distinguunt aut ista renun
ciatio fuit facta in iudicio z tunc teneat renuncia
tio z ꝑcedat opinio contraria quam tenuit Ja.
de are. ar. c. de testibus. infra de testi. vestitur enī
calore iudici. argu. c. i. de iudi. z. l. cum ꝑo quo. ff.
de in ius vocan. l. si eam ostendimus. ꝑ. si. ff. de fi
deius. tuto. aut illa renunciatio facta est extra in

4

dicitur et tunc non teneat ut voluit glo. in d. s. quia
 vo. et ideo infra facta extra iudicium ut non liceat
 probare solutionem nisi per publicum instrumentum non tenet
 Sed excellens et subtilis doc. Jo. de lig. in d. c. si
 cut. tenuit. quod talis renunciatio valeat quia quilibet
 potest renunciare suo favori et possunt pres. face
 re quod in actu requirat scriptura ut in l. scitus. C. de
 fide instru. et ibi istud voluit Azon in summa de te
 ste. et Hosti. in summa de renunci. s. que possunt.
 v. quid si pacta. Sed Ja. de beluiso in d. s. qz vo
 sequit glo. illa. Sed Jo. de imo. in l. custodias. s.
 et feriat. ff. de pub. iudi. dicit quod non est in lege ca
 ptus quod probatio per testes sit inducta publico fa
 uore et l. i. l. i. ff. de testi. dicat quod ille titulus sit fre
 quens et necessarius non tamen dicit quod est publicus. vñ
 non sequit ergo partes non poterunt renunciare. et
 adducitur simile. l. prime. ff. de ap. vbi usus appel
 landi frequens est et necessarius et tamen valet pactus
 de non appellando. l. ii. ff. a qbus ap. no l. s. De.
 de ancha. in cle. i. de excep. in. iii. notabili refert
 distinctionem Ly. Bar. et Bal. in d. aucten. iube
 mus. C. de iudi. ut talis renunciatio facta in iu
 dicio valeat quod limitat nisi in causa criminali quia
 non valeret allegat glo. Ang. in l. pactum inter he
 redes. ff. de pac. et quod hñ in l. non tñ. ff. de app.
 sed Ang. in d. l. pactum. sequitur glo. in d. s. quia
 vo. et allegat Spe. in d. s. videndum. v. sed pone re
 fert idem tenuisse Albertum galeoti in sna marga
 rita in ti. de teste. Sed Saly. in d. aucten. iubemus
 quod probationibus renunciari non potest allegat glo.
 in aucten. qui semel. C. de proba. et glo. in aucten.
 de teste. s. quia vo. et glo. in aucten. ut matres cre
 ditrices aut debitrices. s. qz vo. in glo. magna q
 dicit quod talis renunciatio est contra publicam utilitatem
 sed in hñum est glo. fm est in corpore unde sumit
 v. aucten. iubemus. et istud dicit videri verins per
 regulam. l. si quis in describendo. C. de pac. Secundo
 quod instrum. iam productum quis renunciare potest. l. iii.
 C. de fide instru. ergo et eodem modo et in instrum. pro
 ducendo. Tertio allegat tex. in d. c. de testibus. et
 allegat Ja. de are. et dicit quod glo. in d. s. qz vero.
 male exponit illum tex. in v. et cludente quod exponit
 i. renunciante. et iam non loquitur in renunciante et
 dicit Saly. quod renunciatio facta in iudicio tenet ut
 in d. c. de testibus. sed extra iudicium factum non tenet
 quia concernit futurum ius et incompetens de presenti. l.
 qui supstitit. ff. de insti. here. Aut pactus est gene
 rale ad omnem spem probationis ut debitor non pos
 sit probare solutionem debiti. et tunc tale pactus non
 valeat quia mutat debitorum ad delinquendum. l. si vñ
 nus. s. illud. ff. de pac. l. conuenire. ff. de pac. dota. l.
 sine. ff. de nego. ges. Aut pactum est speciale puta ut
 non possit probare per testes solutionem et tunc credit
 pactum valere quia non mutat hominem ad delinquen
 dum. et sic Saly. sequit opt. Azonis Hosti. Ja. de
 are. Jo. de lig. et sequatium. sed Jo. de imo. varia
 nit circa hoc quia i. d. c. sicut. de proba. et hoc tenuit
 glo. in d. s. qz vo. sed in d. s. et feriat. tenuit hñum
 neqz refero alios scribentes circa istum passum quia
 habito vno videntur haberi omnes quia nihil noni affe
 runt. Ego vidi celebrem doctorem do. Jo. de ana.
 viz profecto probate et sanete vite legentem istud. c.
 et tenentem hñ glo. d. c. qz vo. et adducebat deca Jo. de
 imo. in d. s. et feriat. pñtibus multis curialibus

5

inter quos erat modernus papa sanctissimus dominus
 Paulus secus tunc in minoribus constitutus iam
 archidiaconus bononiensis. Ego post descensum
 a cathedra existens scolaris pro paruitate meam
 et pro doctrina adipiscenda dicebam modernos gra
 uiter errasse negando assumptum glorie dicentis
 quod probatio per testes erat inducta pro publicam uti
 litate et adducebam casum ponentem securim ad ar
 borem in l. si. C. si cer. peta. v. pro eodem utilitate v
 bi cyrographum non probat debitum nisi sit scri
 ptum tribus testibus bone opinionis. et sic formaliter
 probat quod probatio per testes est inducta ob pu
 blicam utilitatem. Et si quispiam responderet quod lo
 quitur in scriptura privata. ego fateor de plano si
 debent iteruenire testes pro eodem utilitate. ergo pro
 batio per testes inducta est pro publico bono
 et ut in eis daretur audacia verbis adducebam in me
 dium do. Bal. ibidem colligentem ex tex. alio quod so
 lenitas probatoria per testes est inducta ob pu
 blicam utilitatem. et ideo dicit partes non posse renun
 ciare iuri circa solennitatem probatoria per testes et di
 cit facere. l. nemo potest. ff. de lega. i. et l. codicillis. s.
 si. ff. de leg. ij. et obmutuit ut agnus coram tondere
 te se tantus doctor ad illum tex. qui ad hoc erat
 sibi incognitus. et miror pro certo quia ipse repetit. l.
 ius publicum. ff. de pac. et examinavit materiam gl.
 d. s. qz vero. et l. illa non meminit allegari tene me
 ti quia coquassabit capita in terra multorum. et ex hoc
 ifero male dixisse summos iuris deos Ly. Bal.
 Bar. Saly. De. de ancha. et alios dicentes quod re
 nunciatio testium facta in iudicio valet sed si fiat
 extra iudicium non teneat. nam si ob publicam uti
 litatem inducta est ut dixi et non valet extra iudi
 cium facta. ergo multo fortius non valet in iudi
 cio. quia iudex debet talem renunciationem expel
 lere ex officio suo quia ad publicam utilitatem se
 det ut in. c. bone. de postu. prela. in. l. iii. s. hoc au
 tem iudicium. ff. de dam. infec. et adduci posset si
 mile quod dicit Paulus apostolus Partes de
 albate sedens iudicare secundum leges et mercedis ita
 iudex stat ad iudicandum publico bono et permit
 tit fieri contra publicum bonum. Et ad. c. de re
 stibus. respondeo quod procedit quando iam fuerunt
 producti testes in negotio principali. vel res erat
 notoria vel credebatur adversarius se probasse. et ideo
 renunciant. Secundo moueor per tex. in aucten.
 de testibus. in prin. vbi dicit utilitas testium pro
 pter probationem inducta est sed probatio est
 ad publicam utilitatem inducta. quia si non esset
 probatio homines assererent falsum. ergo proba
 tio per testes est pro publico favore inducta.
 Tertio renunciare probationi testium videtur
 esse contra ius diuinum et contra ius gentium qui
 bus cauetur quod in ore duorum vel trium stet omne
 verbum. c. licet vniuersis. de testi. c. cum omnes. de
 testa. ergo si non potest renunciare iuri publico et
 fortius iuri diuino quod consistit in euangelio et
 prophetis et appellatur ius naturale ut in. c. hu
 manum genus. i. di. Quarto adduco. l. i. in prin.
 ff. de testi. vbi dicitur quia ille titulus est frequens
 et necessarius. ergo si est necessarius non potest tol
 li renunciatione quia necessitas excludit omnes ob
 ligationem quia non subijcitur legi nec conuen
 tioni cle. i. de homi. c. ii. de furtis. cum similibus

Nec obstat cū opponit̄ de. l. i. ff. de ap. p̄dictā. l. i. ff. a qb? ap. non licet. qz arguit a separatis quozū ratio est diuersa z ideo non inferitur. l. papinianus ff. de minoz. cum similibus. naz appellationi ideo renunciari potest quia lex confidit se de ministro suo qui est iudex q̄ recte iudicabit vt in. c. pisanis de resti. spo. z in. c. presentia. de renunc. l. ij. C. d̄ iurisdic. om. iudi. licet ergo vsus appellandi sit frequens z necessarius tamen renunciari potest quia lex presamit iudicem iuste iudicaturum. z etiam lz partes renuncient iuri appellandi nō propter hoc est destitutus alijs remedijs puta querulandi sup plicandi recurrendi ad superiorem pro admini stranda iustitia vt nota. in cle. i. de iurepatro. z in c. querelam. de procu. sed non est sic in testibus qz si excludet a probatione per testes z aliter non pos sim probare factum meum sum destitutus omni alio remedio. Item quia lex non assumit bonam presumptionem de meo aduersario imo sinistram l. nullus. ff. de testi. l. i. C. ne qs i sua cā. ¶ **Q**uinto faciat quo ad probandam testis z instrumen ta equipantur. c. cum io. heremita. de fide instru. l. in exercendis. C. eo. ergo sequitur q̄ si valeret huiusmodi pactum derogaretur illis legibus. qd̄ non est dicendum. l. nemo potest. ff. de lega. i. c. re quisisti. de testa. ¶ **S**exto faciat ideo creditur scri pture quia est testibus roborata. l. si. C. si cer. pet. ergo si non posset probare per testes nō posset pro bari per scripturas. z sic videretur quasi sublatus omne genus probandi. ¶ **S**eptimo probatio per testes est vt assistat lux veritatis z euitetur falsi ras. l. si. C. de fideicō. ergo sequitur q̄ huiusmodi pactum non valebit. z ista pars mihi videtur eq̄ or z pacti exclusiua z de iure verior. z vide Bal in. c. solite. de maio. z obe. vbi reputat glo. in dicto §. qz vero. singularem. ¶ **N**ota regulam q̄ lici tum est cuiuslibet suo iuri renunciare z q̄ renūcia tio roboratur ex consensu eius ad cuius cōmodū fit renunciatio. z hoc ideo quia transit in vim pa cti. facit quod no. in. l. i. C. de pactis. z in. c. cum pridē. de pactis. z glo. in. l. si. C. de tempo. appell. ¶ **N**ota ibi priuatorum. q̄ priuati fm̄ do. Abba. dicuntur singulares persone. sic enim capitur hic alias enim dicitur priuatus qui non est in digni tate vt in. c. qui contra pacem. xxiii. q. i. Nam z in dignitate constituti non possunt pacisci vt liti gent coram seculari fm̄ do. Abba. hic. ¶ **S**ed tu pondera in quantum dicit q̄ iste archiepiscopus pisanus doctor legum erat imemor. l. ius publicū ff. de pactis. Et pro certo admiratione dignum est q̄ legem ita vulgo traditam non habuerit in memoria. erat forte doctor gaudens vel leguz do loz vt dicit Ange. in. l. i. §. pueritiam. ff. de postu. ¶ **S**ecundo pondero illud quod voluit Barto. in. l. omnes populi. ff. de iusti. z iur. in. ij. col. vbi dicit q̄ per pactum publicum populi vel alicuius ville vel alterius vniuersitatis potest iuri publico derogari allegat glo. in. l. neqz ex pretozia. z in. l. neqz pignus. §. priuatorum. ff. de regu. iur. z glo. in. l. ij. C. que sit lon. consue. in magna glo. z ideoz voluit Bar. in. l. non impossibile. ff. de pactis. ad fi. vbi facit differentiam inter pactum publicum z priuatum z dicit q̄ per pactum publicum potest derogari iuri publico sed non per pactum priua

tum ex quo datur precipuus lumen ad istum tex. vt ideo dixerit pacto priuatorum nō derogari iuri publico quia per pactum publicū derogari po test ergo ceteris clericorum poterit pacisci vt cleri cus conueniatur coram laico. et videtur probare iste tex. a contrario sensu istud non videtur bene dictum ex eo quia derogaretur iuri ipsius dei qd̄ fieri non potest. z ideo nos dicimus non valere ar gumentum a contrario sensu vbi resultat abson? intellectus vt in. l. ij. C. de condi. inser. l. conuen ticular. C. de epi. z cler. z in. c. nullus. supra eo. Et miroz vehementer q̄ papa hic in finalibus ver bis replicat illa verba pacto priuatorū quia neqz etiam facto populi aut magistratus aut ceteris cle riorum. z per consequens non videtur recte di ctum q̄ pactum factum a magistratibus derogaet iuri publico. z ad hoc allego. l. i. §. si inter. ff. d̄ ma gistra. conue. p̄ quas confunditur doctrina Bar. allegata superius. z licet ius publicum consistat i magistratibus vt in. l. i. §. publicum ius. ff. de iur. iur. z pactum factum a magistratibus vide retur debere iudicari vt publicum. tamen ille tex. probat contrarium. ergo sicut pacto priuatorum non derogatur iuri publico eo modo non deroga tur iuri publico pacto magistratus. Et istud tene bat prestans doctor dñs meus Jo. de anania in repetitione dicte. l. ius publicum. Et potest respō deri in quantum tex. vtitur illo verbo pacto pri uatorum est propter frequentiam facti. quia po tius isti priuati homines z plebei z ideote paci scuntur contra ius publicum. Et propter hoc iura potius expriment de pacto priuatorum. ideo idem erit in pacto magistratus z similibus argu. eius quod voluit glo. in cle. i. de rescriptis. z in. c. ij. de confes. li. vi. z per consequens non videtur Barto. bene dicere. z exponit hic Petrus z Ab bas antiquus verbum priuatorum idest singula rium personarum alias dicitur priuatus qui non est in dignitate constitutus allegat dictum. c. qui contra pacem. licet superius hoc attribuerim do. Abba. quia ipse sibi attribuit z ideo dicit Hosti. q̄ ideo conductores vectigalium fisci non admit tuntur ad munera municipalia subeunda. l. sem per. §. conductores. ff. de iur. immuni. l. quos pro bibet. ff. de postu. c. exceptionem. de exceptio. l. le gatus. de offic. presal. l. si. C. de defenso. ciuita. e. veniens. de iureiuran. c. cum tempore. de arbit. aucten. de defensoribus ciuitatum. §. interim. ¶ **N**o. q̄ tale pactū cōtra ius publicum non fir matur iuramento. Et sic iuramentum prestitum contra legem editam in fauore publico non obli gat iurantem. z hoc ideo quia iuramentum non li gat ad illicita. c. veniens. c. quanto. de iureiuran. cum similibus. Et plus dico q̄ etiam non firma tur stipulatione. l. iuris gentium. §. si paciscat. ff. de pactis. z ideo est quia lex resistit alias enim iur amentum deberet confirmare pactum inualidus de quo in. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de leg. ij. c. ex rescripto. de iureiuran. Barto. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiussu. ¶ **E**t pōdera quia iste tex. refert se ad dictam. l. ius publicum. sed illa lex v titur verbo nisi potest. ergo ita debet intelligi iste tex. z iam hoc exprimitur hic in fi. sed negatiua conjuncta ad verbum potest. inducit necessitatem

precisam vt est glo. in. c. l. de reg. in. in. vi. z in cle. dispendiosam. de iudi. z in. l. gallus. in prin. z ibi Barto. ff. de libe. z postbu. z sic precise non potest derogari iuri publico neq3 pacto priuatozum neq3 pacto magistratus. **¶** Nota q3 iudicia secularia dicuntur publica quia sunt comunia scdm Hostien. hic de cuius significato habetur in. l. i. §. publicum. ff. de iusti. z iur. z in. l. acceptam. C. de vsuris. z rubrica. ff. de publi. iudi. **¶** Item potest dera quia papa hic dicit immemor constitutionis z sic allegat vicram. l. ius publicus. que loquitur in genere postea allegat conciliu melitanum et cartaginense quod loquitur in specie ibi specia liter. Ex quo colligo q3 papa hic loquitur more philosophi. Dicit enim philosophoru facile princeps Aristoteles in primo physicozum in principi. q3 omnis nostra cognitio incipit a genere. inquit enim tunc opinamur vniquodq3 cognoscere cu causas cognoscimus primas z principia prima vsq3 ad elementa. Itaq3 pueri omnes viros appellant patres z omnes feminas matres posterius determinat vniquodq3. l. i. ff. si cer. peta. in. v. nomen rei vt generale preterit elegit in. l. i. in principi. ff. de iusti. z iur. z per Jo. an. post illos in rubrica infra de probatio. Et de istis concilijs habetur i c. inolita. c. placit. xi. q. i. Est enim melitana insula subiecta potentissimo regno Sicilie vltra farum. in qua fuit natus frater meus honorandus dominus Gidifalmo doctor excellens. **¶** Nota ibi lex protrabat. quia istud verbum ponitur in dicto. c. inolita. z dicitur trahi ad iudicium cum effectu ita dicit glo. in aucten. habita. C. ne fili? pro patre. z ibi vide Bal. qui plene loquitur. z vi de tex. in. c. ex transmissa. supra eodem. z in. c. ij. de eo qui mitt. in poss. in verbo tracti. z in. c. sin. autem. de rescriptis. z in. c. dilectus. in verbo traxit co. ti. z in. c. pastoralis. de causa poss. z propriet. z ibi per do. Abb. facit. c. dilecti. z. c. olim. infra de exceptio. z. c. ij. de libel. oblatio. in verbo traxit. **¶** Nota ibi causam pdant. quia ista sunt verba ferende sententie z no late de quo per glo. in. l. in criminali. C. de iurisdictione. om. iudi. l. i. habemus. §. sane. C. de sacrosan. ecele. z in. l. cognouimus. §. de here. z in aucten. qui semel. C. quomodo z quoniam iudex. z in. c. in penis. de regu. iur. li. vi. de quo dicitur in glo. z eo modo illa verba a comunione habeantur alieni. quia non est ipso facto excomunicatus sed requiritur sententia. z facit tex. in vbo admittant. **¶** Nota ibi volente. q3 in penis est electio delinquentis. vide. l. quicunq3. C. de seruis fugi. z per Ly. z alios ibi. glo. in. c. a crapula. de vi. ta z honesta. cle. z in. c. sicut. de iudi. c. fraternitati. xxxiii. di. xxi. q. ii. in summa. c. inter ceteras. §. rescriptis. Bar. in. l. i. §. expillatores. ff. de fracto. z expillato. glo. in. c. sicut dignum. de homici. que aliter sequitur. **¶** Nota manifeste ibi collige q3 probatur hic q3 illud dicitur manifestus quod colligitur ex tenore legis. Ad hoc ego pondero istum tex. quia in hoc solus sum adduco tex. in. c. accedens. in verbo manifeste. vt lite non contestata. z. l. i. §. i. ff. de ven. inspi. xi. q. i. c. precipimus. in verbo patenter. c. consuluit. in verbo manifeste cognoscitur. c. in omni negotio. de testi. in verbo patenter. c. z si sbisus. de iurciuran. in verbo patenf.

z ideo hoc mane per quandam cedulam respondi domino vicario episcopi huius vrbis q3 exceptio vsurarie prauitatis resultans ex tenore instrumenti dicitur manifesta ideo licet constitutio sinodalis rejiciat exceptione animo dilatandi negocium oppositam non habet locum in exceptione que resultat ex tenore instrumenti tene menti. Et adduco Bar. in. l. i. in prin. ff. de ope. no. nunc. vbi dicitur exceptio manifesta que resultat ex inspectione instrumenti z tex. in. c. qualiter. el. ii. in verbo euidenter. de accusa. z tex. in. c. licet. in verbo euidenter. de probatio. z quod ibi not. do. Abb. tex. in. c. cum bertboldus. de re iudic. c. cum inter. de verbo. signi. c. inquisitionis. de senten. excō. c. cuz inter. de re iudi. c. auditis. de in integ. restit. z ibi do. Anto. c. cum tu. de vsuris. c. cum olim. in verbo euidenter de causa poss. z proprie. l. si locuples. ff. de manumis. testa. c. ij. de cogna. spirit. c. cuz dilectus. de dona. z ibi do. Abb. l. licet imperator. ff. de lega. i. Ange. in aucten. de here. z fal. §. si vero expressam. z in aucten. de nupti. §. soluto. tex. in. c. cum accessissent. de constir. in verbo euidenter. l. in codicillis. in verbo euidenter. C. de testa. l. creditorem. ff. de lega. ij. c. euidentia. de accusa. z ibi do. Abb. Jo. de imo. in. l. questum. ff. de re iudi. do. Anto. in. c. vestra. de cobabi. cle. z muli. z facit. c. ij. de verbo. signi. z. c. cum contingat. de rescript. z quod notat Bar. in. l. si constanter. ff. sol. matri. z quod voluit glo. in. l. i. §. hoc interdictum ff. de tabulis exigendis. que voluit q3 si no potest opponi aliqua exceptio ex forma statuti potest opponi illa que oculis videtur. z illam glo. consuevit allegare Oldra. in suis consilijs vt refert Lo. roma. consilio. xli. facit quod voluit Bal. in. l. predijs. C. de eue. z in. l. contra negantes. ad. l. acq. z quod habetur in. l. ij. in. §. atrox aspectu. ff. de ferijs. z in. l. minor. xxv. ante ex aspectu. ff. de mino. ideo dicit Raphael in. l. i. in prin. ff. de op. no. nu. q3 si non potest opponi aliqua exceptio contra publicum instrumentum ex forma statuti tamen potest opponi exceptio que resultat ex facti euidentia. z sic dicitur manifestum illud quod resultat ex tenore legis tene menti quia cum labore permaximo ista didicisti. Laudetur deus qui in celis est. **¶** Nota penam clericum trahentis clericum coram iudice seculari quia in criminali debet deponi sed in ciuili debet perdere causam. hoc vltimum intellege quando traxit clericum secus si proprium episcopi scopum traxisset quia tunc debet perdere beneficia si ca fuit ciuilis. c. graue. de excessi. prela. Vel dic melius q3 debet excomunicari z perdere cam vt in. d. c. inolita. xi. q. iii. Reus vero voluntarius deponitur in ca criminali sed in ciuili dz perdere quod euicit si no vult deponi. Et idem dic in laico trahenti clericum coram iudice seculari vt in aucten. statuimus. C. de epi. z cler. etiam si effect conjugatum fm Specu. in ri. de compe. sudi. ad. §. i. v. sed nunquid. z. v. sequenti. **¶** Nota q3 immunitas clericorum nec trahatur ad iudice secularem est concessa toti collegio ecclesiastico. i. toti congregationi clericorum. z est concessa publice. i. ad utilitatem publicam no priuata de quo dicit in glo. ex quo sequitur q3 si privilegium est concessus alicui collegio vel vniuersitati vn? de collegio illi pri-

privilegio renunciare non potest etiam in quantum p: i
 privilegio sentiat comodum. quod est bene notandum
 fm do. De. de ancha. hic. secus si constitutio esset
 dedita in fauorem persone qz tunc posset renunciare.
 c. dilecti. j. eo. c. porrectum. c. ad apostolicam.
 de regula. Et adduco. c. i. de loca. z ibi dicit do.
 De. de ancha. qz si constitutio penalis creditur in
 fauorem vnius non incidit in penam contrafaciens
 si ille in cuius fauore editur concedit. Et faciat
 qz si episcopus mandat sub pena excomunicacionis
 vt soluat quis alteri infra certum tempus qz non
 incidit in penam creditore prorogante tempus
 Bal. in. l. i. §. z post operis. ff. de ope. no. nu.
 z habetur per omnes. in. c. preterea. de appella. et
 adduco Bal. in. l. maximum vitium. C. de liber.
 preteri. vbi dicitur qz statuto cauetur qz frater ex
 cludat sororem in succedendo qz potest frater re
 nunciare huic fauori. **Nota** ibi pacto priuato
 rum qz clericus pacto priuatorum no potest subij
 ci iudici seculari quia ex hoc deciditur quod vo
 luit Bal. in. l. i. §. C. vt in possessio. lega. vbi dicit
 testator instituit clericum z grauatur eum vt det Li
 tio decem subijciens foro potestatis secularis qz
 non poterit. idem dicit si subijceret alij foro inco
 petenti. eodra si disponderet qz sub iudice compe
 tenti queri non posset quia talis dispositio testa
 toris non valet quia est contra ius publicum al
 legat glo. in. l. nemo potest. ff. de lega. i. Et ponde
 ra quia sicut pacto priuatorum non potest subij
 cere clericum iudici laico. ita neqz pactum publi
 cum vt dixi superius. z per consequens hic videt
 casus qz non valet statutum laicorum subijciens
 clericum iudici seculari vel apponens penam si
 declinet quia statutum ciuium dicitur pactum
 ipsorum ciuium vt. l. omnes populi. ff. de iustit. et
 iure. de quo vide Bal. in. l. ab administratione.
 C. de legi. vbi colligit argumentum qz clericus de
 clinatus ab epo no dicitur iurisdictionem decli
 nare secularis iudicis. Idem dicit si habitus z to
 sura declinet in ipso vt notatur in. c. si iudex laic.
 de senten. excō. li. vi. Non eniz tenetur dimittere
 habitum z tonsuram quia esset quodammodo apo
 statate Idē si pater declinet pro filio suo clerico. l.
 ij. z. ij. ff. de libe. ca. **Consuluit** tamē Bal. qz pro
 testetur qz non intendit declinare z tamē propter
 hoc iudex secularis nihil plus iurisdictionis ha
 bebitor. lex enim declinat pro eo etiā inuito z factus
 legis no obligat eū ad penā cū no sit in culpa ita
 dixit ibi Ja. ba. vide bal. in auctē. cassa. C. de sa.
 san. eccle. z in auctē. statum. C. de epi. z cle. Ang.
 in. l. nolle. ff. de acqui. heredi. vbi plenissime dixit
 vide hic per omnes scribentes z Bar. in consilio
 incipiente Domini priores. z per do. De. de an
 cha. in. c. penul. c. ea q. de reg. iur. li. vi. z per dñm
 Abb. in. c. erit. de consti. z per do. Lardi. in repe
 titio. c. perpendimus. de senten. excōmu. z infe
 rius dicitur. **Nota** ibi neqz volente. qz licet cle
 ricus vocatus non veniat coram iudice seculari
 non tamen tenet processus contra eum habitus.
 facit quod notatur in. l. i. C. vbi de cri. agi. opoz.
 z in Specu. de cita. §. i. z in regula scienti. li. vi. in
 mercurialibus Barto. in. l. i. §. si quis in ius vo
 ca. non ierit. Et plus dico qz etiam si iudex laicus
 degradaret clericū vel duceret eum cū tubis per

plateas no infamaretur ita dicit Ang. l. i. p. illū
 rex. i. prin. ff. de bis q nota. infra. Et adduco tex. in
 l. si quis filio exheredato. §. qz si quis. ff. de iniusto
 testa. vbi dicit Bal. qz si iudex laicus mittit cle
 ricum ad furchas non propter hoc erit intestabi
 lis. Ego limito istum tex. nisi iudex laicus citet
 istum clericum vt compareat ad videndum cons
 fici inuentarium vt in casu. l. si. C. de iure delibe.
 quia adhuc talis citatio non potest infligi vt ab
 incompetenti facta ita dicit Ang. in tractatu suo
 de inuentario quem posuit in. l. nisi. §. stipulatio.
 ff. si plus qz per. l. falci. **Item** limita nisi clericus
 citaretur a laico quando mittitur aliquis in pos
 sessione ex edicto. l. si. C. de edic. diu. adri. tollen.
 quia tunc si clericus erat creditor z non posside
 bat potuit citari ita dicit De. de ancha. in. c. si
 gnificasti. j. eo. consuluisse quendam solēnem do
 ctorem. Sed idem do. De. in repetitione. c. ea q
 de regu. iur. lib. vi. z in. xvij. qōne refert fuisse do.
 Rayneriā de mōte vbiano. sed certe Bar. ita. cō
 suluit in suo consilio incipiente Dyambra porre
 rit. vide que dixi in rubrica supra eo. **Nota** ibi
 contra publicam vtilitatem. quia Bar. in. l. seius
 z augerius. ff. ad. l. falci. allegat istum tex. qz quan
 do pactum aut iuramentum est contra publicam
 vtilitatem principaliter non tenet. z ita dicit esse
 casum hic facit. l. iuris gentium. in. §. si paciscar.
 ff. de pactis. z sic loquitur iste tex. de eo quod est
 introductum principaliter ad fauorem publicum.
Opponitur qz opinio archiepiscopi pisani sit
 vera quia quilibet potest renunciare suo fauori. c.
 ad apostolicam. de regula. Solutio ponitur in lit
 tera. Et dic qz idem quod teuebat archiepisco
 pus clericum posse renunciare iuri suo si intelli
 gitur suo idest priuato verum est vt in contrariis
 Si autem intelligitur suo idest ecclesiastico secus
 Et sic intelligebat archiepiscopus qz clericus po
 terat renunciare iuri suo consentiendo in iudices
 laicum. **Secundo** oppo. ibi presertim. quia vi
 detur littera sentire qz sensus aduersarij aliqd
 opef in hoc diuis hñū dñ. j. So. Sof. vñ hic sen
 tire qz sensus aduersarij hoc opef. exponit enim
 presertim. i. tñ. z dicit qz si aduersarij post renūci
 ationē quentat clericū i foro ecclesiastico tenetur
 respondere. Hostien. dicit hoc se non intelligere
 qz quantum ad renunciationem iuris vel proro
 gationem iurisdictionis consensus aduersarij a
 liquid operetur hoc excepto qz aduersa pars non
 tenet litigare nisi ēt ipsa qsentiat corā extraneo
 iudice cui est iurisdictionē prorogata. l. i. z. ij. ff. dñ
 di. **Dic** qz dictio presertim dñ exponi pro maxime
 quia etiam si accedat consensus aduersarij non
 tamen potest clericus pacisci qz trahatur coram
 laico. sed archiepiscopus habuit respectum qz clericus
 posset consentire in laicum iudicem presertim qñ
 consensus aduersarij accedebat quasi tunc fieret
 prorogatio. c. de causis. c. p. z. g. de offi. delega. l.
 i. ff. de iudi. sed hic soluitur in littera. **Uenfo**
 ad glo. z quedam glo. est elegans z magna in hac
 materia. z est glo. melior de iure ciuili in auctenti.
 vt matres creditrices z debitorces. §. quia vero.
 z in dicta. l. ius publicum. ff. de pactis. z in. l. si
 quis in conscribendo. C. eo. z in. l. regula. ff. de iu
 ris z fac. igno. **Oppo.** qz imo pacto priuatorum

12

iuri publico derogatur vt in l. pacisci. ff. de pact. ibi argum. contra solue vt in ea quas diuide quia primo allegat duodecim concordantias quod iuri publico non possit pacto priuatorum derogari. Et sic pondera bene quia licet sufficiat allegare vnam legem pro concordantia vt. l. ita vulneratus. ff. ad. l. acquil. ita dicebat Andreas de Dis. sis in. l. si quis ob repperit. ff. de fal. in. l. scire oportet. §. qui non iuste. ff. de excusa. tuto. vt ibi refert nicho. de neap. tamen glo. z doc. plures z quasi infinitas allegat faciat. l. spadonem. §. qui iura multa. ff. de excu. tuto. ideo nos non erimus indecores si sepe numero multa similia multa dicta ad vnus propositum accumulamus licet nos multi dicitur occultis mordere nitantur. Secundo ibi allegat in contrarium q. imo potest renunciat allegat. xi. concordantias z sic glo. accumulatur iura multa posset dici a bone maiori. discat arare minor tercio ibi super hac distinguit inter ius fauorabile z odiosum. Quarto ibi sicut potest ponit exemplum de proxime dictis. Quinto ibi licet sic opponit ad proxime dicta. Sexto ibi item z alia ad hoc q. clericus non possit consentire in iudicem non suum inducit quatuor rationes. Septimo ibi laicus vero dicit aliud vt laico in ciuili octauo ibi clericus dicit etiam aliud de clerico quo ad consentiendum in arbitrium. Nono ibi item quod ad idem dictum est clerico non posse renunciare suo priuilegio opponit z soluit quantum autem ad primu contrarium de quo supra. e. contrario distinguit inter ius introductum fauore aliquorum z introductum pro publica utilitate fauore quorundam z odio aliorum de primo dicit q. potest renunciare de secundo q. non z ponit exempla de vellyano cui renunciat z de macedo. cui non renunciat z idem dicit de beneficio restitutum in integrum. Nota. glo. ibi. l. inter debitorem dic. vt in. c. plerique de pac. ibi. l. quidam decedens ibi ponitur casus de tutore quem testator voluit esse immunem a ratione redenda qui tamen tenetur de dolo ibi. §. i. falcidiaz detrahit heres imuto testatore ibi. l. ij. cautio quam debet habere non remittitur per testatorem ibi. §. sed quia iuramentum calumnie non remittitur in. l. quod prohibet. vide. C. exceptione de excep. in vltima glo. in. l. pacisci valet pactus ne agat emptor de vicio vel pro morbo rei empte in. l. pactum nam pactus quo legatarius remittit satisfactioem heredi ibi. l. i. §. i. renunciant partes appellationi in. l. i. renunciat fertis fauore hominum inductis ibi. l. si quis in conscribendo. C. de pac. vel vbi dicit glo. in. l. si quis in conscribendo. C. de episco. z cler. vbi fuit pactum de non vte do fori prescriptionem etiam pretextu sacerdotij. soluit q. loquitur de quoda sacerdote seculari sicut de abate ianuenfi z de prioribus florentie Et forte in. d. l. erat dignitas cui concessus erat quod sub vno tantum iudice deberet responderi. Sed ex quo promisit non excipere se non poterit excusare respectu illius dignitatis secundum ab antiquis ibi fuit factum pactum de iudice ecc. neq. illa. l. dicit contrarium valuit enim pactum cum distinctione aut de iurisdictione danda aut non declinanda primo casu aut cum licentia episcopi z valet. c. significasti. j. eo. si iurisdictione habet z sit pma

0

13

et iastica. vt i fo. cau no v3 vt et ibi si at fuit pactu d iurisdictione no declinada si promisit se solutuz z respofuz v3. j. eo. c. dilecti si simplr respofuz ate litē ptestatā pot pētere vt ibi de quo vid q dixi i c. i. s. d. iudi. z eca istā glo. do. ab h allegat distincti onē bar. q. clari? videt loq i. d. l. ius publicū z i. d. l. sigf i pscribēdo. aut ē ius naturale. aut positiuū p mo cau no potest renunciari vt. l. ius agnationis. ff. de pac. l. ius sanguinis. ff. de. regu. iur. hoc ideo quia iura naturalia sunt immutabilia. v. di. i. pri. idē dicit de iure diuino de quo dicendū vt in. c. fi. de consuetu. vj. di. §. ex hys. potest tamen quis renunciare iuri sibi quesito per ius gētū nam potest quis renunciare domino rei sue vt in. l. si quis. §. differētia. ff. de acqui. poss. c. sup hoc d. reuenc. per totū titulum. C. de repu. here. nisi in cau. c. quāuis de pac. li. vj. fo. cau pncipali quādo ē ius positiuū aut est ius quod statuit certam formā intro ducendo in actib? hominuz aut alio modo dispo nit primo cau ponit exemplū. lex disponit q. testa mentū fiat cum certo numero testium vel q. pactū stipulationis fiat certo modo z huic iuri no potest renunciari vt. l. nemo potest. ff. delega. i. c. qa pro pter de elec. secundo casu quando non concernit solemnitate sed alio modo disponit aut est ius publicum. i. concernens publicam utilitatem z ei non potest quis renunciare vt. l. ius publicū. ff. pac. vt hic vt cleri omnes sint itēti ad diuisa z vt vberius possint intercedere pro peccatis populi non debent aduocari coram iudice seculari aut est ius priuatum. i. concernens utilitatem priuatam z tunc illud q. n. q. cōtinet utilitatem priuatam renūciatiz z publicam simul q. n. q. cōtinet utilitatem renūciantis z cuiusdam alterius priuati quādoq. cōtinet utilitates renūciantiz tantū primo casu si vtilitas priuata potest seperari a publica valet renūciatio quantum ad priuatam utilitatem non quā tum ad publicam vt no. in. l. iuris gentium. §. si paciscar. ff. de pac. z i. c. cū venissent de iusti. si no potest separari tunc no valet renūciatio. l. de die. ff. de pac. dota. pūcta. l. i. ff. so. ma. z quod. no. in d. c. cū venissent z i. c. sicut de iure iur. secūdo cau quādo pcernit utilitates renūciantis z tercij z tūc idē vt in pcedēti mēbro quia si potest separari valet renūciatio. c. ad apostolicā de regula. l. i. C. de comuniū rez alic. sed si non potest separari non v3 renūciatio. l. ij. ij. iij. ff. de libera. causa z. d. c. cū venissent de iusti. tercio casu q. n. q. cōtinet utilitates priuatā tūc si ē introductū pnciplr. i. fauore renūciantis q. fauor respicit ibecilitatē renūciantis z no v3 renūciatio. l. si iudex cōuēto. ff. de. mino. l. si mulier C. ad vellyanū s3 si respicit aliud q. ibecilitates renūciantis tūc si talis renūciatio ē p bonos mores vt iurat ad deliquēdū no v3. l. alta. §. elegant. ff. solu. ma. l. quēnire. ff. de. pac. dota. si aut no ē p bonos mores vt no iduc quē ad dliquēdū tūc renūciatio v3. d. l. si q. s. i. pscribēdo z. d. c. ad aplica. si vo illō ē introductū pnciplr. i. odiū alti? z vario. i. fauore renūciantis tūc si d. vno ē cā qre illō odiuz cessat valebit renūciatio. l. si. C. ad. mace. als no valeret. l. tā z si. ff. eo. z ita genit eca istū passū do. ab. refe res doctrinā bar. i. d. l. ius publicū z in. d. l. si quis in conscribendo z inculcat dicta bar. solū eniz refert bar. in. d. l. sigf in pscribēdo s3 si bene pōderet

19
bar. variavit in. d. l. si quis in conscribendo. ab eo
q̄ ip̄e voluit i. d. l. ius publicū nec aliq̄s doc. d̄ hoc
fecit aſaduerſionē z vebemēter ad miroz de io. de
ana. q̄ ſcēſura ciuili preclaruit z tēpoſ ſue iuuetūz
repectijt. d. l. ius publicū. z d̄ h̄ nō aſaduerſit ſic enī
refert natura hominum quia ſepe bonus dormi-
bomer. c. neq̄s. xxxi. q. vii. l. recusari. ff. d̄ acqui-
bere. ſolus deus eſt verax ominis homo mendax
optimo teſtante propheta ſecūdo. adde q̄ ymo vi-
derur q̄ pacto priuatoruz derogari poſſit iuri na-
turali primo nā deſenſio eſt de iure naturali pri-
mo ut rōanus orator voluit i p̄ſo oficioz omni
inquit generi aſimantium eſt a natura tributum
vt ſe corpus vtranq̄z teneatur. l. i. §. ius naturale.
l. vt vi. ff. de iuſti. z iure. l. i. §. aries. ff. ſi q̄dru. pau-
peri feci. dic. Sed nos videmus quez poſſe renun-
ciare ſue deſenſioni in cauſa criminali ergo ſequit̄
renunciari poſſit iuri naturali hoc decidit glo. cuſ
tex. in. l. non tantum ff. de app. vult. n. glo. illa q̄ ſi
rens perſeuerat ſe non defendendo q̄ paciatur iu-
diciū. l. ſi non defendant. ff. de p̄ſi. z p̄ ſi p̄t q̄
in cauſa criminali proprie deſenſioni renūciare z
ſic iuri naturali z ſi mihi dicatur amice iudex vel
terci⁹ p̄t aſſumere pro eo deſenſionē vt in. d. l. nō
tū. z d. l. ſi nō d̄ſendat z voluit bar. i. l. iij. §. hoc
aūt iudiciuz. ff. de damp. infec. quia ad hoc reſpō-
deri poſſit q̄ nihilominus ſtat firma ꝓcluſio q̄ q̄
tus in ſe eſt renūciat proprie deſenſioni licet iudex
illam aſſumere poſſit rōe publice vtilitatis vt. l.
tres fratres. ff. de pe. z. d. l. ſi nō defendat p̄t tam
reſponderi q̄ non ſequitur iſta ſtant ſimul q̄ reus
ſe non defendat z nihilomin⁹ non videatur renun-
ciare ſue deſenſioni ita ꝓbatur in. l. non tantum
allegata vnde non valet argumentum q̄ ſi perſe-
uerat in ſe non defendendo q̄ videatur renūciat
proprie ſaluti actus enim actiuozum ſunt in paciē-
te bene diſpoſito ꝓbus in ſecundo de anima. ideo
nō ꝓſumitur tacite facere illud q̄ expreſſe facer̄
non poſſet ſimile poſſet dici de clementiſſimo ſal-
uatore domino noſtro ieſu chriſto de quo cāſauit
yſaias. c. liij. z obmuteſcet ſicut agnus coraz ton-
dente z ſicut ouis ducetur ad occiſionē licet x̄p̄s
tacernerit non tamen renūciauit proprie deſenſiōi
niſi dicat q̄ imo renūciauit q̄ iuſſit petro vt gla-
dium reponeret in vaginam z per conſequens ve-
ra eſt glo. ſing. z vnica in. l. pactum inter heredes.
ff. de pactis. que voluit q̄ non poſſet reus renūci-
ar̄ proprie deſenſioni in cauſa criminali. Secūdo
adduci poſſet glo. in. l. ij. ff. de fur. balnearis. quā
allegat ꝓ ſing. in. d. l. pactum inter heredes z eā
d̄on memorat lo. ro. in rub. ff. de arbi. que ſentit q̄
quis renūciare poſſet proprie deſenſioni in cauſa
criminali ſed reſponde quando eſt dubium vtruz
habeat deſenſionem vel ne tunc enim ſtatur aſſer-
tioni ſue dicēdo ſe nō habere deſenſionem. ideo
illud non eſt renūciare ſed eſt potius declarare ſe
non habere deſenſionē. tercio opponi poſſet de eo
q̄ habetur in. c. primo z ſecundo de accuſa. li. vi.
z q̄ ibi voluit glo. tamen reſponde q̄ eſt quedam
deſenſio tendens ad ꝓbandam innocentiam z
huic deſenſioni renunciari non poſſet z de ac non
loquūtur illa iura ſi ſc̄te ponderentur. eſt quedam
deſenſio que datur ad impediendam acufationez
vel ad obmiſſam ſollempnitatem z huic deſenſi-

15
oni bene renunciari poſſet z ita ꝓcedant iura il-
la z ad hoc facit quod voluit bal. in. l. ſi accuſato-
ribus. ff. de accu. quarto corporalis deſenſio tolli
poſſet in. l. ant ſtatuo populi. l. ii. C. quādo liceat
vnicuiq̄z ſine iudicio vindicare. l. ſi ſeruus. C. de
h̄is qui ad ecc. confu. l. milites agrum. §. irreuerſi
miles. ff. d̄ re. mili. bar. in. l. facultas. C. d̄ iure. ſi.
li. x. bal. i. l. vt vi. ff. d̄ iuſti. z iur ſz illud q̄ p̄t fieri
lege p̄t fieri pacto vt ꝓ bar. i. l. nō ſpoſſibile ſ̄ de
pac. l. omnes populi eo. ti. ſp̄ōde illa iura ꝓcedūt
in odium illoz malefactorum apponentia ius
ſpeciale ergo incotrario erit ius comune. l. ius ſin-
gulare. ff. dele. Item illud argumentum q̄ poſſet
fieri ſtatuo poſſet fieri pacto non ꝓcedit ita indi-
ſtincte vt pulcre declarat bar. in. d. l. omnes popu-
li z in. d. l. non impoſſibile. z bal. in. l. de quib⁹. ff.
de legi. z per ſcriben. in. c. ſi. ſupra de conſue. ergo
non militat argumentum z quo ad iſtud hec ſuffi-
ciant. aliqua alia adducit in cōtrariū Jo. de ana.
in. d. l. ius publicum. ſed iudicio meo non ꝓngit
ideo in medium nō reſſero. Et addi poſſet ad ꝓ-
dicta elegans dubitatio de iure naturali. ſecunda-
rio eſt introductum vt nullus locuplecter cum ali-
ena iactura vtrum tali iuri derogari poſſit pacto
priuatorum tangit hanc queſtionē do. io. d̄ ana. i
repeticione. d. l. ius publicum. z dicit nō fuiſſe tac-
tam ab aliquo z eſt noua dubitatio z arguit q̄ de-
rogari poſſet per tex. l. rerum amotarum in ſi. ff. re-
rum amotarum. coniuſta. l. iuſ gentium. §. ſi pa-
ciſcar. ff. de pac. ibi enim videtur q̄ mulier que vi-
ro furtum fecit tenetur ei iure nature q̄ alias dicit̄
ius gentium vt inſti. de iure naturali. §. ſinguloz.
z ꝓ glo. in. l. nā hoc natura. ff. d̄ condi. indebi. ſed
ꝓfurto iam facto quis paciſci poſſet z valet pac-
tum quo furtuz remittitur vt. d. §. ſi paciſcar ergo
dictum ius naturale pacto mutari poſſet. ſecundo
iſtud ius parat ſoluenti conditionem indebiti vt
d. l. nam hoc natura z. l. hęc conditio. ff. d̄ condi. i
debiti. clarum eſt quod ille cui hęc conditio con-
petit poſſet facere pactum de non petendo vt per
totum. ff. z. C. de condi. indebi. quia eo ipſo quod
quis retinet indebitum de voluntate ſoluentis ceſ-
ſat condicio. l. i. ff. de condi. inde. ſentit bar. in. l. ſi
§. idem queſit. de condi. indebi. ergo. tertio addu-
cit glo. in. l. iuſ nature. ff. de re. iuris. que dicit q̄
licet fiat cum aliena iactura non tamen ſit cū al-
terius in iuria cum fiat leguz aucte ꝓaz z i caſu
iſto ſit. l. auctoritatez. leges. n. ꝓmittunt pactuz
de non petendo fieri poſe et iuri ꝓ ſe introduc-
to renunciare ꝓterea inquit iſta iactura nō re-
putatur a iure fore iactura ex quo voluntate paci-
ſcentis ſit z imputet ſibi paciſcens. l. q̄ quid. ff. de
re. iuris. z. c. dampnū eo. ti. li. vj. z adduci poſſunt
iura dicentia q̄ nemo videt fraudare eoſ qui ſci-
unt z conſentiunt. l. nemo. ff. de re. iur. l. cum dona-
tionis. C. de tranſac. l. i. §. vſque adeo. ff. de in iur.
e. ſcienti de re. iur. li. vj. ad idem faciunt iura diſpo-
nentia quem poſſe renunciare iuri ꝓ ſe introduc-
to vt. d. l. ſi quis in conſcribendo cum ſimilibus al-
legatis hic in glo. nam iſtud ius naturale reſpicit
ꝓriuatam vtilitatem renūciantis ergo poſſet pac-
to priuatorum tolli faciat quod voluit glo. in. c.
locupletari de re. iuris. li. vi. q̄ d̄ q̄ iſta regula vj
intelligi enī alterius iactura. ſ. enorme ſed nō p̄t

dici enormis cum consentiat is qui illam patitur.
 ¶ Preterea allegat quod nota. in. l. paulus. cum
 ibi nota. in glo. ff. de doli excep. ubi quis locuple-
 tatur cum aliena iactura de damno ex eo quia ex-
 ceptio que potuit de iure opponi non fuit opposi-
 ta et sit tacite videtur remitti et per consequens pote-
 rit et expresse argu. l. cum quid. ff. si cer. pe. ¶ Pre-
 terea adducit quod voluit Dy. i regula possessor. li.
 vj. quam sequitur Barto. in. d. l. nam hec natu-
 ra quod quotiens reperitur aliqua equitas generalis
 et in genere scripta prout est ista ne quis locuplete-
 tur cum aliena iactura et in contrarium reperitur
 in specie rigor iuris scriptus iste rigor preferitur ta-
 li equitati per regulam generi per speciem lib. vj.
 l. sanctorum legum. ff. de penis. sed specialiter reperi-
 tur in iure expressum quod iuri pro se introducto pos-
 set quis renunciare ut in. d. l. si quis in conscriben-
 do cum similibus. ergo talis rigor preferitur tali eq-
 uitati simile dicimus in usucapione in qua quis lo-
 cupletatur cum aliena iactura. Item non sequitur
 illa est equitas naturalis ne quis locupletetur cum
 aliena iactura ergo pacto priuatorum mutari non
 potest nam quelibet exceptio est de equitate natu-
 rali ut notat in. l. placuit. C. de iudi. tamen muta-
 ri et tolli potest pacto priuatorum. ut. d. l. paulus.
 cum similibus allegatis in glo. Adducit etiam quod
 actio depositi est inducta ab equitate naturali re-
 cre fundata ne quis locupletetur cum aliena iactu-
 ra ut probatur in. l. bona fides. ff. de depositi. sed ista
 actio potest pacto priuatorum tolli et mutari. ut in
 d. h. si paciscar. Et ex istis concludit recte deffen-
 di posse quod ius naturale disponens neminem debe-
 re locupletari cum aliena iactura posse pacto pri-
 uatorum tolli licet Barto. in. d. l. ius publicum. et
 in. d. l. si quis in conscribendo. et doc. ibi dixerint pa-
 cto priuatorum non posse derogari iurisdictioni seu
 iuri naturali secundario ista sunt motiva tam pre-
 clari doctoris in. d. l. ius publicum que non repe-
 ritur penes aliquem illam enim habeo manu sua
 propria scriptam quam mihi ut humili filio dedit
 voluit palam illam hic patefacere ut videam quanta
 fuerit integrum sibi traditum a supremo deo istis
 nostris temporibus. Et primo ergo maiorum no-
 mina quia eorum mihi non a proprio ingenio. neque
 ut fures diabolus me de hoc assignet scribitur. n.
 ecclesiastes. ij. c. homini bono in conspectu suo de-
 us dedit sapientiam scientiam et letitiam. Sed mi-
 hi videtur salva sua honorificentia quod huiusmodi
 pactum nullo modo valet quod ad oculum sic de-
 monstro illud pactum per quod quis reducit ad
 delictum non tenet. l. conuenire. ff. de pac. dotaliu
 l. sine hereditaria. ff. de nego. ge. Sed per pactum
 ut locupletetur cum aliena iactura imitatur quis
 ad delinquendum ergo sequitur quod non tenet ista
 minor probatur in tex. expresso in. l. si quis manci-
 pijs. §. fina. ff. de institutoria in ver. videri me do-
 lum malum facere qui ex aliena iactura lucrum que-
 ram ubi probatur formaliter quod volens lucrari cum
 aliena iactura committit dolum ergo delinquit. Et
 adducto. l. iij. §. si seruus in ver. cum dolo teneri. ff.
 de tributoria. ergo ut dicendum est huiusmodi pa-
 ctum non teneri. Secundo non obstat si mihi di-
 catur quod procedit in usucapione ut voluit Dy. in
 d. regula possessor. et Barto. i. d. l. nam hec natura quod

respondeo illud procedit ratione publice utilita-
 tis ne diuina rerum remaneant in incerto et ut ne-
 gligentes puniantur istud enim est naturale puni-
 re negligentiam ut plene per Jo. an. in dicta regu-
 la possessor. Item illud procedit ex dispositione le-
 gis que potentior est pacto priuatorum. ut per Bar-
 to. in. l. non possibile. ff. de pac. et in. l. omnes popu-
 li. ff. de iusti. et iure. Bald. in. l. de quibus. ff. dele.
 Tertio nemo locupletari potest cum aliena iactu-
 ra propter priuatum bonum hoc decidit Dy. i di-
 cta regula possessor. et Barto. in. d. l. nam hec natu-
 ra quod tunc dicunt illud esse propter publicum bo-
 num ergo sentiunt secus esse propter priuatum bo-
 num. Quarto ubicumque equitas reperitur scripta
 licet sit in genere et in contrarium non apparet ri-
 gor in specie scriptus in. l. equitas preualet. l. placuit
 C. de iudi. l. i. C. dele. c. fi. de transac. Sed non re-
 peritur rigor expressus in iure in specie quod pactum te-
 neat ut quis locupletetur cum aliena iactura. ergo
 stabimus equitati scripte. Non obstat. l. paulus al-
 legata superius cum similibus notatis in glo. quia
 non interuenit ibi pactum expressum quod quis locu-
 pletaretur cum aliena iactura tacere non est paci-
 sci. ut in. l. i. ff. de pac. ergo. Quinto faciat. c. i. de
 iudi. in ver. nullus sibi comunicet. quem tex. sic in-
 duco ubi cumque dirigitur prohibitio reo videtur di-
 rigi et actori et econtra ut ibi est casus. Sed in. d. l.
 nam hec natura dirigit prohibitio actori quod dici-
 tur non debet quis locupletari cum aliena iactu-
 ra ergo sequitur quod eo modo dirigitur prohibitio
 reo ut non paciatur alium locupletari cum dam-
 no suo. Si ergo uterque est prohibitus ergo nullus
 eorum pacisci potest ut in specie adduco peregrinum
 tex. in. l. illicitas in prin. in ver. ne quis iniquus lu-
 crum aut damnum sentiat prohibeat preses. ff. de
 offi. presi. ubi ad officium presidis spectat ne quis
 consequatur iniquum lucrum neque quis paciatur
 iniquum damnum. Sed lucrum contra ius gen-
 tium est iniquum ergo sequitur quod ad iudicem spe-
 ctat rescindere hoc modo pactum. et sicut prohibe-
 tur quis lucrari ita prohibetur quis damnificari.
 Sexto constitutioni prohibitorie non possunt par-
 tes renunciare hoc decidit glo. que communiter re-
 putatur singularis in. l. a diuo pio. ff. de ritu nup.
 licet multi ut fuit Angel. allegent glo. singula. in
 l. i. C. ne fideiusso. dotum ven. Et facit glo. in. §. quod
 vero in anc. ut matres debitorum vel creditorum. et
 quod voluit Bal. in. l. quos prohibet. ff. de post.
 referens Ly. tenere quod iuri prohibitorio partes re-
 nunciare non possunt. Facit quod voluit Ly. in
 l. si mulier. C. ad velleya. et Barto. in. l. fina. C. de
 edicto di. adri. toll. Sed constitutiones sunt pro-
 hibitorie ut quis non locupletetur cum aliena ia-
 ctura ut in iuribus preallegatis. Et probatur in. l.
 cum hij. §. de alimen. in ver. non debet de alieno
 damno esse locuples. ff. de transactio. Septimo
 adduco casum in. l. quidam in iure. ff. de dona. in
 ver. aduersus ius gentium ubi dicitur quod pa-
 ctum contra ius gentium non tenet. Sed de iure
 gentium est introductum ne quis locupletetur
 cum aliena iactura. ut in. l. naturaliter. et in. l. iure
 nature. ff. de regu. iuris. ergo sequitur quod huiusmo-
 di pactum non tenet. Modera bene quod iste tex. apponit
 securi ad arborum ex quo redditur tanti doctoris conclu-

fio inanis & vacua pur supremus deus non facit
 hec tempora frustra cui imperium fit in eternum.
Octavo omne pactum quod est contra bonos
 mores est nullum. l. alia. §. eleganter. ff. solu. ma-
 trimo. d. l. quidam in iure in ver. aduersus bonos
 mores ideo dicimus iuramentum prestitum con-
 tra bonos mores non tenere vt habetur in. c. non e
 obligatoriu de regu. iuris lib. vj. ergo multo for-
 tius pactum factum contra bonos mores. sed hu-
 iusmodi pactum est contra bonos mores quia est
 contra ius gentium fundatum super bonis mori-
 bus vt in. d. l. quidam in iure. ergo non tenet & si
 quispiam dixerit amice sunt quidam boni mores
 naturales & quidam boni mores ciuiles iurame-
 tum prestitum contra bonos mores ciuiles valz. e
 cum contingat de iur. iur. c. quauis de pac. lib. vj.
 Sed si presteretur contra bonos mores naturales n̄
 tenet vt in. d. c. non est obligatorium. & in. l. stipu-
 latio hoc modo. ff. de verbo. obliga. Sed istud pa-
 ctus est contra bonos mores ciuiles. ergo tenet qz
 respondeo ergo est contra bonos mores naturales
 vel saltem est contra ius gentium quod semper est
 bonum & equum & fundatum super bonis morib⁹
 naturalibus. vt. d. l. quidam in iure. & l. fideiussor
 §. quedam. ff. man. Et si dicatur imo per tale pa-
 ctum tollitur id quod est contra bonos mores qz
 tollitur iactura damnum & detrimentum. d. l. cum
 donationis. c. de transactio. cum similibus. qz ad
 hoc respondeo q̄ licet scienti non inferatur dolus
 vt ibi habetur non tamen tollitur dolus ex parte
 lucrantis cum aliena iactura vt in. d. l. si quis mā
 cipijs. §. si. neqz. d. l. cum donationis & similes lo-
 quantur in pacto contra bonos mores prestito.
Nono faciat ista dispositio iuriscētium seu na-
 turalis principaliter fuit inducta in odium volen-
 tis lucrari cum aliena iactura. vt in. d. l. nā hec na-
 tura cum alijs iuribus preallegatis simile dicim⁹
 in macedoniano inducto in odium creditoris er-
 go pacto mutari non potest. vt in. l. tam & si. ff. ad
 macedo. hoc voluit Bar. in. d. l. ius publicum. & i
 d. l. si quis in conscribendo & do. Abb. hic & si re-
 spondeatur q̄ valet renunciatio macedoniant eo ca-
 su quo cessat illud odium istud voluit Barto. in
 d. l. si quis in conscribendo. allegat. l. si. C. ad ma-
 cedo. qz odium macedonianum consistit in hoc ne
 filij innitentur ad occidendum patres. Sed istud
 cessat eo quod pater consentit vel quēcunqz se ob-
 ligat ad mutuum ideo potest renunciare & propter
 talem suam renunciationē cessat odium ita in pro-
 posito odium consistit in iactura alterius sed ces-
 sat per cōsensum paciscentis sed per renunciationē
 filij non cessat odium macedoniani ideo non valz
 pactus qz ad hoc responderi potest q̄ nō cessat do-
 lus ex parte lucrantis cum aliena iactura. vt. d. l.
 si quis mancipijs. §. si. **I**tem non cessat iudicis
 officium boni. n. p̄toris est facere lacerari huius
 modi conuentionem vt ē casus in. d. l. illicitas in v̄
 prohibeat preses qz vbiqz verba. l. diriguntur
 ad iudicem ozitur officium eius ita dicit glo. in. l.
 si soroz. C. de collatiōib⁹. ergo poterit iudex ex of-
 ficio suo rescindere talem conuentionē. **I**tem quia
 alia ratio est in patre qz licet renunciaret macedonia
 no nō tñ pp hoc creditoz locupletatur cum iactu-
 ra patris. **D**ecimo faciat istud pactum ē contra

publicam vtilitatem qz reipublice interest ne quis
 vtatur male re sua insti. de hijs q sunt sui vl alie.
 inris. §. expedit in auc. vt iudices sine quoq̄ suffra-
 gio. §. cogitatio. Nam per istud pactum quis ma-
 le vtatur re sua & ē vtatur contra ius gentium seu
 naturale sed pacto priuatoz nō derogat publice
 vtilitati vt hic ē casus ergo. **U**ndecimo faciat
 iura naturalia sūt imutabilia. insti. de iure natura
 li. §. sed naturalia. sed istud pactū ē p̄tra ius natu-
 rale. ergo nō potuit illud imutari. Et si dicatur q̄
 glo. variarunt an hoc pactus sit p̄tra ius naturale
 glo. insti. de insti. & iure. §. si. tenent q̄ sic ē de iure
 naturali gen. & cini. igit̄ De. idem sentit in. l. i. §.
 priuatu. in v̄. p̄ceptis. ff. de iusti. & iure. Sed glo. il-
 la in si. sentit p̄trariū q̄ imo fit de iure gentiū. idē
 voluit glo. in. d. l. nā hec natura. idē voluit Guil.
 de cu. quem sequit̄ Bar. in. d. l. i. §. priuatu. & re
 probat glo. contrarias & mouet qz ne quis fiat lo-
 cuplectioz cū aliena iactura fuit introductū eo tpe
 quo fuerit rex diuina distincta & nō ante qz ante
 non erat dare iniuriā seu iacturā sed istud ē intro-
 ductū de iure gentiū. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur
 siue teneam⁹ q̄ fit de iure naturali p̄mēto siue de
 iure gentiū. Nā quocunqz te uertas nō tenet istū
 pactū p. d. l. quidā in iure. Et si dicat q̄ ista stant
 simul q̄ ius gentiū vel naturale sit imutabile tamē
 aliquo certo casu mutari pōt per pactū & ideo pri-
 uati inter se pacisci possunt per id quod nota. in. l.
 ius ciuile. ff. de iusticia & iur. qz respondeo istū esse
 falsum & confundit per. d. l. quidā in iure & ad illū
 quod habet in. d. l. ius ciuile. dico q̄ procedit non
 in pacto priuatoz sed in dispositiōe. l. & multomi-
 nus valeret tale pactū quādo fieret cū iuria alteri⁹
 iuxta nota. per Jo. an. in regula locupletari lib. vj
 vnde autem dicatur locuples. vide glo. in. l. domi-
 nus sticho. §. i. ff. de peculio legato & que differen-
 tia sit inter locupletem & opulentum. vide glo. in
 gula. in. l. si quis mihi bona in. §. i. ff. de acquiren-
 heredita. & quando dicatur locuplectioz. vide gl.
 in. l. si. C. de vsucap. pro emp. Non obstat. l. reruz
 ff. reruz amotarum allegata. s. in contractū loq-
 tur enim in vxore quo casu videtur aliqua specia-
 litas inter virum & vxorem sunt enim vna caro et
 vnum corpus iuxta illud genes. hec caro de carne
 mea & hoc os de ossibus meis. est enim socia hu-
 mani & diuini thalami. l. aduersus. C. de cri. cxiij.
 la. here. Et ideo dicit glo. in. c. admonendi. xxxij.
 q. ij. q̄ si maritus stipulatur alimenta pro se vide-
 tur etiam stipulari pro vxore sua & accedat pulcer
 tex. in. l. assiduis. C. qui potiores in pig. habeatur
 ver. corpore & substantia & omni vita vxoris sun-
 gitur maritus & per consequens non videtur locu-
 pletari vxoz cum iactura mariti vel posset respon-
 deri q̄ procedat ille tex. post furtum iam factum
 quo casu remitti potest male actum de i preterito
 quia cessat materia delinquendi. argu. l. si vnus. §.
 illud. ff. de pac. Et adduco sapienter dictum Jo.
 an. in titu. de dona. §. i. ver. q̄ si pactum. vbi dicit
 q̄ valet pactum de non reuocando donationē pro-
 pter ingratitudinem preteritam. secus si esset futu-
 ra de quo per Bald. in. l. fina. C. de pact. & per
 scribentes in. c. fina. de donatio. vbi plene dixi.
 Et ex hoc posset dari vna responsio multum ge-
 neralis et accomodata ad multa argumenta

facta superius in p[ro]p[ri]o ut quo ad lucrum factu[m]
 de p[re]terito valet huiusmodi pactu[m] sec[us] si fiat d[e] fu-
 turo q[ui]a in primo casu n[on] dat materia delinquendi.
 Secundo casu secus vel posset dici q[uo]d licet pars re-
 mittens non posset venire p[ro]tra huiusmodi pactu[m]
 nihilominus iudex ex officio suo equitate suaden-
 te ne ille locupletetur cum aliena iactura poterit re-
 pellere illu[m] sic pacifcentes ar. gl. in. c. nulli. d[e] accu-
 z argu. d. l. illicitas. Nec obstat glo. in. d. l. iur[is] na-
 ture q[uo]d alterius iniuria q[ui]a respondeo satis e[st] q[uo]d si
 at huiusmodi pactu[m] contra ius gentium nec ob-
 stat q[uo]d scienti non infertur de hijs q[ui]a procedit qu[an]-
 do consentire potest q[ui]a actus actiuorum sunt i[n] pa-
 ciente bene disposito. Sed in casu isto non potest
 consistere vt dictum e[st] ergo. Neq[ue] obstat cuz arg-
 de vsucapio[n]e q[ui]a illud est sp[irit]uale respectu publici bo-
 ni z odio negligentis vt negligentia eius puniat[ur].
 vt dixi. Et ex istis elicitur conclusio noua z memo-
 rata digna q[uo]d pacto p[ri]uatorum non potest dero-
 gari iuri ne quis fiat locupletior cum aliena iactu-
 ra z e[st] conclusio magis sustentabilis z equior q[uam]
 conclusio sapientis doctoris Jo. de ana. Si q[uo]d bo-
 ni dixi sit gloria z iperiu[m] patri z deo n[ost]ro q[ui] i[n] celis e[st]
 Ultra p[re]dicta adde cum dicit q[uo]d iuri positio
 introducenti certam formam in actibus hominum
 n[on] potest renunciari adduco Bal. in tractatu scilicet
 matris in. iiij. coll. vbi idem firmat quod dicit ap-
 parere ex iure antiquissimo quo actione[m] formule
 fuerunt introduce ne proprio motu prout quisq[ue]
 sibi vellet proponeret actione[m]. l. ij. ff. de rei vendi-
 testator. n. licet rei sue sit d[omi]ni pleno iure tamen n[on]
 potest dispensare contra legu[m] auctoritate[m]. l. seyus
 z augerius. ff. ad. l. falci. l. codicil. §. si. ff. de le. ij. l.
 cerdoneum. ff. de operis liber. l. paterfamil. ff. de
 bere. insti. l. quidam decedens in prin. ff. de admi-
 tuto. Quod. n. ad meram vtilitatem legum acti-
 net seruari necesse e[st]. l. prospexit. ff. qui z a quib[us]
 auc. iusiurandum quod prestatur ab hijs in prin.
 z. §. quia vero. in auc. vt matres creditrices z de-
 bitrices. Et adduco quod voluit Bal. in. l. iuris
 ignorantia. C. qui admit. vbi dicit q[uo]d non excusa-
 tur rusticus ab eo quod est introductum ad rigo-
 rem iuris seruandum z idem voluit in. c. fi. de co[n]-
 fes. Et ego adduco gl. i. c. ignorantia. xxxviii. di. z
 prima. q. iij. c. ignorantia. z quod pulchre voluit
 Bar. in. l. i. §. nunciatio. ff. de oper. no. nuu. Et ad-
 duco quod voluit Bal. i. l. i. C. qui admit. in ver.
 extra queritur statuto cauet q[uo]d mulier n[on] possit adi-
 re sine consensu duorum consanguineorum q[uo]d n[on]
 poterunt partes recedere ab hoc statuto dante for-
 mam in actibus gerendis. Et adduco Bal. in. c. i.
 in ti. qui successio. teneant vbi dicit non posse re-
 nunciari constitutioni ex quo dat formas z addit
 q[uo]d vbiq[ue] tractus tenet z aliqua beneficia pot[er]t
 impugnari aliquo beneficio pot[er]t impugnari vs renu[n]-
 ciatio. l. si. ff. ad velleya. sed si e[st] ipso iure nullus n[on]
 potest renunciari. l. conuenire. ff. de pac. dota. z ad-
 duco quod voluit bald. in. l. fi. C. de edicto diuis.
 adri. toll. q[uo]d vbi ex statuto oritur exceptio q[uo]d n[on] po-
 test quis renunciare. Et adduco quod voluit id[em]
 bald. in. l. ij. C. vt in poss. lega. Et ideo sapiēter co[n]-
 suluit Pau. de castro consilio. cccxlv. incipiente vi-
 sa quadam securitate vbi statuto florentino cane-
 batur q[uo]d ciuis florentinus non posset facere securi-

tatem p[ro] fozense tamen florentinus quidam fecit
 securitatem renunciando illi statuto z consuluit q[uo]d
 non valuit illa renūciatio. allegat glo. in. l. i. C. ne
 fideiussores docium dentur. z etiam allegat istum
 tex. Sed contra has doctrinas sapienter opponi
 posset tradita est forma a. l. vt teste non iurato n[on]
 credatur. l. iusiurandi. C. de testi. sed consensu par-
 tium remittitur iusiurandum testi vt dicit glo. in
 c. tertio loco de proba. z in. d. l. iusiurandi. z in. l. i.
 §. i. ff. de feri. ergo sequit[ur] q[uo]d forme date in actu ge-
 rendo potest pacto p[ri]uatorum derogari z comu-
 niter ille glo. tenentur. vnde videtur dicendum vt
 q[uo]d doctrina Barto. z sequatium non procedat p[er]
 illas glo. vel q[uo]d doctrina Barto. z doctoru[m] dei-
 ciatur in profundum per illas glo. z mouentur il-
 le glo. ad sic dicendum per. l. i. §. i. ff. de fer. que in
 dicio meo non recte allegari potest ad probandus
 doctrinam glo. quia illa. l. non e[st] contenta sola pro-
 hibitione sed vltra procedit permittendo partes
 posse renunciare. sed. d. l. iusiurandi est p[re]ceptiua
 precipit enim dictum testis fulciri iuramenti reli-
 gione z stat in vigore p[re]cepti z vltra non proce-
 dit. ergo subditi non obediētes p[re]cepto superio-
 ris peccant. c. ij. de maio. z obe. z quod plene vo-
 luit Bal. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiuf. tene me-
 ti hoc quia non sunt contemmanda. Et adduco vl-
 terius quod voluit Bald. in. l. maximum vicium
 supra de libe. p[re]terit[ur]. Statuto inquit cauetur ut
 frater excludat sororem in successione patris deci-
 dit q[uo]d frater posset renunciare huic statuto z inclu-
 dere sororem ad succedendum q[ui]a iuri municipali
 p[ro] se introducto potest quis renunciare allegat in
 sti. de here. quali z differentia. §. sed hijs permit-
 tit p[re]tor nec ereditores fratris possunt dicere se
 fraudatos ex hoc z clarum est q[uo]d huiusmodi sta-
 tutum emanauit propter bonum publicum vt per
 Bal. in. l. venias. C. de in ius vocan. in. l. cunctos
 populos. C. de summa tri. z per consequens for-
 me tradite in actibus gerendis derogari potest et
 adduco quod voluit Bal. in. l. cum oportet. §. q[uo]d
 autem. C. de bonis q[ui] liber. vbi dicit q[uo]d potest q[ui]
 renunciare exceptioni quam seruat sibi statutum
 z allego casum in. c. nonnulli. de rescriptis in prin-
 cipio vbi illa constitutio est prohibitoria z tamen
 partes possunt renunciare illi z ibi Bal. colligit
 posse renunciari constitutioni prohibitorie z re-
 spondet ad. l. i. C. quando imperator inter pupillos
 z viduas quia ibi miserationis causa fiebat pro-
 hibitio s[ed] i. d. c. nonnulli sit p[ro]p[ri]o interesse pecuniariu[m].
 Et adduco quod voluit Bal. in. c. fi. §. is autem
 de offi. delega. vbi per illum tex. dicit q[uo]d licet supe-
 rior elegeret industria[m] delegati tamen partes pos-
 sunt consentire vt ille delegatus subdeleget alte-
 ri. Et adduco vber. consilium Lodo. roma. con-
 silio. cxiij. vbi consuluit posse renunciari statuto
 prohibitorio z per ista confunditur comunis opi-
 nio doctorum. Pondera si dici possit q[uo]d tunc le-
 gi introducenti formam in actibus hominum n[on]
 potest renunciari quando in ea est appositum de-
 cretum decernens in irritum quicquid aliter factu[m]
 fuerit q[ui]a patet nunc nullo modo posse derogari ta-
 li p[ro]stitutio[n]i. z alio glo. in. c. i. z. c. statutum. d[e] rescrip-
 lib. vj. z in ele. i. eo. ti. z in. c. dilecto. de pben. z in
 c. fi. de offi. dele. lib. vj. z id sapiēter dixit Archy.

22
in. c. cum beneficio. de pben. lib. vj. q. si papa concessit monachis q. Abbas non possit conferre certū beneficium clerico seculari z apposuit clausulam decreti q. licet Abbas longissimo tempore cōsueuerit clericis secularibus beneficium illud pferre q. ex hoc non oritur consuetudo z plene dixit Jo. de imo. in. l. ex facto. ff. de vul. z pupil. q. si superior confirmat statutum factum ab inferiori apponendo clausulam decreti q. inferior non solum non potest reuocare illud statutum sed neq. interpretari ita dicamus in casu nostro q. si lex statuit z decernit non possit tali constitutioni pacto priuatorum derogari decretum. n. necessitatem. facit. iij. di. c. deniq. in finalibus vbi nisi. l. vltra procederet p mittēdo iste ē casus multum singularis in. d. l. i. ff. de fer. vbi decernit actū eē nulli? momenti nisi partes consentiant aut lex introducit formam z nō apponit decretum z tunc pacto priuatorum derogari possit z isto modo reducantur ad concordiam iura z dicta hinc inde superius allegata. z ista si tradas obliuioni. Et in quantum superius dictus est per istum tex. in prin. ibi vsq. ad hec tempora tenuisse vbi damnando alios doctores dixi q. erat proprius modus loquendi ego nunc allego tex. in auct. de nauti. vsur. prope si. in ver. te per omne tēpus tenuisse. Adde etiam in quātum Bar. vbi. s. voluit q. si ius continet priuatā vtilitatem renunciantis z publicam si priuata vtilitas seperari potest a publica valet renunciatio quantū ad priuatam vtilitatem sed non quantum ad publicam. se eius si seperari non pōt allegat. l. de die. ff. de pac. dota. z. l. i. z. l. quēadmodum. C. de agri. z censi. lib. xj. ita dixit in. d. l. si quis in conscribendo. sed in. d. l. ius publicum. apponit alium modum loquēdi. dicit. n. aut ius respicit publicam vtilitatem pncipaliter z tunc non pōt pacto derogari aut cōcernit vtilitatem priuatam pncipaliter z secundario respicit publicam z tunc valeat pactus vt in dictis legibus q. videtur q. ista doctrina nō pcedat nā si respicit priuatam vtilitatem pncipaliter z secundario publicam potest pacto priuatorum renunciari nam regulariter iura disponunt quēlibet posse renunciari fauore pro se introducto. l. pacisti. z. l. pactum. ff. de pactis. l. si quis in conscribendo. C. eo. c. porrectum. z. c. ad apostolicā. de regu. cum si mil. allegatis hic in glo. nam omnes leges dicunt condite causa publice vtilitatis vt in proemio institutionū in prin. z in. l. i. in prin. C. de iustiniāno. cod. componendo tamen q. ille leges de quib. s. respiciunt priuatam vtilitatem pncipaliter l. z secundario concernat publicam possunt pacto priuatorum mutari ergo doc. Barto. z sequatium nō est vera. Secundo videtur casus in indiuiduo in l. i. ff. de fer. nam causa introductus illi. l. fuit publica vtilitas vt ibi dicitur tamen q. pncipaliter respicit priuatam vtilitatem potest pacto priuatorum tolli vt ibi est tex. z facit. l. si feriat. eo. tit. z isto modo intelligit illam. l. i. glo. que reputatur singularis in auct. vt matres debitrices vel creditrices. s. quia vero. Tertio ex causa rei publice est introductum ne mulier pro alio intercedens effectualiter obligetur. l. i. z. ij. ff. ad velleyanum. nihilominus q. pncipaliter respicit priuatam vtilitatem mulierum quia fauore earum est introdu-

23
ctum auxilium velleyanum. vt. l. qui exceptionem ff. de condi. inde. ideo pacto priuatorum derogat tali auxilio. vt habetur in. l. si. s. pe. ff. ad velleyanum. Quarto faciat quod habetur insti. de iusti. z iure. s. si. z in. l. i. s. ius publicum. ff. eo. Nam eo ipso q. ius respicit priuatam vtilitatem pncipaliter. ergo concernit z publicam scōario vt dicit in dictis iuribus illud tunc proprie dicitur ius priuatum ergo potest pacto priuatorum mutari per regulam traditam a contrario sensu nam semper respicitur illud quod pncipaliter agitur. z non illud quod agitur secundario. vt in. l. si quis nec causas z in. l. rogasti. ff. si cer. pe. Quinto ius appellandi ē introductum propter publicam vtilitatem vel ex eo nō quis re sua male vtatur. vt insti. de hijs qui sunt sui vel alie. iur. s. expedit vt vt insquitas male iudicantis emendetur. l. i. ff. de app. Sed istud fieri interest reipublice. l. ita vulneratus. ff. ad. l. acq. c. vt fame. de sen. exco. tamen quia istud pncipaliter concernit vtilitatem appellantis potest pacto priuatorum renunciari. l. i. s. si. c. de tempo. appe. lib. vj. s. si quis. ff. a quibus appel. non licet. Sexto faciat glo. in. l. iurisgentium. s. si paciscar. ff. de pac. Nam quartus respicit priuatam vtilitatem potest pacisci z valet pactum si potest seperari a publica vtilitate. vt voluit Barto. in. l. si quis in conscribendo p allegata sed si pncipaliter respicit priuatam vtilitatem potest seperari a publica q. attenditur illud quod pncipaliter fit z nō illud q. scōario z in consequentias vt in. d. l. si quis nec cas. Et ad contraria allegata per Bar. respondet primo ad. d. l. de die. ff. de pac. dota. q. pactum ibi id reprobatur ideo q. concurrunt vtilitas publica z priuata eque pncipaliter. vt ē tex. in. l. i. ff. so. matri. vbi dicit expedit reipublice dotatas esse feminas z sic pncipaliter eque respicit publicam vtilitatem z priuatam. z faciat glo. in. d. l. si quis in conscribendo z gl. in. d. s. quia vero in auct. vt matres debitrices vel creditrices que dicit q. in. d. l. de die ē cōmunis vtilitas reipublice z mulieris. ergo debet intelligi eque pncipaliter. z istud sentit Bar. in. d. l. i. in quarta oppositōe vel dicas q. ibi priuata vtilitas non potest seperari a publica ita voluit Barto. in. d. l. si quis in cōscribendo. Item respōderi potest ad. l. ij. z ad. l. quēadmodum. C. de agri. z censi. q. ibi pncipaliter agitur de publica vtilitate ideo priuata pactione tolli non possunt. Est enim publica vtilitas vt agrozum cultura nō deseratur z fiat copia frugum z istud videtur velle gl. ibi in ver. vendi. z ē q. glo. insti. de iusti. z iure. s. si. super ver. iure puato dicit q. fere p omnes illos tres libros codicis tractatur de iure publico auctoritate z vtilitate sicut in. l. i. ff. z. C. de iure fisci cum simil. in quibus pacto puatorum non derogatur vt hic z ideo non est ratio q. concernat vtilitatem priuatam pncipaliter z secundario publicam. z q. illud sit verum probatur sic sufficit respōdenti dare instantiam. t. q. i. c. sicut vrgen. sed daf instantia q. illa dispositio non respicit priuatā vtilitatem ergo. Donec etiam vt habet in. d. l. ij. q. habebat fundum sterilem z sic in vtilem in quo habebat seruos vtilis certe vtile fuisset sibi vendere fundum z retinere seruos z sic illud ius statuēs sibi duz siue colonis vendi nō posse affert incōmodū z

29

dampnam huic posset dici q̄ tunc respiciat utili-
tatem emptorū cui eo ipso q̄ fundus est venditus
consentur serui venditi z sic esset eō si poneret in
emptore z esset fundus sterilis z sui i vtilis ideo
potest melius dari instancia indonatore prout ē
loquitur. d. l. ij. Nam si quis posset fundum steri-
lem per se donare iste faceret quod facere nō vult
ex quo oportet etiā seruos donare z isto casu nul-
lus utilitatem respicit cum illud dicatur bonum
sive benefactum quod mihi placet. l. si. ff. de usu.
z habi. z satis lucratur qui implet suam volunta-
tem vt voluit glo. i. l. pe. ff. d. condi. ob causas. ab-
surdum enim videtur dici q̄ illud respiciat meam
utilitatem quod non permittit mihi de meis reb⁹
disponere prout volo z per consequens. d. l. de die
z. d. l. ij. z. d. l. quemadmodū quas bar. allagant
in. d. l. ius publicum. z in. d. l. si quis in conscriben-
do. nō obstant huic conclusioni ¶ Et ex istis elicitur
zelusio elegans q̄ vbi ius respicit priuatā uti-
litatē p̄ncipalr z p̄dario publicā p̄t tali iuri p̄ua-
torum pactō derogari quod est contra antiquā z
modernam iuris prudentiam in vtraque censura
z est hec conclusio excellentis doctor. Joan. de
ana. archidiaconi bononiensis qui erga pauperes
Iesu Christi fuit liberalissimus z maxime erga
eos qui gradum doctoratus sumptuari erant nun-
quam enim excessit dimidiam partem sue merce-
dis ego vt fuem bonos mores z laudem debitas
tribuam merenti retuli vobis doctrinam suam i
d. l. ius publicum. vt simili exemplo ducantur po-
steri z legentes z scribentes ita facere quod est p̄
multos idiotas ascendētes cathedras z attribuētes
sibi labores meos vt videtis pro quo liber il-
lud dicere deus laudem meam ne tacueris. sed ego
muroz vehemēter de. do. io. de ana. q̄a refert bar.
allegare tria iura z ad illa tria respondet s̄ re ve-
ra bar. allegat. vj. iura vj. l. quos prohibet. ff. de
postula. z. l. miles. §. veteram. ff. de procura. z. l. ij.
§. sed quia veremur. §. de iura calump. z ad ista iu-
ra nec flexit aīuz neq̄ oculos simile faciebat. do.
meus io. d. uno. reprehēdens aliqua dicta ange-
lō referebat omnes leges quas angelus allabat
pro sua opinione ego cum p̄tra eum arguebā sum-
me ponderabam iura ad que ipse non respōdebat
in sua lectura de quo non recipiebat honorem s̄
mihi videtur q̄ opti. bar. z cois sit pura veritas q̄
ad oculum ostendo z pondero q̄ io. de ana. male
ponderavit in sua repetitione dicta bar. in. d. l. ius
publicum. ideo dato malo principio maluz datur
fundamētuz alias sequit. c. cum paulus. c. p̄ncipi-
patum. i. q. i. nam bar. in. d. l. ius publicū. dixit q̄
doq̄ aliquid statuitur ex causa publice utilitatis
licet illud respiciat p̄ncipaliter priuatam utilita-
tem renunciari non potest pacto priuatorum z al-
legat. d. l. de die z similia iura z sic licet vt mulier
sit dotata respiciat p̄ncipaliter propriam z pri-
uatam utilitatem cum propter publicum bonum
introducitur est. ergo sequitur q̄ debet actendi cā
finalis ieroductura vt. l. eaz quā. C. de fideiōmī.
l. si pater. C. de here. institue. Nam finis est causa
causarum z omne agens agit propter finem z fi-
nis est qui mouet agentem cuz ergo propter publi-
cam utilitatem fuit ieroductū ergo publica util-
tas actendi debet. l. sigs nec causas. ff. si cer. peta.

25

neque bar. vtitur illis verbis. secundo vt dice-
bat io. de ana. imo dicit q̄ propter publicam utili-
tatem leges ille introducte sunt licet ergo respiciat
at p̄ncipaliter priuatam utilitatem nihilominus
actendetur causa propter quam. l. in troducta est
vnde ista stant simul q̄ actus tendat p̄ncipaliter
ad priuatam utilitatem z tamen. l. fuit super eo i
troducta ob pulicam utilitatem p̄terea arguo
sic vbiunq̄ actus est mixtus ex duobus z est in-
diuisibilis magis dignum attrahit ad se minus
dignum tex. ē sing. in. l. si comenez. ff. quēadmo-
dum fui. amit. sed ita est improposito q̄ istud ius
est mixtum ex publica z priuata utilitate ergo uti-
litas publica attrahet z ad se priuatam totum
censet utilitas publica ratione comunis vnionis
z coniunctionis ergo non poterit pacto priuatorū
derogari tene menti quia hec ratio dicit in vni-
uerso. ¶ P̄terea faciat vbi cūq̄ nō possumus
venire ad p̄missum nobis nisi assumamus pro-
hibitum nobis licitum est ad hoc vt deninamus
ad p̄missum casus est singularis in. l. si vietum
aut stratus. ff. de. re. iudi. ita dicemus z eō ad hoc
vt non deueniamus ad prohibitū cessabimus a
permissio si vtēdo nobis permissio necessario de ve-
nimus ad prohibitum sed improposito nostro re-
nunciando priuate utilitati renunciamus legi in-
troducte ob publicam utilitatem ergo cessabim⁹
a permissio ne per hoc deueniamus ad prohibituz
faciat ē simile quod voluit do. ab. in. c. i. de p̄-
scrip. vbi dicit q̄ si capitulum est negligēs in re co-
muni sibi z ep̄o q̄ vacante sede ep̄opali nō currit p̄
scrip̄cip. etiā ep̄iscopo negligente z sic propria ne-
gligētia non nocet si exca infertur p̄iudiciū rei
prohibite p̄iudicari z allegat in argumentū. d.
l. si comunē z adduco q̄ vo. idem do. ab. in. c. si. §.
iure patro. q̄ si clericus z laicus habent ius patro-
natus in simul legatus de latere non poterit illud
p̄ferre l̄ sic duntaxat spectaret ad clericum posset
legatus de latere illud conferre ideo ne deueniat
ad prohibitum cessabit a permissio facit. c. cum di-
lectus de iure patro. facit quod voluit bar. in. c. i.
quib⁹ modis se. amit. z alibi istuz passum sapienē
enucleauit z per cōsequens comunis op̄io. reddidit
verior ex istis ob missis hui⁹ que voluit optim⁹ doc-
tor io. de ana. in. d. repe. l. ius publicum. z ad eius
argumenta superius formata exp̄dictis facilis
est responsio tene menti quia hec nulla resonante
scriptura percepi si quid boni est laudetur p̄ n̄ q̄
in celis est. ¶ Excipit hic io. cal. quatuor casus in
quibus non potest renunciari iuri pro se introduce-
to Primus est in. l. si. C. de pac. pignozis. Secun-
d⁹ est in. l. cum. hij. ff. de transac. Tertius est in. l.
cum precario. ff. de precarijs. quartus est i. l. i. hoc
iudicio. ff. comu. diuidum. ¶ Secūdo tangit ista
glo. an mulier posset renunciare veyano conclu-
dit q̄ sic quia est introductum in mez fanorē mu-
lieruz ideo voluit glo. in. l. i. ff. eo. §. iaco. de are-
pe. z ange. in. d. l. si quis in conscribendo. tenēt q̄
non possit etiam si fuerit certificata de illo priui-
legio specificē z mouentur quia illud priuilegiuz
fuit concessum mulieri propter fragilitatē s̄ bar.
in. l. generali. C. ad vell. super hoc passu distinguit
cuius distinctionem formaliter refert hic do. ab.
¶ Tu vide eundem bar. in. d. l. ius publicum z in

26
d. l. generalit̄ z in. l. si. §. pe. ff. ad velt. z in. l. sciendum. ff. de ver. ob. z in. l. doli exceptio. §. diuerso ff. de noua. z in. l. sit opus. §. si quis iurauerit z in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iur. iur. z plene per sali. in. d. l. si. §. pe. z comunis opi. ē q̄ renunciari potest vt hic per io. an. z do. ant. z faciat quod voluit fed. d̄ senis consilio. cc. xix. z quia fama est notissima lesbo optimo dicente poeta distinctionem bar. non. reffero. ¶ Sed considero vnuz q̄ est nouū in hac mat̄ia z est inuētio mea q̄ huiusmodi renunciatio de iure nō tenet quidquid dixerit comunis docentum opi. quod sic ostendo cuius renunciatio que est contra bonos mores nō t̄z quia bonis moribus priuatorum pacto nō derogatur. l. quidam in iure. ff. de dona. sed ztra bonos mores est q̄ mulier intercedat pro alio z renūciat auxilio vellyano iste est format̄is i. l. i. in ver. bonis moribus. ff. ad vellyano ergo sequit̄ q̄ renūciare non potest quare ergo tantum laborauit antiquitas circa hoc z ad illuz tex. nō aduertit iuxta illud oculos h̄nt z non videbūt z ex hoc cōfunditur doctor. z comunis inquantum dicunt q̄ si mulier iurat non venire contra intercessionē lz non specificetur sibi auxilium vellyanum q̄ nichilominus iuramentum illud habet virtutem clause specificate plene hic per do. an. allegat sing. tex. in glo. l. cumpat. §. filius matres. ff. de l. ij. pro qua doctrina dico esse casum meliorem de corpore iuris in. c. ex rescripto de iur. iur. de quo. p̄ scribentes in. c. cum cōtingat eo. ti. nihilominus dico confundi illam doctrinam per illum tex. quia iuramentum contra bonos mores non obligat iurantē. c. non est obligatorium de re. iur. li. vj. dat tamē distinctio an sint boni mores civiles de quo dicendum vt ibi per doctores. ¶ Item adde inquantum dicunt q̄ si mulier obligat se in iudicio pro alio vestitur calore iudici illa in tercessio z t̄z z dicunt esse casum in. d. l. si. §. pe. ff. ad vellyano q̄ si recte ponderet ille tex. non probat illud ad q̄ comunit̄ allegatur ibi. n. nō dicit tex. q̄ mulier intercesserit pro alio in iudicio sed q̄ parata erat subire iudicium pro eo pro quo intercesserat vnō sustentatur intercessio ex aliqua iusta causa non ex eo dumtaxat q̄ facta fuit in iudicio z vidi quādam apostillā manu propria prestantis. doc. io. de ana. ad repetitionem. d. l. ius publicū. ¶ Colligit etiā glo. ista q̄ beneficio macedoniano renunciare nō potest z cū hac glo. transeunt omnes nemine discrepante. ¶ Tu pōdera tex. in. l. i. ff. ad macedonianuz vbi dicit tex. dicit q̄ ē res pessimi exēpli. nō potest pactum priuatorū inducere rem exēpli pessimi faciat. l. si quis aliquid. §. qui abolitionis polum. ff. de pen. in ver. res pessimi exēpli est nam ab omni eo q̄ h̄z speciē mali iussit applus abstineri c. cū ab omni de vita z bone. clericorū dicit ēt ibi tex. q̄ ztinet malos mores z per zsequens est cōtra bonos mores z ideo pactum non valet. d. l. qdam in iure dicit etiā ibi tex. q̄ p̄rat cās peccandī z est causa sceleris ergo sequitur q̄ non valet tale pactuz. l. cōuenire. ff. de pac. dota. l. sine hereditaria. ff. de neg. gestes. bar. tamen in. l. si quis in conscribendo. C. de pac. dicit quod cum istud ius fuerit principalit̄ introductū in odiuz creditorū si renunciatio ē causa vt cesset illud odiū tenebit talis

27
renunciatio. l. si. C. ad macedo. als secus. l. tam z. si. ff. eo. ¶ Et Pondera quia vbi esset tex. d. l. si. C. ad macedonianum audire dicere dictū bar. z comūē fore sp̄prehēsiōē dignū quia cū huiusmodi renunciatio sit res pessimi exēpli z sic causa sceleris z prestet materiaz peccandi z sit fondata sub malis moribus vt decidit tex. d. l. i. sequit̄ necessario q̄ illa renunciatio p̄a non tenet z propter puitatē meā ēgo nescio videz̄ spiritu quo sp̄atō ita statuit in. d. l. si. cum illa remissio contineat quatuor in z uententissima quoz q̄libet sufficiens est ad cam in fringendaz sed posset dici illud q̄ apud Danē scribitur vlti. cossi quola done sepuote cio che se vole z piu non domandare. l. i. ff. de zsti. p̄nci. pōdera tamen quia dici posset q̄ licet macedonianū fuerit introductum in odium creditorū tamen p̄cipaliter fuit introductum in fauorez p̄m et ideo actendit̄ principalis cā fauoris z licet sit res pessimi exēpli vt dictuz est procedit̄ respublica creditor. Et sic odium zsequens subcumbit fauori principalit̄ z ista videt̄ recta decisio. d. l. si. tene mēti quia per alios non ponit̄. ¶ Quarto no. ex glo. q̄ minor nō potest renunciare beneficio restitutiōnis in nitegrum quia tam in fauorez minoris q̄ in odium ztrahētum secum introductum est comunit̄ tamen tenetur q̄ existens minor renunciare nō potest sed factus maior bene pōt vnde hic scribētes z glo. in. c. i. co. ti. li. vj. z. i. l. si iudex cū cūcto. ff. de minor glo. ij. querit si laici possint z sentire in iudicē alienū z respōdet sic in civili causa nō in criminali. l. in criminali. C. de iur. o. iud. scribētes hec limitant quando laicus esset subiectus ratione nude iurisdictionis secus si rōe feudi vel alterius vesti. quia tunc in causa civili nō posset in alienuz iudicē consentire pro quo vide bar. in. l. i. §. z post operis. ff. de oper. no. nō. z. l. i. ff. de iud. late dixi de hoc in. c. cetex. s. ti. i. vide. c. extransmissa z ibi dicta. s. eo. ¶ Et in q̄tuz glo. dicit secus in criminali idem voluit glo. in. c. in nolita. xj. q. i. s3 glo. p̄ v. forte tenuit̄ p̄riū dūmodo iudex in quez sit prorogatio habeat mezz impitū vt in. l. i. C. de iur. o. iud. in glo. si. de hoc dixi plene post alios in. c. p. z. g. de offi. dele. z vide inno. in. c. de causis. eo. ti. vbi. etiā dixi glo. z bar. in. l. i. interueniētes. ff. ad munnicip. spe. in. ti. de cōpetētis iudicis aditione. §. i. ver. s3 nunqd z zcludit̄ q̄ nō pōt fieri prorogatio ad speciē oīo diuersaz ideo d̄ mixto ad mezz sp̄ciuz nō fit prorogatio vide. Li. in. d. l. i. z alios in. d. c. p. z. g. z. d. c. de causis prorogatio enī ē extensio. l. s3 suauente. ff. de precario ideo illud q̄ nō ē extēdi nō pōt. c. significasti. j. co dicit tñ Guido de suzariain. l. si z uenerit. ff. d̄ iur. o. iud. que reffert z sequit̄ Jo. an. in addi. spe. in loco allato supius q̄ lz q̄s prorogēt̄ iurisdictionē cā. criminali tñ iudex p̄p̄riū potest̄ igref̄ ex suo proprio officio in casib⁹ in qb⁹ pōt̄ ingreere quia p̄ factum partis nō d̄z impediri iurisdictione iudicis ¶ Querit̄ ēt ista glo. an clericus possit̄ p̄promittere in laycus vt in arbitriū sine licētia sui episcopi z decidit̄ q̄ sic q̄ procedit̄ in bonis suis p̄ri monialib⁹ s3 in reb⁹ ecclie dic. vt in. c. cūz t̄p̄e de arbi. z facit. c. exposita z. c. dilecti de arbi. z a ztra rio s̄p̄. c. ztingit. eo. ti. z pōt̄ ēē ratio qz iudex habet iurisdictiones ideo per prorogationē subiec-

retur clericus iurisdictioni iudicis secularis quia
 prozogatio extendit iurisdictiones inprozogatem
 l. i. r. ij. ff. de iudi. fieri non potest circa clericum qui non
 potest subicere se iurisdictioni seculari sed arbitri non
 habet iurisdictionem sed quandam notionem et statim dicto
 suo intuitu pene si promisso apposte. l. ait pretor
 ff. de re iudi. c. dilecti. de arbi. et presertim. procedit
 dictum huius glo. quando promictit in laicum ut
 arbitrum et arbitratozem nam talis est quidam amicabi
 lis propositus inter pres in auct. si vero attingerit. C. de
 iudi. et p. Anno. in. c. quinta vallis de iur. iur. et bal.
 l. si societate. s. arbitrator. ff. pro so. et pl. vic. d.
 ab. i. quodam suo elegati. s. i. cip. atiga ordinem
 sultadit et est. c. xxvii. vbi consuluit quod clerici po
 sunt in rebus patrimonialibus promictet in laicum
 et subicere illam in causas statutis mercacie quo ad
 ordinem processus et quo ad decisiones cause non tamen
 possunt excludere a se privilegium in munitatis vel
 pnone in dultu ipsius clericis quia illa concessa sunt
 toti collegio clericali non autem singul. personis
 ideo i illis non valet renunciatio et aliat istu tex. et
 attingit de sen. exco. Nam partes possunt inter se con
 venire ut certa sententia feratur per iudicem et iudex
 in hoc debet sequi conventione partium. l. si conenerit
 ff. de re iudica. Nam pretor ad aliud non redit nisi
 ut partes ad concordiam deveniant. l. i. s. unde querit
 ff. de opis. nu. no. et ideo glo. in. c. significasti. j. eo.
 dicit quod clericus potest a probare sententiam lata a iu
 dice non suo et habebit talis sententia vim pacti ut est
 tex. cum glo. in. l. ij. C. cosa vtriusque iudicij. ergo. eo
 de modo possunt se subicere sine late ab alio iudi
 ce ut habeat vim pacti facit glo. in. c. cum clericis
 de foro prope. vbi clericus litigans cum layco in foro
 laici tacite subicit se statutis ipsius laici quo ad or
 dinem iudicij voluit io. cal. in. questione sua incipiente
 Statuto cauet facit quod voluit do. anth. et late
 ibi dixi in. c. quod clericus. s. eo. glo. in. ver. protrabant
 querit quando dicit clericus protrahi ad iudicium
 seculare respondet quando trahit inuitus ideo di
 cit spe. in. ti. de. prope. iudi. adi. s. i. ver. s. quod quod ad
 hoc ut appareat quod inuitus fuit tractus de protesta
 ri se clericum et non de coram illo respondere et si iudex
 sibi precipiat ut respondeat tunc protestet hoc fa
 cere viribus prefecture. i. metu ipsius iudicis hoc est
 vult hic Jo. an. quod silius secundum do. abb. hic uti
 le est ut ipse reus non puniat Nam quo ad hoc ut
 ipse reus non puniat et ut sequatur quomodo pene
 utilis est protestatio ista sed quo ad penam infligendam
 litigatori non est opus an inuitus an sponte cleri
 cus ibi litiget cum est sponte hoc non possit ut in lra
 patet fm. do. abb. mibi videtur dicendum quod ista est
 cautella utilis et non necessaria quia satis dicit in
 uitus et apparere inuitus ex quo instante laico est
 citatus coram laico et alio sing. dictum hosti. in. c. pre
 terea de iure patro. quod refert ibi Jo. an. quod clericus
 semper dicitur inuitus solvere si precessit peticio
 laici. Ita dicam quod si ad petitionem laici pronoca
 tus est ad iudicem secularem clericus videatur inuitus
 litigare tene meti illud dictum pro quod in qua nunc
 sulo si precessit peticio patris qui est princeps indo
 mitus et terribilis erga filium ordinandum ad sacros
 repugnante ut dicatur inuitus assumere ordines et non
 sponte ex quo precessit peticio patris. Glo. in.
 ver. pdant. format duas questiones Primo an isti

debeat perdere causam ipso iure an per sententiam et con
 cludit quod per sententiam hoc opus tenetur coram. al
 legat io. an. in. argumentum. l. i. ad. fi. C. de assertio
 ne tollen. et l. quicumque. C. de hereticis. facit non. per
 glo. in. regula in. pens. li. vj. et in. autem. habita. C.
 ne filius pro patre et l. in. criminali. C. de iur. o. iu
 di. Nam vbi pena imponitur per verba futuri temporis
 sunt canon ferende sententie ut no. glo. in. c. quibus
 de elec. et in. d. regula in. pens. do. ab. post. do. ant.
 distinguit hoc modo quodque lex promulgatur per ver
 bum preteriti temporis et regulariter est late sententie. c.
 cupientes. s. ceterum vbi glo. in. ver. suspensos de elec.
 li. vj. facit. c. iij. de testi. cog. glo. in. c. quicumque de
 hereti. li. vj. que dicit. quod per verba ista sit inno
 datus fertur ex communicatio in continenti idem sentit
 glo. in. d. l. in. criminali et hoc verum nisi alio iure ap
 pareat quod sit ferende sententie et sic intellige quod non. in. c.
 ij. s. eo. quibus verba non preferunt preteritum et tunc
 si sint declaratoria est canon late sententie ponit ex
 emplum si dicat de cernimur viribus carere tex. et glo.
 f. c. novit de his que fiunt a prela. Si autem sunt ver
 ba dispositiva et tunc si sonant in futurum et respiciant
 actum iudicis puta puniat excolet cadat pdat et si
 milia et tunc in dubio est canon ferende sententie nisi
 addatur aliquod verbum per quod appareat quod sit late sen
 tentie puta ipso facto eo ipso et similia facit glo. in
 dicta regula in. pens. tex. et glo. f. c. si religiosus de
 elec. li. vj. glo. in. d. c. quicumque de hereti. li. vj. Et
 si in lege apponatur hoc verbum subiaceat excomuni
 catis dicit quod non requirit alia sententia all. c. sigs sua
 de te. xij. q. iij. et ita limitant ea que non. in. d. re
 gula in. pens. li. vj. et ita venit do. abb. hic. In
 dubitater passus iste quotidianus et frequens est et ege
 ret investigatione non mediocri latius tamen loqui
 tur hic do. ant. Ego ante omnia pondero tex. in
 c. placuit. el. p. xi. q. i. vbi dicitur tex. proprio bono
 re priuef quo casu licet illud verbum sit futuri tem
 poris nichilominus est canon late sententie et non fe
 rende iste est tex. distincta doctrina omnium docto. in
 l. si quis maior. C. de transac. vbi dicitur istud ver
 bum priuef esse naturaliter priuatius et propter hoc
 inducit canonem late sententie ex quo sequitur vnum quod
 videbitur nonum quod glo. et doctores hic vehementer
 errant quia cum iste tex. ex tractus sit de dicto. c. pla
 cuit ponente concilium cartaginense ergo de intelligi
 fm. dispositionem illius arg. auct. de filiis ante dota
 lia instru. natis. ec. l. mibi. ff. de pignen. cum emaci.
 liber. Et si quispiam opponat de. c. placuit. el. ij.
 xi. q. i. vbi ponitur concilium cartaginense et tamen tex. videtur
 verbo pdat quod est canon ferende sententie ergo debet
 actendi ille tex. et non primus tex. quod indubitanter
 non obstat ista responsio quod posteriora iura intelligenda
 sunt fm. priora. l. s. et posteriora. ff. de. legi. et
 plus dico quod illud verbum pdat est canon late sententie
 et intelligit ipso iure quod de natura sui est priuatius huius
 annexa priuatiue Et adduco elegans silius do. pe.
 de ancha. quod incipit ex in curia et negliam et in ordi
 ne est sextum positum inter silia io. cal. vbi. s. sultat
 quod licet verba sint futuri temporis tamen si sunt
 sui natura priuatiua sunt canon late sententie
 et ponit exemplum de hoc verbo perdant et per con
 sequens iste tex. ponit canonem late sine tene menti
 quia est mea in veterio contra omnem iuris prudentiam
 Secundo pondero quod lex apponat penam per ver
 o ij

30
ba futuri tēporis videt̄ q̄ sit canon late sententie
z non ferende z ad hoc adduco tex. 2iūcta glo. in
l. i. probū fenus. C. ex qbus cau. infam. irrog. quē
tex. didici i quadā apostilla scā manu io. de ana.
in. l. i. criminali. C. de iuris. o. iudi. z adduco ego
tex. in cle. sepe. ad si. in ver. non erit irritus de ver.
fig. vbi est verbū futuri temporis z tū est canon la
te snie adduco ēr tex. z bal. i. l. i. C. de secun. nup.
vbi per illa verba sit bānitus inducitur canon late
snie z nihilominus est futuri tēporis ergo febrici
tat cōmunis doctrina docētū. z p̄ illū tex. substē
tas glo. in. c. q̄cunqz de bere. li. vj. z glo. in. c. si q̄s
clericis de vita et ho. cle. que voluit q̄ si lex vti
istō verbo sit ē canō late sentētie dicit tū ibi glo.
q̄ si lex vtitur istō verbo fiat est canon ferēde sen
tentie z per consequens non bene dixit glo. in. c.
ij. s. co adde ēr pro comuni doctrina doctoꝝ. l. i. i. ub
em. s. sane. C. de sac. sanc. ecc. z glo. in. l. i. C. ne
liceat potē. z in. c. cor. di. de app. li. vj. z vide bal.
in. d. l. i. i. ubem. s. sane vbi dat lōgā z p̄lcras di
stinctionē circa istū passus. adde ēr in q̄tū dicit doc
tores hic limitādo cōm doctrinā nisi apponatur
verbū d̄ natura sui p̄uatiuz q̄ lz v̄bū sit futuri tē
poris est canon late sententie propter illud verbū
Ego addo q̄ si apponatur verbū spoliatur q̄ itel
ligitur ipso iure p̄iuatus sed p̄ illud verbū indu
citur executio facti iste est tex. elegans in. c. si. de po
stu. p̄ quē tex. refert ibi do. ant. ita fuisse in facto
decisus facit. c. ex tue z. c. si. de cleri. nō residē. c.
quia laici de iur. patro. c. cū clerici de pactis z ibi
gaspar. d̄ cald. c. fraternitati. z. c. postulasti de cle
ri. excō. minif. c. pe. de collusionē detegen. c. cū oliz
de rez permuta. ē. de multa de preben. c. q̄ in du
bijs de renūc. Idem dicas si apponatur verbū re
moueat est enī canon late sentētie. c. q̄relā in verbo
remouētes de iur. iur. c. cū dilecti in ver. remouē
c. ad petitionē. c. qualiter el. ij. de accusa. c. ad fal
sarioꝝ de cri. fal. c. ex litteris de excess. prela. c. in
nra de proen. aūc. de deffen. ciui. s. intermi. l. i. s.
remouet. ff. de postu. l. i. pubcribz. s. i. ff. de suspec
tuto. idē si apponatur dictio oīo glo. sing. est in. l.
i. s. si pecuniā. ff. de posi. quā sic allat. l. o. ro. in
notabilibz suis in primo vide. c. volentes de offi.
del. z in. c. accepim. de pactis z in. c. qualiter el.
ij. de accusac. z vide que dixi in. c. qualiter d̄ iudic.
Idem dicas si dicatur funditus perigrina ē glo. in
l. decernimus. C. de sac. sanc. ecc. de qua facit fe
stū bar. in tractatu de tiranno quē ad hoc allat
lo. ro. in p̄mo suo notabili z ego. allego casū in. c.
nullus el. p̄. ij. q. ij. Idē si apponitur verbū ca
reat qz licet proferatur in futuro tēpore est tū canon
late sententie ista est glo. sing. fm. ange. in. l. p̄oui
dendū. C. de postu. per quē prebet prestans lumen
ad multa iura hinc inde sparsa vtētia hoc verbo
careat vt in. c. dispendia in ver. careat de rescrip.
in. vj. z in. c. sedes appostolica in. ver. careat impe
tratis z adduco in testē pe. de ancha. in p̄silio al
legato superius vbi dicit q̄ si vassallus fuit negli
gens circa feudū cecidit a feudo ipso iure ex eo qz
iura feudalicia exprimūt illud verbū careat z allat
glo. in. d. l. p̄ouidendū q̄ est p̄tra multas doctri
nas bal. erronee datas qz nō p̄derant naturam
verbi careat z idē dicit do. pe. de alijs verbis ha
biētibz annexā naturā p̄uatiā z ponit exemplū

31
de verbo cadat z de verbo p̄dat tene mēti p̄dic
ta. Et pondera qz p̄ cōm opi. videt̄ tex. vulga
tus s̄ ad hoc propositū p̄sideratus a nemse in. l.
prolatā. C. de sen. z in. l. o. iudi. in ver. auctorita
tē rei iudicate nō obrinebit vbi claz ē q̄ sentētia
lata causa nō cognita est ipso iure nulla vt p̄ bar.
z alios ibi z p̄obaf̄ i. c. cū ex literis d̄ ininte. resti.
z nihilominus lex illa p̄tinet verba futuri tēporis
tene menti qz p̄quassabit capita in fra multozum
z idē dicas si apponatur verbū nudez qz lz sit futuri
tēporis tū est canon late sentētie ita hac nocte le
gēs archi. x. di. c. si quis didici expōit enī ver
bū nudez ipso iure idē dicas si apponatur hoc ver.
bū p̄otin. iste ē casu ellegās i. l. ij. C. vt lite pen.
z ibi vide. bal. z adduco tex. in. c. virgibz. xxvij. q.
ij. Idē dicas si apponatur verbū penitus quia ē
canō late sentētie glo. est ellegās in. l. qui aduoca
ti z ibi per do. raphalel. C. de postu. facit. c. sedes
app̄la. i. ver. penitus de rescriptis z in. c. clerici in
ver. penit. de offi. del. z i. cle. pastoralis. s. qm̄ de
rescriptis z in. c. i. de postu. prela. li. vj. z in. c. cupi
entes. s. q̄ si per viginti de elec. li. vj. Idē dicas si
apponatur verbū nullatenus qa intelligit̄ ipso iure
ista est glo. multū sing. in aūc. si qua mulier. C. ad
vell. z de ea fecit festū do. car. in. c. super litteris d̄
rescriptis facit tex. in. c. p̄stituim. in ver. nullate
nus. ij. q. v. c. illud in ver. nullatenus de excess.
prela. c. qz frustra in. ver. nullatenus de vsur. glo.
magistra in cle. i. de seq̄s pos. z fruc. Idē dicas si
in lege dicatur nullas vires habeat quia lz verbū
si futuri tēporis tū est canon late sentētie adduco
c. si motu proprio in ver. nullas vires. C. quando
prouo. nō est necesse z. c. ad aures in ver. nul
las vires supra. de rescriptis z in aut. vt cum de
ap. cognoscitur. s. sin aūc. in ver. nullam vim z in
c. ex litteris in ver. nullam de offi. del. Idem si ap
ponatur verbum vltorius text. est in. c. cum ac
cessissent de p̄sti. hoc voluit ibi bal. Idē dicas si
dicatur annulēt talit̄ q̄ casset̄ quia sunt verba late
sentētie ita dixit bal. i. ti. d̄ pa. p̄stātie. prope. p̄n. i
vñ. feud. refert hoc dictū lo. ro. in suis no. in p̄n.
Idē si dicatur omnibz modis glo. est in aut. vt d̄
functi funera quā allat pro sing. lo. ro. in suis no.
in p̄n. Ego alio casuz in. c. i. de cleri. excō. minif.
Idē si dicatur mor. qz intelligit̄ ipso iur. sollēpnis
est glo. in. aut. de incest. nup. s. sancim. idē si dica
tur eo ipso. c. lz canon de elec. li. vj. idē si dicatur
omni iur̄ p̄uec̄ ita probaf̄ in aūc. d̄ litigiosis. s. om
nem ita colligit ibi ange. per illuz tex. Idem si di
catur oīo modo ita probatur in. c. super literis d̄ res
criptis Idem si apponitur verbum ipso facto ita
probatur in. c. pro humani de homi. li. vj. Idē si
apponatur verbū libere qz intelligitur ipso iure. l.
impialē. s. callidis de prohibita feu. alie. per fede
ricū ita colligit ibi bal. ego allego. cle. i. de penif̄ i
ver. liberet reuertatur z in. c. i. de vsur. in ver. li
bere reuertatur z in cle. si. de p̄uillie. in ver. libet̄
z in. c. i. de reg. li. vj. in ver. libere cū sy. z accedat
ad predicta q̄ singularit̄ voluit Lx. in. l. ij. C. de
legi. vbi voluit q̄ si lex apponit penam infamie z
verba sunt p̄tis tēporis odio pene nō est canon la
te sentētie sed ferende nisi apponeretur verbū
ipso iur̄ sequitur bal. ibi de quo dicto facit festum
do. car. in. c. ad audientiam d̄ deci. z adduci poss

32

tex. elegans in. l. cū ancillis. C. de incestis nupt.
 ex quo tex. bal. ibi colligit q̄ omnis pena requirit
 sententiam iudicis. l. q̄ ad statū. ff. de penis. Idez
 si apponatur verbuz frustra qz est canon late sentē
 tie. c. qz frustra de vsur. l. frustra. C. d̄ nō nu. pecu.
 vide quod late scripsit io. de uno. in 2mento. l. pe. §
 ad crimen de pub. iudi. z idez dicas si apponatur
 verbū abiciatur tex. ē elegās in. c. i. de clerico non
 ordinis. idem dicas si apponatur verbū euellatur
 est canon late sententie sing. est casus in. c. i. de bo
 mici. z uide tex in. c. i. de vita z bo. cler. li. vj. et ibi
 Domi. vbi probatur q̄ licet verbuz sit futuri tem
 poris tñ si apponatur ipso iure est canon late sen
 tentie. ¶ Et inquātū superius dixi de ver. penitus
 vide cle. fi. de penis. c. olim de inur. c. cū ex inuinc
 to de oper. no. nunc. c. dilectus de excess. prela. De
 verbo nullaten⁹ vid. c. l3 cāz d̄ probac. c. pe. de p̄is
 c. pueri. i. q. i. c. illud z. e. i. de excess. prela. de verbo
 pro: sus vide. c. pen. de penis z vide ange. i. l. deni
 q3. § tibi. ff. q. pot. i. pigno hab. vbi dicit q̄ v̄bum
 mor est canon late snie all. glo. i. §. sancim⁹ i aut.
 de incest. nup. z subdit q̄ omnis canon qui est la
 te sententie dicitur executor sen executio allat. c.
 licet canon de elec. li. vj. et ideo nō erit necessaria
 snia allegat glo. in. c. quā sit de elec. li. vj. dicit tñ
 q̄ erit necessaria snia d̄ claratoria z allat elegā.
 glo. in auc. de tabellio. §. pe. z allat bal. in. l. in
 bemus. §. sane. C. de sac. sanc. ecc. ¶ Et limitat
 nisi de hoc esset publica fama glo. dicit esse sing.
 in. l. cum lege. ff. de testa. facit sing. tex. de ista snia
 de claratoria in. l. eius qui delatorem. ff. de iur.
 fisci z q̄ voluit ibi bar. z idem bar. in. l. mani
 feste. ff. de iure iur. z in. l. tutor si petit. ff. de tu
 to. z cura. da. ab. hys z in. l. imperator. ff. de iure
 fisci. z glo. in. c. cum secundū leges de here li. vj.
 z q̄ no. in. c. ij. de prescri. li. vj. z in. cle. i. de cen si
 z in spe. de petito. z possess. §. qm̄ z per so. an. ibi z
 per bal. in. l. que sub cōditiōe. §. fi. ff. de. condi. in
 sti. z in. c. i. §. vel filia in. ti. quibus mo. fe. amitt.
 z plene per do. pe. in. d. c. cū secundū leges. ¶ Sed
 pondera vnū q̄ glo. in. c. 2missa. de elec. li. vj. de
 struit omēm hāc doctrinā voluit enī q̄ vbi impo
 nitur pena ipso iure fit executio an̄ declarationez
 q̄ ē mirabile z vide bal. i. c. i. in. ti. qlit̄ dñs fe. pro
 pe. pue vbi dicit q̄ licet culpa sit notoria si tñ requir̄
 factū iudicis semp̄ ē necessaria sentētia z io pul
 cre dixit idē bal. in. l. cū fr̄ez. C. de hys quib⁹ vt i
 dig. q̄ notoriū nūquā habet vires ad deponēdū
 aliqū vel ad priuādū nisi sequat̄ sentētia depōsi
 tionis vel priuationis z io licet aliqs prelatus sit
 notorie criminofus non tñ p hoc est deponitus ip
 so iure etiā si sit homicida z dicit fuisse pegrinus
 dictū innoc. in. c. cū nostris de 2cess. preben. z iō
 dicit q̄ licet aliqs sit notorie prodigus tñ nisi sit ab
 administratiōe bonoz deponit⁹ p sentētiāz pōt cō
 trahet. l. i. ff. de cur. fut. no. in. l. i. ff. de verbo
 obli. z in. l. is cur. ff. de testa z idē voluit bal. in. l.
 si maritus. C. de dona. iuter viz z vro. z pro isto
 dicto Inno. ego alio tex. in. c. veritatis de dolo z
 2tu. vbi hoc voluit bal. quod dictū videt̄ proce
 dere quādo est tale delictū q̄ non importat priua
 tionē ipso iure vt est in homicidio vt in. c. ex l̄is
 de exces. prela. z ideo nō recte ponit exēpluz i ho
 micidio Pondera ēt quia glo. Jo. an. in. c. in pe

33

nis de regu. iur. li. vj. dicit q̄ ideo est q̄ si lex dicit
 mulcet̄ priuē intelligit̄ per sentētia qz est intro
 ductū in odiū pene ex quo sequit̄ fm. illā glo. qd̄
 si causa est fauorabilis qz cessabit odiū pene erit
 canon late sententie z non ferende sed melioz doc
 trina est vt attendat̄ an materia verbi sit naturali
 ter priuatiua vt dixi superius z addo glo. sing. in. l.
 fi. C. de iur. emphiteo. vbi tex. vti⁹ verbo futuri
 tēporis cadat tñ glo. ibi dicit ipso iur. multi eam
 reprehēdūt vt ibi dicit sal. tñ ipse ibi sequit̄ illaz
 glo. z ēt sequit̄ in. l. ij. z in. uij. q. e. ti. s3 tu dicas ra
 tionē fore formalē qz natura illi⁹ verbi cadat est
 naturalit̄ priuatiua ideo nō est admiratione dignū
 si est canā late sentētie vt voluit pe. de ancha. in 2
 filio allato supi tene menti bec z vide bal. in. c. i.
 §. vel si cū filia i. ti. qb⁹ mo. feu. amit. vbi. glo. col
 ligit q̄ propter culpas feudū nō p̄dit ipso iure sed
 requiritur sentētia bal. ibi dicit nō habere locū in
 alienatione quia quando vassallus alienat feudū
 inconsulto dñō tñc perdit feudū ipso iure allegat
 Inno. in. c. ex parte de feudis videt̄ enīz tunc ha
 bet̄ feudū pro de relicto vide ēt ad p̄dicta bal. i. l.
 i probū fenus. C. ex qb⁹ causis ifamia irrogat̄ vbi
 querit an vsurarij sint infames ipso facto z videt̄
 q̄ non qz tex. ille vti⁹ verbo futuri tēporis v3 ir
 roganda tñ glo. ibi dicit 2trariū q̄ imo. ipso iure
 z est ratio qz lex est illa que infamat vsurariū z nō
 iudicis sententia z propter hoc falsū est dicere q̄
 illa glo. z tex 2fundat comunē opi. vt dicebat io.
 de ana. z nō bene qz licet verbū sit futuri tēporis
 nihilomin⁹ attendit̄ materia subiecta. l. plenus. §.
 equicij. ff. de vsu. z habit act⁹ enim actioz sunt
 in paciēte bene disposito vt scribit̄ fo. libro d̄ afa
 z ad p̄dicta vide glo. c. ne liceat i. l. i. C. ne liceat
 petentioz. z in aūc. qui semel. C. quō z quādo iur
 dex que dicūt. idē q̄ alie glo. al. ate superius z p̄ ista
 dico iuduci r̄inā ad glo. ber. in. c. fi. s. de iura. ca
 lump. vbi tex. dicit cadat causa z glo. dicit per
 sententiā qz salua sēp sua honorificētia male loq
 unt̄ per supradicta. ¶ Et nouissim⁹ ego pondero
 tex. i. l. ij. §. q̄ sic actor i ver. penit⁹ de iura. calūp.
 vbi videt̄ casus q̄ ipso iure nō p̄ sentētia. ¶ Itēz
 dico vobis vnū quod vobis videbit̄ nouus v3 q̄
 licet in lege apponat̄ verbū libere z intelligat̄ ipso
 iure vt voluit bal. in. d. l. i perialem. §. calidis de
 probi. alie. feu. per. fede. quia ego allego casum in
 2riuz ēt 2iuncta quadam glo. reputo illū fore no
 uissimuz Inā in. c. dixit dñs xxxij. q. i. in ver. libet̄
 vroz dimittit̄ vbi prop̄ notoria fornicationē pōt
 maritus libere dimittere vroz sed glo. in. c. ex p
 te desposo. dicit q̄ l3 notoria sit fornicatio tamen
 requirit̄ sentētia iudicis z cum illū allegasset 2tra
 quēdā magnū aduocatū in iudicio euz legerē fer
 rarie erubuit per ista poterit̄ decidi cā quā vidi d̄
 facto capitulum ecclesie rauennaris percipiebat cer
 tum canones a quoddā nobili ferrariensi qui non
 soluit infra tēpus canonicū nulla precedente sen
 tentia declaratoria capitulum contulit alteri fuit
 obtentum illam collationez nō tenuisse vide que
 dixi ego in. c. expte. j. de feu. z p̄ lapū. allegatione
 c. xxvij. ¶ Et ista menti 2mēda qz difficile valde
 esset istū passum ita examinatum inuenire multi
 tñ precipue legisse attribuent sibi illa apud leges
 ¶ Secundo notatur principaliter ex ista glo. qd̄

presupposito q̄ ista pena veniat per sententiā impo-
nenda sed quādo 2mittetur ista pena variomodo
loquitur hec glo. dicit primo eo ipso q̄ adiudiciū
vocatur z allegat iura Secūdo dicit q̄ e st locus
penitentie ante lites contestatā z de hoc adducit
iura. Tercio dicit q̄ est licitū punire vsque ad
sniam tñ ponit opi. bugu. q̄ nō sit loc⁹ penitencie
q̄ opi. diē glo. ista procedet d̄ rigor s̄ d̄ egitate pōt
penitef vsqz ad lit. 2test. saluo casu. c. graue de ex-
cessi. p̄ela. vbi punitur ex solo tractu z hoc ideo
quia crimē ibi erat graue qz 2missum cōtra prop-
um episcopū hosti. sequitur opi. Buguc. Sed
io. an. dicit posse distingui. inter eum qui assum-
psit pertinaciā cause licet nondum sit litem 2test.
z eum qui pertinaciam nō assumpsit quasi velit q̄
primo casu non ex p̄cetur lit. 2test. secundo casu
sic z qñ dicat p̄tinaciā assumere relinqt arbitrio
boni viri simile notatur in. c. de multa. de p̄ben.
z per. glo. in aūc. habita. C. ne filius pro patre pro
hoc facit secundum do. abbatem illa dicio per ap-
posita in tex. que auget significatum vt in. l. si vr-
bana p̄edia. §. pernoctare. ff. de ver. sig. z id qd̄
ista glo. tenet glo. z archi. in. c. inolita. xi. q. i. do.
car. hic sequitur distinctionē io. an. hic pro qua di-
stinctione ego adduco tex. iudicio meo accomoda-
tissimus in. c. i. in. ver. nimia proteruitas de offi.
dele. li. v. sed glo. in. l. in criminali. C. de iur. o. iu-
di. tenet q̄ potest penitere vsque ad sententiam z
ille tex. loquitur ita vt loquitur iste z hanc opi. se-
quitur ibi bar. dicens quod in istis penis legali-
bus licitum est desistere vsque ad sententiam per. l. q̄
cū maior. §. accusasse z. l. in seruitute. §. petisse. ff.
de bo. liberto. z hanc sequitur hic do. abb. qui di-
cit secus esse quando verba proferuntur ab ho-
mine z procedit siue sit sententia diffinitiva si-
ue habeat vim diffinitive do. antbo. z do. pe. de
ancha. hic sequuntur quandam distinctionem an-
tiquorum. Bal. in. d. l. in criminali dicit quod ini-
lis iuribus allegatis per. Bar. ideo expectat sen-
tentia quia potest trahere secum effectum sed hic
frustra h̄ expectaret snia q̄ esset nulla prop̄ def-
fectam iurisdictionis hic ergo consideratur delic-
tum non actento iuris effectū ideo penitencia non
habet locum post litem contestatam Jo. de. imo.
ibi dicit quod opi. istius glo. seruaretur i foro ca-
nonico sed opi. glo. d. l. in criminali seruaretur in
foro civili. Sed io. de ana. pe. z Ly. in. d. l. in cri-
minali dicunt q̄ in delictis consumatis nō est lo-
cus penitentie. l. qui ea mente. ff. de fur. sed delic-
tum est consumatum eo ipso quod trahit ad ve-
titum exactum ergo non est loc⁹ penitentie. Sed
do. raphael ibi dicit quod sententia bar. est con-
tra. l. pe. z fi. C. qui accu. nō pos. z ad iura bar. res-
pondet quod loquuntur quando panis accusans
per calumpinam ideo requiritur tempus senten-
tie vt videatur calūpnia. l. i. §. i. ff. de calump. Eo-
dem modo est in causa civili vt loquitur lex alia
C. de hijs quib⁹ vt in dig. z. l. papinianus. §. me-
minisse. ff. de. inoffi. testa. sed quando lex loquitur
simpliciter de accusatore intelligitur de eo qui ex
ordiu tribuit nisi in casu speciali. l. si qua p̄ calūp-
nias. C. de epi. z. cleri. cū ergo lex puniat trahentē
nec dicat per calumpinaz intelligit eo ipso quod
prebet liti exordiu z allegat glo. istam z ita quic

uit ibi raphael. Sed do. anto. i. c. fi. de iura. ca-
lump. sequit opi. bar. in. d. l. in criminali z dicit q̄
ille qui distulit iurare de calumpnia potest peni-
tere usque ad sententiam z facit qd̄ voluit bal.
in. l. alia. C. de hijs quibus vt in dig. z in. l. si quis
maior. C. de transac. z in. l. papinianus. §. memi-
nisse. ff. de inoffi. testa. z facit q̄ voluit bar. in. l. si
quis maior. C. de transac. vbi dicit q̄ vbi agitur
ad penā legalem ad mictitur purgatio more vsqz
ad sniaz z ita respōdet ad. §. accusasse z similes s̄
vbi agitur ad penam conuencionalem non expec-
tatur vsqz ad sniaz z sic aliter loquitur do. anto.
hic z aliter loquitur in. d. c. fi. de iura. calūp. Ego
pondero primo q̄ do. antbo. quo ad casum. d. c. fi.
de Jura. calump. non bene loquitur nec etiaz glo.
hic quia illud verbum cadat est canon late senten-
tie vt superius dixi ergo non est locus penitentie
sed executioni. Secundo ego pondero. quod. §.
accusasse z similes allegati per doctores non recte
allegantur contra decisiones istius glo. ex eo quia
loquuntur impatrono qui accusauit libertum su-
uzvl illū peccit reuocari in seruitutē quo casu lex
de benignitate admittit penitentiā patroni vsque
ad sententiam hoc decidit tex. in. d. §. accusasse in
ver. benignus dicendum est z sic lex voluit de ser-
re patrono quia sancta z honesta videri debet li-
berto persona patroni. l. liberto. ff. de obsequijs z
per consequens illa iura nō possunt adduci cōtra
istā glo. z ex illo tex. posset dari limitatio ad hanc
materiā quam ego nouissimus considero quod si
episcopus clericum suum traxit ad vetitum era-
men quod poterit penitere vsque ad sententiam tene-
menti quia nouum dictum est z latuit antiquos
z modernos i iure uiros sublimi deo sit impertus
sempiternum. Tercio pondero quod iura ista
que ad hoc allegata sunt per doctores non loquun-
tur uniformiter Nam. l. si quis maior punit sup-
plicantem vel interpellantem vel non implentem
promissa z loquitur in pacto z transactionem quo
casu promittens incidit in penaz ipso facto vnde
non est illa ratio quam dicit bar. quia pena est cō-
uentionalis sed ratio est quia ipso iure cōmittitur
pena vnde idem esset in pena legali si ipso iure 2-
mitteretur quia tūc esset necessaria executio z nō
condemnatio quia condemnatus est a lege suf-
ficeret enim declarare penam commissam z ista vi-
detur mihi q̄ sit ratio habens neruū in hac mate-
ria q̄ ideo in. d. l. si quis maior nō habet locū peni-
tentia quia iure est 2demnatus. Quarto pōde-
ro. d. l. in criminali vbi dicit q̄ vocans aliquem ad
uerituz examen propositi negocij actionē multet
z sic pena non est ibi cōmissa sed est committen-
da per iudicis sententiam ergo quandiu est ser-
enda sententia licita erit penitencia nisi aliud a
iure exprimatur z per consequens doctrina pe-
tri Ly. z aliorum ibi non procedit. Et pondero
vnū i illa quod tibi videbit nouū Nam. tex. ibi lo-
q̄t i actiōe criminali z in actiōe civili z tñ dicit tex.
propositi negocij actiōe multet z refferit illō vbuz
actionē ad accusatiōe criālē z ad actionē civilē z
p̄ q̄is probat q̄ idē vbū relatū ad d̄sa d̄m̄iat ea-
sm naturā eoz de quo ē tex. i. c. cū dilect⁹ de p̄suc-
tu. z in. c. ab exercicatio. z in. c. olī de f̄p̄t̄ l̄z. d. car.
quemlibet illorum textuum ibi faciat singularem

36

Quinto pōdero q̄ tota h̄ difficultas pendet ex hoc solo vtz iste tex. sit canon late snie. z tunc nō erit locus penitentie. Aut est ferende sententie. z tunc benignior via capienda est vt sit locus penitentie. argumento. d. s. accusasse. opere p̄cium est inducere q̄ sit canon late snie z pro certo mibi v̄ q̄ sic dixerint q̄qd voluerint glo. z doct. z mo ueoz ex. c. placuit. el. i. xi. q. i. in. v. proprio honore p̄inetur. z iungo illud quod voluit De. de an cha. in supiori. vi. p̄silio allegato quod est inter cō silia Jo. cal. in ti. de feudis. ubi dixit q̄ hoc v̄bz p̄inetur careat cadat perdat sunt v̄ba naturalit̄ priuatiua z in quocūqz tempore proferantur sunt canon late snie. sed iste tex. refert se ad. c. placuit. ergo. Et si mibi dicatur amice. c. placuit. el. i. xi. q. i. utitur v̄bo p̄dat. z eodem v̄bo utitur iste tex. sed est futuri tēporis. ergo est canon ferende snie qz ego r̄ideo q̄ non attenditur tempus i quopro feratur sed attenditur natura eius naturaliter priuatiua ut in dcō p̄silio De. de ancha. ergo nō est locus penitentie. z per p̄sequens falsum est dicere q̄ eandem iurisdikpositionem ponit. d. l. in criminali. quam ponit iste tex. quia salua honorificētia doctorū sic dicentium. d. l. in criminali. non v̄tutur verbo naturaliter priuatiua sicut v̄tutur iste tex. et per consequens non erit locus penitentie z per cō sequens non bene faciunt doctozes allegare glo. d. l. in criminali. contra glo. istam. quia illa proce dit in casu legis. z ista in casu istius decretalis. et per consequens ista glo. dicit puram veritatē. Et nisi esset temeritas diceret somnia esse tot scripta doctorum circa hunc passum. nec semper verum est q̄ mitius agitur cum lege q̄ cum homine. qz imo mitius agitur cum homine q̄ agatur cum le ge. Et adduco quod sapienter voluit Andreas d̄ yserma in. c. i. in ti. qui testes sunt necessarij in v̄si bus fendorum q̄ iudex potest mandare q̄ de solu tione p̄stet p̄ inffm̄ z nō p̄ testes vt ibi videre po teris z alio. c. raynald. d̄ testa. vbi miti? agit̄ cuz lege q̄ cū hōse. iō pulchre dixit bar. in. l. apli. ff. rē ra. ba. q̄ alienatio facta in fraudem legis est ipso iure nulla secus si in fraudem hominis. l. si liber tus. ff. de iurepatro. z idem sentit Inno. in. c. fi. de accusa. z adduco sing. glo. in. l. subgerente. C. de offi. eius qui vicem alterius gerit. qui dicit q̄ lo cum tenens a lege potest imponere penam absci sionis membri. secus si est constitutus ab homine voluit Bal. in aucten. sed nouo iure. C. de seruif fugi. Nec obstat cum dicebat Raphael q̄ in di ctis legibus punitur instituens calumniosam ac cusationem. ideo debet constare per sententiam. quia pro certo non est illa ratio sed ratio est quia non incidit in penam ipso facto ideo est locus pe nitentie. Pondera etiam quia in dcō. c. inolita xi. q. i. dicitur aditum fecit vt protrahat ad iudicia secularia quia si bene ponderetur non punit protrahitionē sed punit aditum vt protrahat ad iudicia secularia. ergo non est vera illa doctrina Jo. an. dum dicebat attendi debere an sit nimia proteruia in trabendo quia ille tex. punit initium ad pertrahendum. ergo non requiritur q̄ sit per tractus. ergo si supplicauit superiori incidit in pe nam per illum tex. z facit in argumentuz. l. si quis maior. C. de transact. z licet in. c. placuit. el. i. xi.

37

q. i. dicatur petierit dicas q̄ denotat accidentiam facti qz idē est si aditum faciet p. d. c. inolita. tene mēti hec noua sunt. S3 quō practicabit eo casu quo p̄ sniam d̄z p̄dere cām. So. p̄z ex dictis glo. z Barto. in dicta. l. in criminali. quia duplex pra ctica colligi potest. Primo vt in eadem instantia petatur vt mulctetur in amissione cause. nam licz iudex non habeat iurisdictionem super principali habet tamen super pena imponenda argumento cle. i. de rescriptis. Secunda practica est vt in choetur postea nouum iudicium z agatur condi tione ex istis iuribus argu. l. vnice. ff. de condit. ex lege. z poterit agi etiam ad penam coram iudice ecclesiastico vt nota. in Spec. de compe. iudi. adi. s. i. v. sed quero. Tertia practica potest colligi ex doctrina Specu. in loco preallegato vt possit se defendere reus per vias exceptionis vt si actor agat postmodum coram iudice competenti possit reus excipere tu me olim coras iudice seculari tra xisti ideo causas amittere debes z ideo peto te cō demnari z me absolui super hoc quod a me petis z tunc ferretur sententia. Quarta practica po test colligi ex dictis Federici de Senis consilio xlviij. vt stet in meris terminis exceptionis dicen do non teneor tibi respondere super hac causa qz olim traxisti me ad vetituz examen propter quod debes perdere causam. z hoc in simili sentit glo. i. c. pastoralis. de causa poss. z proprie. z sustentari potest per regulam cui damus actionem ergo et exceptionem. c. qui ad agen. de reg. iu. in. vi. l. cui damus. ff. eo. facit simile quod voluit Inno. in. c. inter dilectos. de excessi. prela. Nam actio z ex ceptio ad eundem effectum tendunt. ideo si actio competit ad priuationem exceptio tendit ad con seruationem vt ibi voluit Inno. sed tutius est fm̄ do. Abba. petere priuationē ita exquisite tenet hic do. Abba. Tu bene pondera quia prima practica videtur expeditior alie practice deduceret rem in longius. ideo sequēda erit prima practica ar. c. nō nulli. de rescrip. z. c. cordi. de app. in. vi. Et pro pri ma practica allegari p̄t. c. vt debet. de app. vbi iudex appellōis ab iterlocutoria remittit p̄tes ad primū iudicē q̄n est male appellatū z postea p̄dem nat in expensis. ita dicamus in casu n̄fo q̄ lz sit iu dex incōpetens. tū poterit mulctare qz in hoc ē cō petens. Et adduco. c. dispendia. de rescrip. in. vi. z glo. in. c. fi. co. ti. vide ibi dcā. Sed tenēdo vt su peri? tenui q̄ ipso iure incidit i penā nō sunt neces sarie iste practice. qz ipso scō d̄z declarari incidisse in penā z cogi ad solutionē pene. z de hoc allego casum singularē i. l. i. C. vt lite pen. vbi probatur formalr q̄ quotiens qs in iudicio facit actū sibi penalē eo ipso sine alio processu d̄z p̄dēnari z cogi ad solonē pene. z hoc significat illa dictio protin? appōsita ibi. Cū ergo i cāu n̄fo ita sit q̄ incidit i pe nā ipso iure p̄ditionis cause seq̄ q̄ scōtinēti in co dē iudicio sine alio processu d̄z declarari istū inci disse in penā z p̄didisse cām. z adduco qd̄ voluit Bal. in. d. l. i. vbi dicit idem esse in eo q̄ produ cit exceptionem penalē vel articulos penales. Et rō est fm̄ eum q̄ pena est emergens z in emergēti non requirit libellus vel litis contestatio qz istud est notozium iudici vt iudici. arg. l. nullū. C. de te sti. tene menti quia hec practica est prestantior et